

บทบาทและพิธีกรรมของการทำนาย ที่มีต่อการดำรงชีวิต
ของกลุ่มชาติพันธุ์ ลัวะ
ในหมู่บ้านห้วยน้ำขุ่น อำเภอแม่ฟ้าหลวง จังหวัดเชียงราย

**The role and ritual in life divination of Lua
at Huay Nam Khun Village
Mae Fah luang District, Chiang Rai**

นายพลวัฒน์ ประพัฒน์ทอง
ผู้วิจัย

รายงานวิจัยนี้ได้รับทุนอุดหนุนการวิจัยจาก
สำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ
กระทรวงวัฒนธรรม
ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2550

บทคัดย่อ

รายงานการวิจัยเรื่อง บทบาทและพิธีกรรมของการทำนายนที่มีผลต่อการดำรงชีวิตของกลุ่มชาติพันธุ์ลัวะ ในหมู่บ้านห้วยน้ำขุ่น อำเภอแม่ฟ้าหลวง จังหวัดเชียงรายมีวัตถุประสงค์ในการวิจัยเพื่อต้องการทราบการประมวลพิธีกรรมเกี่ยวกับความเชื่อและการพยากรณ์ในการทำนายนเกี่ยวกับชีวิต ต้องการทราบการเปรียบเทียบเกี่ยวกับพิธีกรรมในการทำนายนสู่การเปลี่ยนแปลงในปัจจุบัน และต้องการทราบบทบาทและการทำนายนเกี่ยวกับชีวิตในชีวิตประจำวัน

การวิจัยเรื่องนี้ได้ใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงคุณภาพ ด้วยการสัมภาษณ์เชิงลึกผู้ประกอบพิธีกรรมผู้รับการทำนายน การวิจัยเอกสาร ตัวเขียนที่เป็นตำราการทำนายนและการสังเกตแบบมีส่วนร่วม บนกรอบแนวคิด ทางคติชนวิทยาแนว โครงสร้างนิยม (Structuralism- folklore) ชีวะชาติพันธุ์วิทยา (bio-ethnology) ชาติพันธุ์สัมพันธ์ (ethnicity) และวัฒนธรรมศึกษา (cultural studies) เพื่ออธิบายความสัมพันธ์ระหว่าง คติชนเรื่องการทำนายน กับความเป็นชาติพันธุ์ ที่มีความสัมพันธ์กับสัตว์ พืชและ พื้นที่ทางสังคม ที่ประกอบสร้างในรูปแบบองค์กรทางวัฒนธรรม

การวิจัยพบว่า โครงสร้างของการทำนายนจะประกอบสร้าง สังคมชาติพันธุ์ที่ไม่เป็นตามกฎของวิวัฒนาการทางสังคมแต่เป็นการทับซ้อนระหว่างสังคมเก็บของป่าล่าสัตว์ (Hunter-gatherer) และสังคมเกษตรกรรม

ในเรื่องความเปลี่ยนแปลงความเชื่อของการทำนายนนั้นพบว่าจากการทำนายนที่สร้างระบบความสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์กับธรรมชาติที่มีความซับซ้อนและหลากหลายนั้น ปัจจุบันความสัมพันธ์เหล่านั้นในสังคมปัจจุบัน ได้ให้ความหมายของความสัมพันธ์นั้นเป็นความสัมพันธ์เชิงเดี่ยวที่ธรรมชาติเหล่านั้นเป็นแค่ทรัพยากรทางการผลิตที่มีผลทางเศรษฐกิจ

ในประเด็นการทำนายนกับชีวิตประจำวันนั้นพบว่าการทำนายนประกอบสร้างองค์กรทางสังคม(แบบไม่เป็นทางการ) ที่จะเชื่อมโยงสมาชิกชาติพันธุ์เข้าไว้ด้วยกัน ด้วยองค์ประกอบ 1. ความแตกต่าง 2. การติดต่อสื่อสาร 3. การตัดสินใจ 4. ผู้ทรงอำนาจ 5. อุดมการณ์ และ 6. ระเบียบวินัย

โดยองค์กรทางวัฒนธรรมที่ไม่เป็นทางการนั้นได้สร้างระบบความสัมพันธ์ในสองรูปแบบคือ ความสัมพันธ์แนวระนาบ เป็นความสัมพันธ์เชิงพื้นที่การผลิต และความสัมพันธ์แนวตั้ง เป็นความสัมพันธ์เชิงอำนาจ แต่อย่างไรก็ตามแม้มนุษย์จะตกอยู่ภายใต้ความสัมพันธ์ในสองรูปแบบนี้ มนุษย์ยังสามารถตัดต่อ ความเชื่อและค่านิยมผ่านการทำนายนเกี่ยวกับชีวิต อยู่ตลอดเวลาทำให้องค์การวัฒนธรรมมีชีวิตอย่างต่อเนื่อง

คำสำคัญ

คติชนวิทยาแนวโครงสร้างนิยม (Structuralism- folklore) ชีวะชาติพันธุ์วิทยา (bio-ethnology) ชาติพันธุ์สัมพันธ์ (ethnicity) วัฒนธรรมศึกษา (cultural studies) ลัวะ ปลั่ง การทำนายน เชียงราย

Abstract

The results of the research's Topic "The Role and ritual in life divination of Lua at Huay nam Khun Village Mae Fah Luang District, Chiang Rai has a purpose to understand the ritual's methodology involved with the belief and life forecasting to understand the comparison with the transformation of ritual in life divination to present time, and to understand the role and ritual in life in everyday life.

This research used Qualitative research methodology by conducting In-Depth interview with person who perform the ritual, to analyze the documents, scripts within the book of prophecy and participated observation that lies on the frame of thinking or Structuralism-folklore, Bio-ethnology, Ethnicity, and Cultural studies in order to explain the relationship between personal belief in the ritual in life divination and existing of ethnic group, which related to animals, vegetation, and the area in the society that comprises to cultural organization.

This research found out that the structure of the ritual in divination will consist of the Ethnic group society who follows the rule of evolution in the social, it is an assemble of Hunter-gatherer society and Agriculture society.

To change the belief of prophecy, the prediction shows that the relationship system between human and the nature are more complex and diverse. At the present, this relation has been translated into a single relation, only for the reason of economic resources.

For life forecasting has been defined the prediction which consists of the Structure of social organization. It links the ethnic group members together; there are:

- 1) Difference
- 2) Communication
- 3) Decisions
- 4) Authority
- 5) Ideology
- 6) Discipline

An unofficial cultural organization has been created the relation system into two formats; Horizontal relation, is a relation in the area of production and Vertical relation is a relation of Power.

However, even though human being has been influenced by these two kinds of relations. Human being still can always be relate to the belief and core value through life forecasting, so that the cultural organization will continue to function.

Key word

Structuralism- folklore, bio-ethnology, ethnicity, cultural studies, divination, Chiang Rai, Lua(Pulang)

กิตติกรรมประกาศ

งานวิจัยชิ้นนี้เป็นงานวิจัยต่อยอดจากโครงการวิจัยความสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์กับไก่ (HCMR) ในส่วนของงานวิจัยย่อยทางมนุษยศาสตร์เรื่อง นิทาน ความเชื่อ และพิธีกรรม ซึ่งได้เก็บข้อมูลตั้งแต่ปี พ.ศ.2547 แต่เนื่องจากงานวิจัยชิ้นนี้ให้ความสนใจเฉพาะเรื่องไก่กับคน แต่การเก็บข้อมูลยังพบว่า นอกเหนือจากมนุษย์จะสัมพันธ์กับไก่แล้ว ยังมีความสัมพันธ์กับสัตว์อื่นๆ พืช และธรรมชาติต่างๆด้วย นับเป็นคุณูปการของงานวิจัย HCMR นี้ ที่จุดประกายให้เกิดงานวิจัยชิ้นนี้ขึ้น

นักวิชาการผู้จุดประกายงานวิจัยชิ้นนี้ ได้แก่ รศ.สุกัญญา สุจฉายา แห่งคณะอักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ซึ่งเป็นผู้ที่ช่วยให้ผู้วิจัยมองเห็นมิติที่หลากหลายมองเห็นความสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์กับสัตว์ต่างๆ ผ่านความรู้ทางคติชนวิทยา ที่เป็นนิทานพื้นบ้าน คำร่ายกวีตัวเขียน และพิธีกรรมความเชื่อ รวมถึงระเบียบวิธีวิจัยทางภาษาศาสตร์อย่างเข้มข้น ตั้งแต่ปี พ.ศ.2547-2550

ในส่วนของภูมิปัญญา ผู้ที่ให้ข้อมูลในพื้นที่อย่างไม่เห็นดเห็น้อย ได้แก่ พระมหาอนนท์ เจ้าอาวาสวัดห้วยน้ำขุ่น ซึ่งเป็นผู้ที่มีความรู้ในเรื่องวัฒนธรรม ความเชื่อ และวิถีชีวิตของชาวลัวะ (ปลั้ง) ไทใหญ่ ไทลื้อ จีน เป็นอย่างดี และมีความสามารถพิเศษด้านอักษรศาสตร์ คือสามารถอ่านคำร่ายกวีของภาษาชาติพันธุ์ (ไทใหญ่ ลื้อ และตัวเมือง) ได้อย่างคล่องแคล่ว และในการวิจัยครั้งนี้ ยังมีภูมิปัญญาชาวบ้านที่ได้กรุณาถ่ายทอดข้อมูล ได้แก่ นายสิงห์คำ ตาสาย (ผู้ล่วงลับไปแล้ว) ตารอด ตะละโบ นายสิงห์คำ ตาหล้า ลุงสุดสิงห์ ลุงทองคำ บริจิตร ฯลฯ ที่เป็นปู้จารย์ (อาจารย์วัด) ให้ข้อมูลเกี่ยวกับพิธีกรรมการทำนายเกี่ยวกับชีวิตจากคำร่ายกวีหลายครั้งหลายครา

ทั้งนี้งานวิจัยนี้สำเร็จลุล่วงไปได้ด้วยดีทางวิชาการ โดยได้รับคำชี้แนะในเรื่องการวิจัยจาก ผศ.ดร.ยิ่งยง เทาประเสริฐ ที่ปรึกษางานวิจัย ซึ่งได้รับการแต่งตั้งจากสำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ ให้เป็นผู้ดูแลงานวิจัยชิ้นนี้ ตลอดถึงการให้คำปรึกษา และประเมินผลงานวิจัยให้อยู่ในเกณฑ์มาตรฐาน ตลอดจนผลักดันให้งานวิจัยชิ้นนี้ ให้มีผลต่อองค์ความรู้ด้านวัฒนธรรม ทั้งในเชิงอนุรักษ์ และความก้าวหน้าทางวิชาการ

ขอขอบคุณมหาวิทยาลัยแม่ฟ้าหลวง ที่ได้ให้โอกาสผู้วิจัยใช้เวลาบางส่วนของภาระงาน ในการค้นคว้าและลงภาคสนาม และยังได้ติดตามผลการดำเนินงานวิจัยในทุกไตรมาส ซึ่งจะต้องรายงานผ่านสำนักวิชาศิลปศาสตร์ไปยังที่ประชุมคณะกรรมการติดตามการดำเนินงานประจำไตรมาส และคณะกรรมการชุดนี้ได้ให้คำแนะนำต่อปัญหาและอุปสรรคที่เกิดขึ้น ระหว่างการทำงานวิจัยหลายประการ ทั้งนี้เพื่อทำให้งานวิจัยชิ้นนี้สำเร็จลุล่วงไปได้ด้วยดี โดยเฉพาะอย่างยิ่ง รศ.ดร.ปรีชา อุปโยคิน ที่ได้ให้ความสนใจต่องานวิจัยชิ้นนี้อย่างสูง

พลวัฒน์ ประพัฒน์ทอง

มิถุนายน 2551

สารบัญ

บทสรุปสำหรับผู้บริหาร

บทคัดย่อ

Abstract

กิตติกรรมประกาศ

บทที่ 1 บทนำ	1
ความเป็นมาของปัญหาในการวิจัย	1
วัตถุประสงค์ในการวิจัย	3
คำถามหลักในการวิจัย	3
ระเบียบวิธีวิจัย	3
ขอบเขตการวิจัย	4
วิธีการดำเนินวิจัย	4
สถานที่ทำการวิจัยหรือเก็บข้อมูล	4
ประโยชน์ที่ได้รับ	4
ระยะเวลาในการดำเนินการวิจัย	5
แผนการดำเนินงานตลอดโครงการ	5
บทที่ 2 การทบทวนแนวคิดและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	6
ทฤษฎี สมมติฐาน และหรือกรอบแนวความคิดของการวิจัย	6
2.1. แนวคิดเรื่อง การถอดรหัส ในการศึกษาทางสังคมศาสตร์	6
2.2 แนวคิดเรื่อง ชีวชาติพันธุ์วิทยา(Bio-Ethnology)	7
2.3 แนวคิดเรื่องวัฒนธรรมกับพรมแดนทางวัฒนธรรม	9
2.4 วัฒนธรรมในฐานะองค์การทางสังคม	12
2.5 แนวคิดเรื่อง พิธีกรรมและสัญลักษณ์	13
2.6 การทบทวนการทำนายเกี่ยวกับชีวิตของล้านนา	16
บทที่ 3 ลัวะ(ปลั่ง)บ้านห้วยน้ำซุ่น	18
3.1 สภาพทั่วไปของหมู่บ้านห้วยน้ำซุ่น	18
3.2 ประเพณี – พิธีกรรม วัฒนธรรม ของบ้านห้วยน้ำซุ่น	26
3.3 ลัวะหรือไตดอยหรือปลั่ง	27
3.4 บทสรุปพื้นที่หมู่บ้านห้วยน้ำซุ่น	29

สารบัญ(ต่อ)

บทที่ 4 ผลการเก็บข้อมูล	30
4.1 พิธีกรรมการทำนายเกี่ยวกับชีวิต	30
4.1.1. การทำนายด้วยกระดูกไก่	31
4.1.2. ดูชีวิตถ่าน (หมอล้อถ่าน)	35
4.1.3. ดูหักตอก	35
4.1.4. การทำนายเมื่อแรกเกิด	35
4.1.5. การเลือกที่ฝังศพ	36
4.1.6. การดูเรื่องบรรพบุรุษ	36
4.1.7. ตานข้าวมันลู่	36
4.1.8. ตานน้ำหนัก	37
4.1.9. ตานข้าวสังเค็ด	37
4.1.10. สะเตาะเคราะห์เบ็ดเตล็ด	37
4.1.11. ตานข้าวบุญชาน้อย	38
4.2 หมอลทำนายเกี่ยวกับชีวิต	38
4.3 ตำราการทำนายเกี่ยวกับชีวิต	39
4.4 ผีในพิธีกรรม	40
4.5 การทำนายเกี่ยวกับชีวิต จากอดีตสืบทอดสู่ปัจจุบัน	40
4.5.1 การทำนายเกี่ยวกับชีวิต จากการตั้งถิ่นฐานสู่การเปลี่ยนแปลง	40
4.5.2 จากตำราตัวเขียนสู่อุตสาหกรรมตำรา	42
บทที่ 5 การถอดรหัสคำทำนาย เพื่อสรุปและอภิปรายผล	44
5.1 ประมวลพิธีกรรมเกี่ยวกับความเชื่อ การพยากรณ์ในการทำนายเกี่ยวกับชีวิต	45
5.2 การเปรียบเทียบความเชื่อเกี่ยวกับพิธีกรรมในการทำนายสู่การเปลี่ยนแปลงในปัจจุบัน	46
5.3 บทบาทการทำนายเกี่ยวกับชีวิต ในชีวิตประจำวัน	48
5.3.1. การทำนายเกี่ยวกับชีวิตมีบทบาทในชีวิตประจำวันทางสังคมอย่างไร	48
5.3.2 อะไรคือคุณค่าและความหมายของการทำนายเกี่ยวกับชีวิต	52
5.3.3 การดำรงอยู่ของคำทำนายในสังคมที่เปลี่ยนแปลง	53

สารบัญ(ต่อ)

5.4 สรุป และข้อค้นพบในงานวิจัย	55
5.5 ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป	57
บรรณานุกรม	58
ภาคผนวก	60
ภาคผนวก 1 รูปภาพ	61
ภาคผนวก 2 การแปลตราการทำนายด้วยกระดูกไก่	69
ภาคผนวก 3 ประวัติผู้วิจัย	93

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาของปัญหาในการวิจัย

พิธีกรรมการทำนายทายทักเกี่ยวกับชีวิตของคน มีลักษณะเฉพาะตัวในกลุ่มชาติพันธุ์ต่างๆ ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับความเชื่อในกลุ่มแต่ละกลุ่มที่สืบทอดกันมา บางครั้งในกลุ่มที่ยังไม่มีตัวอักษรใช้ จะเป็นการท่องจำสืบทอดกันมาในหมู่คนเฉพาะ เช่น ตระกูลหมอผี ซึ่งทำหน้าที่เป็นผู้นำทางวัฒนธรรม ส่วนในกลุ่มที่มีอารยธรรมถึงขั้นมีตัวอักษรใช้แล้ว มีการจดบันทึกพิธีกรรมการทำนายเกี่ยวกับชีวิต ซึ่งเป็นเอกสารต้นฉบับที่มีคุณค่า ถึงแม้ว่าจะเป็นการคัดลอกสืบทอดกันมาในตระกูลผู้ที่ทำนายก็ตาม กลุ่มคนที่อาศัยอยู่ในบริเวณอนุภูมิภาคลุ่มน้ำโขง ประกอบด้วยชาติพันธุ์ต่างๆ กระจายอยู่จำนวนมาก มีพิธีกรรมการทำนายเกี่ยวกับชีวิต และมีการจดบันทึกไว้เป็นตัวอักษรไทใหญ่ และตัวอักษรธรรม (อักษรล้านนา) เป็นหลัก อีกทั้งยังมีการหยิบยืมตัวอักษรจากกลุ่มชาติพันธุ์อื่นมาใช้ โดยเฉพาะในกลุ่มชาติพันธุ์ที่ได้รับอิทธิพลความเชื่อทางพุทธศาสนา เช่น กลุ่มคนลัวะ เป็นต้น

ในหมู่บ้านห้วยน้ำซุ่น อำเภอแม่ฟ้าหลวง จังหวัดเชียงราย เป็นชุมชนที่ประกอบด้วย กลุ่มชาติพันธุ์อันหลากหลาย ทั้งไทใหญ่ ไทลื้อ ไทจีน ลัวะ ไทยวน(คนเมือง) อาข่า มูเซอ ซึ่งเข้ามาตั้งถิ่นฐานเมื่อราว 30 ปีที่ผ่านมา แต่เดิมผู้คนเหล่านี้อาศัยอยู่ในรัฐฉาน ประเทศพม่า และสิบสองปันนา ประเทศสาธารณรัฐประชาชนจีน และได้อพยพเข้ามาตั้งถิ่นฐานในบริเวณนี้ โดยรัฐบาลไทยได้จัดสรรที่ทำกินให้ด้วยเหตุผลความมั่นคง โดยมีคนไทใหญ่ ไทลื้อ และกลุ่มลัวะ เป็นคนกลุ่มหลัก ซึ่งแต่ละกลุ่มชาติพันธุ์นั้นจะมีพิธีกรรมความเชื่อดั้งเดิม เช่น พิธีกรรมการเลี้ยงผีเจ้าเมืองของหมู่บ้าน พิธีกรรมการทำนายเกี่ยวกับชีวิตทั้งหมด อาทิ การทำนายโชคชะตา การทำนายเหตุแห่งความเจ็บป่วย การเดินทาง รวมถึงมีการสะเดาะเคราะห์ให้กับคนในหมู่บ้าน เมื่อยามที่ต้องเผชิญกับปัญหา อุปสรรค หรือเกิดการเปลี่ยนแปลงครั้งสำคัญในชีวิต เป็นต้น

ทั้งนี้พิธีกรรมการทำนาย จะกระทำโดยบุคคลที่เรียกเป็นภาษาทางการว่า “ปุจาร์ย” (ปุจาร์ย หรือ ปูจาร์ย หมายถึง บุคคลที่ได้รับการบวชเรียน และสึกออกมาแล้ว โดยได้รับการยกย่องในหมู่บ้านให้เป็นผู้ประกอบพิธีกรรมต่างๆ) จากการสำรวจพบว่า ปูจาร์ยลื้อ ปูจาร์ยลัวะ ปูจาร์ยไทใหญ่ แต่ละท่านจะมีตำราทั้งที่เขียนบนกระดาษสา และจารบนไม้ไผ่เป็นของตนเอง โดยจะมีทั้งตำราการทำนายเกี่ยวกับชีวิตที่เป็นตัวเขียนด้วยอักษรธรรมล้านนา มีทั้งการทำนายแบบคำนวณวัน เดือน ปีเกิด การเสี่ยงทายหรือการทำนายด้วยกระดูกไก่ การเสี่ยงทายด้วยไข่มุก ฯลฯ รวมไปถึงตำราที่เกี่ยวกับพิธีกรรมการสะเดาะเคราะห์ ซึ่งเอกสารเหล่านี้ปุจาร์ยแต่ละคนได้นำติดตัวมาจากถิ่นฐานเดิมของตน จากการศึกษาตำราการทำนายเหล่านี้ จะพบว่าการเหตุและปัจจัยของเคราะห์นั้นๆ ว่าเกิดขึ้นได้อย่างไร และจะแก้ไขให้ดีขึ้นได้

อย่างไร จึงอาจกล่าวได้ว่าการทำนายเกี่ยวกับชีวิต เป็นการแสดงให้เห็นถึงบทบาทการควบคุมทางสังคมผ่านกระบวนการทำนายทายทัก การแก้ไขสิ่งที่ทำไปแล้วให้กลับสู่ภาวะปกติ รวมทั้งการตั้งชี้แนะแนวทางในการดำเนินชีวิตในอนาคตของผู้ขอคำทำนายอีกด้วย ทั้งนี้ในเหตุและปัจจัยการเกิดขึ้นของเคราะห์ต่างๆ นั้น จะมีการเชื่อมโยงถึงอำนาจของผีต่างๆ เช่น ผีปู่ย่า ผีบ้าน ผีน้ำ เป็นต้น ซึ่งแสดงถึงโลกทัศน์เชิงอำนาจ และเรื่องของพื้นที่ในจินตนาการทางวัฒนธรรมอีกด้วย

กลุ่มชาติพันธุ์ลัวะ ในหมู่บ้านห้วยน้ำขุ่น อำเภอแม่ฟ้าหลวง จังหวัดเชียงราย เป็นกลุ่มชาติพันธุ์ที่อพยพเข้ามาตั้งถิ่นฐานในหมู่บ้านแห่งนี้ราว ๓๐ ปี และไม่ได้เดินทางมาพร้อมกันทั้งหมด ดังนั้นแม้จะเป็นชาวลัวะด้วยกันเอง บางครั้งก็จะไม่สามารถสื่อสารกันรู้เรื่องในบางคำ จากการสอบถามนักวิจัยทางภาษาศาสตร์พบว่า คนกลุ่มนี้มีความหลากหลายทางภาษา เนื่องจากถิ่นฐานเดิมของกลุ่มลัวะที่เรียกตนเองว่าไตลอย (หรือไตคอย หรือคนคอย) นั้นอพยพมาจากแคว้นสิบสองปันนา มณฑลยูนนาน สาธารณรัฐประชาชนจีน และบางส่วนก็อพยพมาจากเมืองที่ต่างกัน

กลุ่มชาติพันธุ์ลัวะ มีการทำนายเกี่ยวกับชีวิตที่น่าสนใจซึ่งได้รับการศึกษาในขั้นต้นแล้วคือ “ตำราการทำนายชีวิตด้วยกระดูกไก่” และยังมีการทำนายเกี่ยวกับชีวิตอื่นๆอีก เช่น การทำนายที่เรียกว่า “ตัวพิ้ง” ซึ่งเป็นการทำนายโดยการนับอายุของผู้ขอคำทำนาย บนตาราง 9 ช่อง ที่มีรูปสัตว์ต่างๆปรากฏอยู่ การศึกษาการทำนายเกี่ยวกับชีวิตของกลุ่มลัวะเบื้องต้นพบว่า ผู้คนต้องการคำทำนายเกี่ยวกับช่วงการเปลี่ยนผ่านชีวิต และการเปลี่ยนแปลงพื้นที่อยู่อาศัย เช่น การเดินทางไกล การแต่งงาน การขึ้นบ้านใหม่ ฯลฯ ยังไม่พบการทำนายที่เกี่ยวกับการเจ็บป่วย และการสะเดาะเคราะห์ เช่นที่มีในกลุ่มไทใหญ่และไทลื้อ

ดังนั้นตำราการทำนายต่างๆ จึงมีความสำคัญในฐานะที่ได้แสดงบทบาทการควบคุมทางสังคม เพื่อให้ผู้คนดำเนินชีวิตอยู่ในกรอบของศีลธรรมจรรยา และละอายต่อการกระทำบาปต่างๆ ในเชิงคติชนวิทยา และในแง่ของวัฒนธรรมศึกษาจึงนับว่าตำราการทำนายเหล่านั้นเป็น “คติชาวบ้าน” เพราะเกี่ยวข้องโยงในเรื่องของอำนาจ พรมแดน และการผลิตวัฒนธรรมขึ้น เพื่ออธิบายอัตลักษณ์ที่จะต้องธำรงรักษา และอนุรักษ์ไว้เป็นมรดกทางภูมิปัญญาต่อไป

ทั้งนี้จากลงพื้นที่ศึกษาพบว่า ยังมีตำราการทำนายเกี่ยวกับชีวิตอีกจำนวนหนึ่ง ที่ยังไม่ได้แปลและศึกษาอย่างละเอียดในกลุ่มลัวะ ทั้งในรายละเอียดเรื่องพิธีกรรม ผู้กระทำพิธีกรรม ในบริบททางสังคมและวัฒนธรรม ซึ่งอาจจะทำให้เห็นถึงคติความเชื่อ และเห็นถึงระบบการควบคุม และโลกทัศน์ที่เชื่อมโยงกันได้อย่างเป็นระบบมากขึ้นในกลุ่มชาติพันธุ์ลัวะ และความสัมพันธ์กับบริบทต่างๆทั้งในระหว่างกลุ่มชาติพันธุ์ และการข้ามพรมแดนของผู้ที่ต้องการคำทำนายและผู้ทำนาย

วัตถุประสงค์ในการวิจัย

1. ประมวลพิธีกรรมเกี่ยวกับความเชื่อ ของการพยากรณ์เกี่ยวกับเกี่ยวกับชีวิต
2. เพื่อศึกษาเปรียบเทียบความเชื่อเกี่ยวกับพิธีกรรมในการทำนายในอดีต ผ่านตำราตัวเขียน และการเปลี่ยนแปลงในปัจจุบัน
3. เพื่อทำความเข้าใจเรื่องบทบาทการทำนายเกี่ยวกับชีวิตในชีวิตประจำวัน

คำถามหลักในการวิจัย

1. การทำนายเกี่ยวกับชีวิตมีบทบาทในชีวิตประจำวันทางสังคมอย่างไร
2. อะไรคือคุณค่าและความหมายของการทำนายเกี่ยวกับชีวิต
3. การดำรงอยู่ของคำทำนายในสังคมที่เปลี่ยนแปลง

ระเบียบวิธีวิจัย

การศึกษานี้ถึงแม้ว่าจะเป็นการศึกษาเพียง 12 เดือน ตามที่ระบุไว้ในงานวิจัย แต่เนื่องจากพื้นที่ในงานวิจัยครั้งนี้ เป็นผลสืบเนื่องจากการเก็บข้อมูลอย่างต่อเนื่องตั้งแต่ พ.ศ. 2547-2551 โดยการใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงคุณภาพ และการวิจัยเอกสาร รวมถึงการวิเคราะห์ทางคติชนวิทยา ชีวชาติพันธุ์วิทยา และ วัฒนธรรมศึกษา โดยมีรายละเอียดดังนี้

1. ใช้ระบบวิธีวิจัยจากเอกสารตำราตัวเขียน(ถ้ามี) และพิธีกรรมการทำนายเกี่ยวกับชีวิต โดยความร่วมมือจากนักวิชาการท้องถิ่นผู้ร่วมวิจัย โดยเลือกกลุ่มชาติพันธุ์ลัวะ
2. ใช้วิธีการสัมภาษณ์แบบเจาะลึกในกลุ่มผู้ทำนาย ในประเด็น
 - วิธีการทำนาย
 - การสืบทอดการทำนาย
 - โอกาสในการทำนาย
 - พิธีไหว้ครูประจำปี
 - อุปกรณ์และขั้นตอน
 - คุณค่า และความหมาย
 - การอนุรักษ์ และสืบทอด
3. สัมภาษณ์เจาะลึกกลุ่มผู้ต้องการคำทำนายจากกลุ่มชาติพันธุ์ลัวะ ในประเด็น
 - โอกาสและเหตุปัจจัยในความต้องการการทำนาย
 - ขั้นตอนในการขอคำทำนาย
 - คุณค่า และความหมายในการทำนาย
 - จำนวนครั้งในการขอคำทำนาย
 - รูปแบบของวิธีการทำนาย

ผลของการทำนาย

การอนุรักษ์และสืบทอดมรดกทางวัฒนธรรม

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

1. สอบทานข้อมูลที่ได้รับกับงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง หรือการสอบทานการทำนายในพื้นที่อื่นๆที่มีชาติพันธุ์เดียวกัน
2. นำข้อมูลที่ได้มาแยกแยะ วิเคราะห์ และจัดกลุ่มคำทำนาย
3. สังเคราะห์ถึงบทบาทของคำทำนายจากกลุ่มคำต่าง ๆ ในเชิงคุณค่า
4. สังเคราะห์คุณค่าและความหมาย รวมทั้งวัฒนธรรมในคำทำนาย จากกลุ่มคำทำนายต่าง ๆ รวมถึงบริบทต่างๆ ที่ยังคงดำรงอยู่ในสังคมที่เปลี่ยนแปลง
5. นำเสนอรูปแบบการนำบทบาทและคุณค่าทางวัฒนธรรมที่สังเคราะห์แล้วปรับใช้ให้เกิดประโยชน์ได้อย่างไร

ขอบเขตการวิจัย

1. ขอบเขตด้านพื้นที่ ได้แก่ บริเวณบ้านห้วยน้ำขุ่น อ.แม่ฟ้าหลวง จ.เชียงราย
2. ขอบเขตเนื้อหา ได้แก่ ขอบเขตของการทำนายจากตำราที่มีการบันทึกเท่านั้น
3. ศึกษาในกลุ่มชาติพันธุ์ “ลัวะ” และเปรียบเทียบกับกลุ่ม ไทลื้อ และไทใหญ่

วิธีการดำเนินวิจัย

1. การสำรวจผู้ให้ข้อมูลสำคัญ เพื่อคัดเลือกในการเก็บข้อมูล
2. บันทึก และทำสำเนาตำรา
3. แปลตำราโดยผู้ร่วมโครงการวิจัย
4. การสัมภาษณ์เจาะลึก โดยระเบียบวิธีวิจัยเชิงคุณภาพ
5. สังเกตแบบมีส่วนร่วม ในพิธีกรรมการทำนาย
6. ประชุมปรึกษาผู้เชี่ยวชาญในท้องถิ่น เพื่อตรวจสอบข้อมูล

สถานที่ทำการวิจัยหรือเก็บข้อมูล

หมู่บ้านห้วยน้ำขุ่น ต.แม่ฟ้าหลวง อ.แม่ฟ้าหลวง จ.เชียงราย

ประโยชน์ที่ได้รับ

1. มรดกทางวัฒนธรรมได้รับการบันทึก และศึกษาอย่างเป็นระบบในเชิงคุณค่าในชีวิตประจำวัน
2. ทราบบทบาทของการทำนายต่อสังคม ที่นำไปสู่การสร้างสันติสุขให้กับชุมชน

บทที่ 2

การทบทวนแนวคิดและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ทฤษฎี สมมติฐาน และหรือกรอบแนวความคิดของการวิจัย

การศึกษาวิจัยนี้เป็นการศึกษาต่อยอดจากการศึกษาในโครงการ Human and Chicken Multi-Relationship Research Project (HCMR) ซึ่งเป็นโครงการส่วนพระองค์ของเจ้าชายอาคิชิโน ประเทศญี่ปุ่น โดยพระอุปถัมภ์ในสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี ซึ่งได้กำหนดให้บ้านห้วยน้ำซุ่น เป็นพื้นที่วิจัยแห่งหนึ่ง ซึ่งในการวิจัยที่ผ่านมาได้พบตำราการทำนายด้วยกระดูกไก่ในกลุ่มลัวะ และได้ทำการแปลโดยเจ้าอาวาสวัดห้วยน้ำซุ่น (ซึ่งเป็นหนึ่งในผู้ร่วมวิจัยโครงการนี้ด้วย) โดยได้สรุปได้ถึงบทบาทสำคัญในการทำนายด้วยกระดูกไก่ ที่แสดงถึงความสัมพันธ์ทางจินตนาการเรื่องพื้นที่ ซึ่งมีอิทธิพลจากผีจำนวน 34 ตน และการทำผิดในลักษณะต่างๆ 20 แบบ โดยการวิเคราะห์สัมพันธ์ระหว่างเจ้าของไก่บ้านกับบ้าน ผ่านผีเรือน และผีบรรพบุรุษ และความสัมพันธ์ในเรื่องพื้นที่ของเมือง ผ่านผีเมือง

ทั้งนี้การทำนายด้วยกระดูกไก่ ยังมีบทบาทในการเปลี่ยนผ่านเรื่องพื้นที่ ของผู้ต้องการคำทำนายอีกด้วย เช่น การขึ้นบ้านใหม่ การแต่งงาน การเดินทางไกล การตาย การย้ายที่อยู่ ฯลฯ ซึ่งได้ตีพิมพ์เป็นบทความเรื่องตำราการทำนายด้วยกระดูกไก่ บ้านห้วยน้ำซุ่นอำเภอแม่ฟ้าหลวง จังหวัดเชียงราย โดยพลวัฒน์ ประพัฒน์ทอง (2549, 25-32) ในหนังสือรวมบทความ Museum academic 1 ความสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์กับไก่ผ่านพิธีกรรม และคติความเชื่อในกลุ่มชาติพันธุ์ จังหวัดเชียงราย

2.1. แนวคิดเรื่องการถอดรหัสในการศึกษาทางสังคมศาสตร์

แนวคิดเรื่องการถอดรหัส เรื่องเล่า ตำนาน นิทาน วรรณกรรมตัวเขียน ภาพวาด และมุขปาฐะนั้น มีนักวิชาการทางมานุษยวิทยาที่ชื่อ โคลด เลวี – สเตราส์ ซึ่งถูกจัดให้อยู่ในกลุ่มแนวคิดโครงสร้างนิยม เป็นผู้ที่มิถุนูปการในการสร้างแนวทางการถอดรหัสของตำนานพื้นบ้าน เพื่อใช้เป็นกรอบในการวิเคราะห์สิ่งที่บรรพชนได้สร้างไว้

“คุณูปการที่ยิ่งใหญ่ที่ โคลด เลวี – สเตราส์ มอบไว้ให้กับวงการสังคมศาสตร์ และมนุษยศาสตร์โดยรวม ได้แก่ การกล้าหาญที่จะนำเสนอการศึกษา สิ่งที่คุณเหมือนว่าไม่น่าจะศึกษาได้ เนื่องจากเป็นสิ่งที่ดูไร้ระเบียบ อย่างนิทานปรัมปรา หรือสิ่งที่ดูไร้เหตุผล งามาย ล้าหลัง อย่างวิถีคิดของชนพื้นเมืองโบราณ.....ว่า จริงๆแล้ว สิ่งเหล่านี้มีระบบ ระเบียบ มีเหตุผลของตนเอง เพียงแต่เป็นระคนละระบบ และเหตุผลคนละชุดกับคนสมัยใหม่” (ไชยรัตน์, 2545, 87)

แนวคิดของโคลด เลวี – สเตราส์ (ศิริพร ,2548,249-312) นั้นได้มาจากการศึกษาดำเนินการของชนพื้นเมืองจำนวนมาก และสร้างวิธีการถอดรหัสความหมายของตำนานเหล่านั้น ซึ่งเป็น

แนวคิดที่สร้างความจริงจากระบบของชนพื้นถิ่น ให้เป็นระบบความคิดที่สามารถอธิบายสิ่งต่างๆ และความหมายที่ซ่อนอยู่ในตำนานเหล่านั้นได้ ซึ่งตำนานเหล่านั้นได้ส่งผ่านเรื่องเล่า ในหลากหลายรูปแบบและหลากหลายเนื้อหา แต่ว่าจะมีลักษณะที่สังเกตได้จากเรื่องแต่ละเรื่อง เพราะจะมีระบบที่เรียกว่า ไวยากรณ์ และการซ้ำของคำและความหมาย ซึ่งสามารถนำมาจัดได้ 3 ระบบ คือระบบแบบคู่ตรงข้าม (binary opposition) ระบบตัวเชื่อม (meditation) และระบบการกลับหัวกลับหาง (inversion) ซึ่งอธิบายได้ดังนี้

ความคิดแบบคู่ตรงข้าม เป็นคู่ตรงข้ามที่มีความขัดแย้งกัน เช่นว่า มนุษย์เกิดมาจากพ่อแม่ หรือเกิดจากพื้นดิน คู่ตรงข้าม คือ มนุษย์ (ตรงข้าม,ขัดแย้ง)กับธรรมชาติ ซึ่งเป็นชุดความขัดแย้งที่ใหญ่ชุดหนึ่งของทฤษฎีการวิเคราะห์ความคิด ที่ซ่อนอยู่ในกลุ่มเรื่องเล่าต่างๆ

ระบบตัวเชื่อม เป็นสิ่งที่อยู่ระหว่างคู่ตรงข้าม เป็นความมียู่ท่ามกลางความขัดแย้งของสองฝ่าย เป็นสิ่งที่อธิบายการคลี่คลายความขัดแย้ง ให้หาทางออกได้ การศึกษาเรื่องเล่าจะต้องหาระบบตัวเชื่อมนี้ และนำมาวิเคราะห์บทบาทของการเชื่อมระหว่างคู่ตรงข้าม ว่าจะคลี่คลายไปในความหมายใด

ระบบความคิดเรื่องการกลับหัวกลับหาง เป็นลักษณะหนึ่งของเรื่องเล่า ที่จะพบการกลับหัวกลับหาง ทั้งในเรื่องเดียวกันเอง ที่เป็นการสะท้อนย้อนแย้งและตรรกะของตัวนิทาน หรือเรื่องเล่าอื่นๆ กับอีกแบบหนึ่งคือ การกลับหัวกลับหางแบบกลับเรื่องกัน ซึ่งต้องวิเคราะห์จากนิทานหลายเรื่อง หลายสถานที่ มาศึกษาความเหมือนของตัวเรื่อง จะเห็นกลวิธีอธิบายที่แตกต่างกันในแต่ละเรื่อง แต่เมื่อมารวมกันแล้วจะเห็นว่าแก่นของเรื่องนั้น จะบอกรหัสอะไรในการวิเคราะห์ เป็นความแตกต่างจากระบบความคิดแบบคู่ตรงข้าม ตรงที่ระบบคู่ตรงข้ามนั้นพิจารณาคู่ตรงข้ามแต่ละคู่ แต่การวิเคราะห์เรื่องการกลับหัวกลับหางนั้น ศึกษาความคิดในการผูกเรื่องแต่ละเรื่อง เพื่อเปรียบเทียบโครงสร้างความคิดในตำนานต่างเรื่องกัน

2.2 แนวคิดเรื่อง ชีวชาติพันธุ์วิทยา(Bio-Ethnology)

เป็นสาขาวิชาที่เป็นสหวิทยาการ ที่สนใจในเรื่องความสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์กับธรรมชาติ หรือวัฒนธรรมกับธรรมชาติ ที่เป็นการผสมผสานระหว่างสังคมศาสตร์และวิทยาศาสตร์ธรรมชาติ

นับตั้งแต่ทศวรรษที่ 1970 เป็นต้นมา มีเสียงเรียกร้องให้อนุรักษ์สิ่งแวดล้อมความหลากหลายทางชีวภาพ และสนับสนุนฟื้นฟูระบบนิเวศ จนเกิดแนวทางการศึกษาค้นคว้าวิจัยเกี่ยวกับความสัมพันธ์ระหว่างพืชกับชนกลุ่มน้อยต่างๆ มีการประชุมชีวชาติพันธุ์วิทยานานาชาติขึ้นอย่างต่อเนื่อง ในประเด็นที่หลากหลาย เช่น ภูมิปัญญาท้องถิ่นกับการใช้ทรัพยากรสิ่งมีชีวิต

แพทยศาสตร์ชีวชาติพันธุ์ คติชาวบ้านกับชีวชาติพันธุ์ รวมถึงดาราศาสตร์ชีวชาติพันธุ์ ทั้งนี้ส่วนใหญ่มักเป็นเรื่องของพืช แต่ในเรื่องของสัตว์นั้น ยังมีการศึกษาทางชีวชาติพันธุ์วิทยาน้อยมาก

งานทางชีวชาติพันธุ์วิทยาที่เกี่ยวกับสัตว์ ที่มีการจัดระเบียบวิธีคิด และระเบียบวิธีการหาความรู้ที่ชัดเจนขึ้นหนึ่งคือ “งานศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างคนกับไก่” ของเจ้าชายอะกิมิโนะ แห่งประเทศญี่ปุ่น ซึ่งได้กล่าวว่า

ในทางพันธุศาสตร์ หากใช้ทฤษฎีเดียวกันย่อมได้ผลลัพธ์เหมือนกัน ไม่ว่าจะอยู่ส่วนใดของโลก แต่วัฒนธรรมไม่ใช่ เพราะมีจุดยืนที่เรียกว่า สัมพันธทางวัฒนธรรม (cultural relativisms) เมื่อเป็นเช่นนั้น เราจึงมักคิดว่าวิธีการมองปัญหาของทั้งสองศาสตร์มีความขัดแย้งกัน แต่ความจริงแล้ว ผลของการคัดสรรโดยมนุษย์ หรือการคัดเลือกโดยค่านิยมทางวัฒนธรรม ย่อมต้องสะท้อนออกมาในกรรมพันธุ์ แต่เราคงจะต้องยอมรับว่าขณะนี้เริ่มมีความจำเป็นอย่างมาก ที่ต้องทำงานที่นำความแตกต่างทางวัฒนธรรม ไปสะท้อนให้เห็นในการวิจัยทางพันธุศาสตร์ (อะกิมิโนะ, 2550 : 248-249)

โดยการวิจัยเรื่อง ความสัมพันธ์ระหว่างคนกับไก่นี้ ยืนอยู่บนคำถามงานวิจัยที่ว่า “ไก่ป่า กลายมาเป็นไก่บ้านได้อย่างไร” (domestication หมายถึงกระบวนการฝึกให้เชื่อง--ผู้เสนอโครงร่าง) โดยศึกษาสังคมที่มีลำดับการพัฒนาที่แตกต่างกันจากสังคมเร่ร่อน สังคมเก็บของป่าล่าสัตว์ สังคมเกษตรกรรม และสังคมเมืองที่เป็นลักษณะอุตสาหกรรม เป็นลำดับการพัฒนาของมนุษย์ที่มีการกระบวนการ domestication ของสัตว์ (ไก่) โดยวัฒนธรรมมนุษย์มีการคัดเลือก และให้ความหมายอยู่ในแต่ละขั้นของสังคม ดังเช่น เจ้าชาย อะกิมิโนะ ได้ประธานความคิดเห็นเรื่องการศึกษาไก่ในมณฑลยูนนาน ว่า

“ในงานวิจัยนี้เป็นเรื่องเกี่ยวกับความสัมพันธ์ระหว่างชาวบ้านกับไก่เป็นหลัก หากเป็นการศึกษาปศุภัณฑ์ชาติพันธุ์วิทยา (Ethno poultry science) แบบเดิม ก็อาจถือว่าขั้นตอนนี้สามารถหยุดสำรวจได้แล้ว แต่เนื่องจากผู้เขียนได้คิดไปถึงการนำเอา “เอติก” (etic หมายถึง การศึกษาแบบคนนอกวัฒนธรรม) กับ “อีมิค” (emic หมายถึง การศึกษาแบบคนในวัฒนธรรม) อันเป็นแนวคิดคู่ขนานที่ต้องนำมาพิจารณาพร้อมๆกัน มาลองประยุกต์ใช้ ดังนั้นหากในอนาคตจะได้มีการใช้ความคิดนี้เป็นพื้นฐานของการศึกษาแล้ว ขอบเขตการศึกษาก็น่าจะครอบคลุมวัฒนธรรมไปจนถึง ยีน และผู้เขียนคิดว่า สิ่งที่ ผู้เขียนได้นำเสนอ จะได้กลายเป็นวิธีการที่เหมาะสมในการเข้าใจ โดเมสติกชัน (การพัฒนาสัตว์ป่าให้เป็นสัตว์เลี้ยง) ของสัตว์” (อะกิมิโนะ , 2550, 114)

ผลจากแนวคิดข้างต้น นำมาซึ่งการวิจัยในพื้นที่ของประเทศไทยด้วย โดยได้มีการเผยแพร่ผลงานการวิจัยเป็นระยะ จากบทความเรื่อง ความหมายและบทบาทของไก่ในโลกทัศน์ของชาวอำเภอดงขี้เหล็ก โดย ผศ. ดร.ม.ร.ว. กัลยา ดิงศภักดิ์และคณะ บทความเรื่อง ตำราการทำนายด้วยกระดูกไก่บ้านห้วยน้ำขุ่น อำเภอแม่ฟ้าหลวง จังหวัดเชียงราย โดย พลวัฒน์ ประพัฒน์ทอง และบทความเรื่อง

ไก่อีเลี้ยงทายตัวแรกจากตำนานชนชาติไทย : การตีความตำนาน โดย รศ. สุกัญญา สุขฉายา ทั้งสามบทความสรุปได้ว่า ความสัมพันธ์ระหว่างคนกับไก่อีในมิติทางวัฒนธรรมนั้น เป็นการคัดเลือกและจำแนกประเภทของไก่อี ซึ่งสะท้อนจากการ “ถอดรหัสตำนาน” และการใช้ไก่อีในพิธีกรรม เป็นเรื่องของจินตนาการในการสร้างวัฒนธรรมเกี่ยวกับพื้นที่และอาณาเขต (Imagination of Space and Territory Culture) (โครงการจัดตั้งพิพิธภัณฑ์อารยธรรมลุ่มน้ำโขง, 2549)

กล่าวโดยสรุปคือ ในแต่ละวัฒนธรรมนั้นจะมีการจัดลำดับทางชีวชาติพันธุ์วิทยา ในการจัดประเภทและลำดับ เช่น สูง-ต่ำ ดี-เลว ข้างบน-ข้างล่าง ซึ่งเป็นการจัดลำดับแนวตั้งสะท้อนในพิธีกรรม ความเชื่อ ตำนานเรื่องเล่าเป็นการสร้างระบบจำแนกประเภท ที่เป็นการสะท้อนความสัมพันธ์ระหว่างคนกับธรรมชาติที่มีมาอย่างยาวนาน ในส่วนจัดลำดับในแนวระนาบ ได้แก่ การจัดพื้นที่ ข้างใน-ข้างนอก การตัดสินใจในชีวิตประจำวัน ก็สะท้อนในพิธีกรรมการทำงานการเลี้ยงทาย การละเล่นที่ใช้สัตว์เป็นสัญลักษณ์ ทำให้ “ชีวชาติพันธุ์วิทยา” เป็นศาสตร์ที่มีมุมมองแบบสหวิทยาการ ระหว่างวิทยาศาสตร์กับวัฒนธรรม (สังคมศาสตร์) ที่จะสร้างข้อถกเถียงและพื้นที่ทางความรู้ใหม่ ให้นักวิชาการทั้งหลายต้องหันกลับมาทบทวนการศึกษาเกี่ยวกับสิ่งที่มีชีวิตอีกครั้ง

2.3 แนวคิดเรื่องวัฒนธรรมกับพรมแดนทางวัฒนธรรม

เฟรดริก บาร์ธ นักมานุษยวิทยาชาวอเมริกันที่มีอิทธิพลอย่างมากในการศึกษาเกี่ยวกับชาติพันธุ์ ได้ให้ความเห็นในบทความที่ชื่อ Ethnic Groups and Boundaries : The Social Organization of Cultural Difference ซึ่งตีพิมพ์ในปี ค.ศ. ๑๙๖๕ ว่า...ความเป็นชาติพันธุ์นั้นเกิดขึ้นได้เนื่องจากการจัดองค์กรทางชาติพันธุ์ และความเป็นชาติพันธุ์นี้แยกขาดออกจากวัฒนธรรม เป็น “อัตลักษณ์ทางชาติพันธุ์” (Ethnic Identities) เป็นสิ่งที่ดำรงอยู่ได้โดยการรักษาสິงที่เขาเรียกว่า “พรมแดนทางชาติพันธุ์” (Ethnic Boundaries) ซึ่งเป็นเส้นที่แบ่งกลุ่มหนึ่งออกจากอีกกลุ่มหนึ่ง เส้นแบ่งดังกล่าวไม่ได้อาศัยความแตกต่าง โดยทั่วไปทางวัฒนธรรม (Cultural Differences) เป็นเครื่องแบ่ง อย่างเช่น ก. เป็นกลุ่มที่พูดภาษา ก. แต่โดยอาศัยพฤติกรรมทางสังคม (Social Behavior) ที่มีความเกี่ยวพันกับการยอมรับของสมาชิก และการสร้างความแตกต่างของกลุ่ม ตัวของวัฒนธรรม (Cultural Items) ที่ใช้สร้างความแตกต่าง ย่อมจะแตกต่างกันไปในแต่ละกลุ่ม และอาจจะเป็นเพียงองค์ประกอบส่วนย่อยของวัฒนธรรมในส่วนรวม (Cultural Repertoire) ดังนั้นในลักษณะที่เป็นข้อเสนอทางทฤษฎี อาจจะกล่าวได้ว่า “ก. เป็นกลุ่มชนที่ไม่ใช่ ข. และการพูดภาษา ก. ก็เพื่อที่จะให้รู้และแสดงให้เห็นว่าพวกเขาเป็น ก.” (สุเทพ สุนทรเกสัช ,2548)

ตามข้อคิดเห็นของบาร์ธ ความสำคัญของความแตกต่างทางวัฒนธรรม ที่จะเป็นตัวกำหนดอัตลักษณ์ทางชาติพันธุ์ อาจจะมีน้อยมาก อย่างเช่น ความแตกต่างที่สำคัญในเรื่องภาษา เป็นต้น แนวการวิเคราะห์ที่เจาะลึกดังกล่าว นอกจากข้อเท็จจริงที่ว่าส่วนใหญ่ได้มาจากงานวิจัยที่ทำ

ให้ประเทศโลกที่สามแล้ว ความสำคัญเกี่ยวข้องกับทฤษฎีของบาร์ธ ได้รับการยอมรับว่าสามารถที่จะนำไปใช้ได้โดยทั่วไปในสังคมที่แบ่งหน่วยย่อย (Segmentary Societies) อันได้แก่ สังคมหรือกลุ่มชนซึ่งมีวิถีชีวิตที่มีลักษณะเฉพาะ ซึ่งส่วนใหญ่เป็นหน่วยที่มีการผลิตซ้ำ หรือสืบทอดด้วยตัวเอง แต่ขาดองค์กรผู้นำรวมศูนย์ทางการ ซึ่งบาร์ธอธิบายว่ามักจะพบในสังคมหลังยุคอาณานิคมที่มีพรมแดนทางภูมิศาสตร์คาบเกี่ยวกับรัฐต่างๆ ที่อยู่ในบริเวณใกล้เคียงกัน (อย่างเช่น กลุ่มปาธานส์ที่อยู่ในประเทศปากีสถานและอัฟกานิสถาน เป็นต้น) ในขณะที่รัฐยุคหลังอาณานิคมต่างๆ พยายามที่จะมีอำนาจควบคุมประชากรหลายชาติพันธุ์ สังคมที่แบ่งเป็นหน่วยย่อยที่กล่าวข้างต้นก็ยังคงอยู่ในภาวะเสี่ยง ถ้าพวกเขาไม่ยอมเป็นส่วนหนึ่งของประชากรส่วนใหญ่ หรือชนชั้นที่มีอำนาจในการปกครอง ชนกลุ่มน้อยที่อาจจะแยกความแตกต่าง โดยลักษณะทางภาษาหรือศาสนา ก็จะถูกกระแวงสงสัย ยิ่งกว่านั้นถ้ารัฐที่เกิดขึ้นใหม่ ขาดความเข้มแข็งทั้งในทางเศรษฐกิจ และการควบคุมดินแดนที่อยู่ภายใต้การปกครอง การแข่งขันระหว่างกลุ่มชนที่อยู่ใกล้เคียงในภูมิภาคเดียวกัน อาจจะเกินความสามารถของรัฐที่จะควบคุม หรือให้อยู่ในความสงบได้ กลุ่มต่างๆดังกล่าวในหลายภูมิภาคของทวีปแอฟริกาและเอเชีย เท่าที่ผ่านมาก็ได้รับการศึกษาจากนักมานุษยวิทยา อย่างเช่น อี.อี.อีแวนพริคเชิร์ด ในยุคอาณานิคม (ค.ศ.๑๙๖๒) อี. อาร์. ลีช ในระยะต่อมา (ค.ศ.๑๙๘๒)รวมทั้งบาร์ธและเพื่อนนักมานุษยวิทยาของเขา ในยุคที่ได้รับการปลดปล่อยจากการปกครองอาณานิคมและหลังจากนั้นสำหรับบาร์ธ ชาวปาธานส์ในปากีสถานและอัฟกานิสถานถือว่าเป็นกลุ่มชาติพันธุ์ และสำหรับเกลเซอร์และมอยนิฮาน ผู้สืบเชื้อสายผู้อพยพชาวอิตาเลียนในนครนิวยอร์ก ก็ถือว่าเป็นกลุ่มชาติพันธุ์ แม้ว่ากลุ่มต่างๆดังกล่าวจะอยู่ในสภาพแวดล้อมที่แตกต่างกันมาก แต่เราก็สามารถอภิปรายกรณีทั้งสองได้ว่าเป็นปรากฏการณ์ทางชาติพันธุ์สัมพันธ์ที่มีลักษณะอย่างเดียวกัน บาร์ธได้กล่าวถึงการที่นักมานุษยวิทยาได้นิยาม หรือให้ความหมาย “กลุ่มชาติพันธุ์” ซึ่งแบ่งได้เป็น 4 แนวว่า เป็น

1. กลุ่มที่ส่วนใหญ่สร้างความเป็นบิกแผ่นดินให้แก่ตัวเอง
2. กลุ่มที่มีระบบคุณค่าทางวัฒนธรรมพื้นฐานร่วมกัน
3. กลุ่มที่สร้างเครือข่ายการสื่อสารติดต่อและปฏิสัมพันธ์ร่วมกัน และ
4. กลุ่มที่สมาชิกภาพได้มาโดยการกำหนดตัวเอง และโดยคนอื่นเป็นผู้กำหนดซึ่งประกอบเป็นเกณฑ์กำหนดที่แตกต่างจากเกณฑ์กำหนดอื่นๆ ในระบบเดียวกัน

บาร์ธไม่ได้ปฏิเสธคำนิยามต่างๆ ที่มีอยู่เดิมที่กล่าวถึงข้างต้น แต่เขาก็ได้กล่าวอย่างชัดเจนว่าเป็นไปไม่ได้ที่เราจะนิยามกลุ่มชาติพันธุ์ในฐานะเป็น “หน่วยยึดถือวัฒนธรรม” (Culture-bearing Unit) ที่จะทำให้เกิดความแตกต่าง ยิ่งบาร์ธพิจารณาประเด็นนี้มากขึ้นเท่าใด เขาก็ยังมีความโน้มเอียงที่จะมีความเห็นว่าสาระสำคัญของกลุ่มชาติพันธุ์ก็คือ “การจัดระเบียบองค์กรทางสังคม” (Social Organization) และถ้อยคำนิยามที่ได้กล่าวข้างต้นเป็นเกณฑ์กำหนดที่สำคัญ โดยเขาได้เขียนไว้ว่า

“เราไม่อาจถือได้ว่ามีความสัมพันธ์ชนิดตัวต่อตัว ระหว่างหน่วยชาติพันธุ์กับความเหมือนและความแตกต่างทางวัฒนธรรม ลักษณะที่ถือว่ามีค่าสำคัญไม่ใช่ผลรวมของความแตกต่างทางวัตถุวิสัย แต่เป็นความแตกต่างที่ผู้กระทำถือว่ามีค่าสำคัญ เป็นลักษณะทางวัฒนธรรมบางอย่างที่ผู้กระทำใช้เป็นเครื่องหมายและตัวแทนของความแตกต่าง ในขณะที่ความแตกต่างอื่นๆ อาจจะไม่ถือว่ามีค่าสำคัญ”

การที่บาร์ธกล่าวเช่นนี้ ไม่ได้หมายความว่าวัฒนธรรมไม่มีความสำคัญ หรือไม่สามารถค้นหาแบบแผนที่แท้จริงของความแตกต่างทางวัฒนธรรมได้ บาร์ธกล่าวถึงสัญญาณหรือเครื่องหมาย (Signals or Signs) ที่อาจมองเห็นได้ ได้แก่ เครื่องแต่งกาย ลักษณะบ้านเรือน และแบบแผนการดำรงชีวิต รวมทั้งค่านิยมและบรรทัดฐานทางสังคม แต่สาระสำคัญในการนิยามกลุ่มชาติพันธุ์ก็คือ “การที่จะดำรงรักษารวมแดนทางชาติพันธุ์” (Ethnic Boundary Maintenance) ระหว่างกลุ่มหนึ่งกับอีกกลุ่มหนึ่งเอาไว้ โดยบาร์ธได้กล่าวไว้ว่า วัฒนธรรมของกลุ่มหนึ่ง “อาจจะเปลี่ยนรูป” และตัวของวัฒนธรรมที่ทำให้กลุ่ม ก. แตกต่างจากกลุ่ม ข. อาจจะเปลี่ยนไป แต่กลุ่ม ก. และ ข. ก็ยังคงมีอยู่ต่อไป จากแนวความคิดดังกล่าว ได้ก่อให้เกิดค่านิยมที่มีความรัดกุม และต่อมาได้มีผู้อ้างมากที่สุดคือ “ประเด็นสำคัญของการวิเคราะห์ตามแนวความคิดดังกล่าวก็คือ พรหมแดนทางชาติพันธุ์ (Ethnic Boundary) ซึ่งจะเป็นตัวกำหนดกลุ่ม ไม่ใช่ตัววัฒนธรรมที่มีอยู่ภายในกลุ่ม” (หน้า ๑๕)

เมื่อได้สร้างแนวความคิดเกี่ยวกับกลุ่มชาติพันธุ์แล้ว บาร์ธก็ทำการตรวจสอบว่าสมาชิกของกลุ่มชาติพันธุ์มีพฤติกรรมอย่างไร ทั้งในทางส่วนตัวและส่วนรวม ภายในกลุ่มชาติพันธุ์ พฤติกรรมที่ถูกสร้างขึ้นมามีลักษณะที่แตกต่างจากพฤติกรรมที่มีอยู่ในอีกด้านหนึ่งของพรหมแดน สมาชิกคนอื่นๆ ที่มีอัตลักษณ์ร่วมกันจะมีสิ่งที่บาร์ธเรียกว่า “การยอมรับว่าคนทั้งสองเล่นเกมเดียวกัน” เมื่อเป็นเช่นนั้นความสัมพันธ์ของคนทั้งสองก็จะ “ครอบคลุมด้านต่างๆ และทุกด้านของกิจกรรม” หรือในทางสังคมวิทยาที่อาจกล่าวได้ว่าความสัมพันธ์ของคนทั้งสอง “ไม่ได้มีลักษณะเป็นทางเดียว” (Single-stranded) อย่างเช่นในความสัมพันธ์ทางการค้า ซึ่ง ก. แลกเปลี่ยนสิ่งของ (สินค้า) กับ ข. ก็ถือว่าเป็นความสัมพันธ์ทางเดียว ถ้าหากว่านอกจากความสัมพันธ์ในทางการค้าแล้ว ก. ไม่ค่อยจะได้หรือเกี่ยวข้องกับ ข. น้อย ดังนั้นอย่างที่บาร์ธกล่าว “การแบ่งแยกคนอื่นๆ ว่าเป็นคนแปลกหน้า จึงมีความหมายโดยปริยายถึงการยอมรับข้อจำกัด ของความเข้าใจที่มีอยู่ร่วมกันและขอบเขตของการปฏิสัมพันธ์ที่มีต่อกลุ่ม ที่มีความเข้าใจและผลประโยชน์ร่วมกัน” (สุเทพ,..... หน้า ๑๕)

บาร์ธเน้นความสำคัญของการกำหนดอัตลักษณ์ของสมาชิกของกลุ่ม และคนแปลกหน้า ระบบการจำแนกประเภทและพรหมแดน รวมทั้งความเข้าใจร่วมกัน ซึ่งเป็นหลักการพื้นฐานของความสัมพันธ์ระหว่างสมาชิกของกลุ่มและคนแปลกหน้า และขอบเขตของความสัมพันธ์ดังกล่าว ต่อมาได้มีนักมานุษยวิทยานำไปใช้ (ในประเด็นที่ว่าพวกเขาเพียงทำการค้าแลกเปลี่ยนกัน หรือว่าพวกเขายังมีความสัมพันธ์ในด้านอื่นๆ อีกด้วย) ในท้ายที่สุดอาจจะกล่าวได้ว่า เพียงบทนำสั้นๆ แต่มี

ประเด็นข้อเสนอที่น่าสนใจของบาร์ธ ก็มีอิทธิพลทำให้การนิยามความหมายของกลุ่มชาติพันธุ์ต้องพิจารณา “วัฒนธรรม” แยกจากกลุ่มชาติพันธุ์

2.4 วัฒนธรรมในฐานะองค์กรทางสังคม

นักวัฒนธรรมศึกษาสายเศรษฐศาสตร์การเมือง ที่ชื่อ เรมอนด์ วิลเลียม ได้เสนอถึงวัฒนธรรมที่เป็นของชนชั้นกรรมคาสัมัญ และสร้างข้อโต้แย้งเรื่องวัฒนธรรม เป็นภาพสะท้อนจากเศรษฐกิจ แต่เป็นผลมาจากการบริโภค จึงต้องมององค์กรทางสังคมขึ้นมารองรับ ดังนั้นวัฒนธรรมจึงมีอยู่ได้ด้วยองค์กรทางสังคมที่ไม่เป็นทางการ

ซึ่งประเด็นนี้จะเป็นข้อโต้แย้ง บาร์ธ ด้วยเหตุที่แยกวัฒนธรรมออกจากความเป็นชาติพันธุ์ และสรุปว่ากลุ่มชาติพันธุ์เป็นรูปแบบการจัดองค์กรทางสังคม โดยละทิ้งที่จะอธิบายวัฒนธรรมว่าดำรงอยู่ได้อย่างไร ดังนั้นแนวคิดของ วิลเลียม จึงเป็นการยืนยันการมีอยู่ของวัฒนธรรมที่ปฏิบัติการในรูปแบบขององค์กรทางสังคมด้วย ฌ็อง-ฌัก ซามูเอล สรุปลักษณะของวิลเลียมไว้ดังนี้

ด้วยเหตุนี้ ตามทัศนะการมองของวิลเลียมส์แล้ว จึงอาจกล่าวได้ว่าวัฒนธรรมในความหมายของระบบการสร้างความหมาย จึงไม่ได้เป็นสิ่งที่สะท้อนความเป็นจริงทางเศรษฐกิจ เพราะมันมีเป้าหมายของมันเอง ยิ่งไปกว่านั้นคือ ระบบการสร้างความหมายเหล่านี้ไม่ได้ได้อยู่อย่างเป็นเอกเทศแยกจากสังคม “แต่มันมีองค์กรทางสังคมขึ้นมารองรับความมีอยู่ของมัน” เช่น สมาคมนักเขียนสถาบันทางศิลปะ องค์กรทางสังคมเหล่านี้ทำหน้าที่เป็นตัวแทนเคลื่อนไหว และกระทำการทางสังคมของความหมายเหล่านั้น ซึ่งสิ่งเหล่านี้ไม่ว่าจะเป็นรูปแบบการนำเสนอ องค์กรทางสังคม วัตถุที่ใช้ในการสร้างงาน ต่างก็มีพัฒนาการตามแนวทางของตนเองเป็นระบบเฉพาะ ดังนั้น วัฒนธรรมจึงไม่ได้เป็นสิ่งที่อยู่ลอยๆ หรือเป็นเรื่องของความคิด จิตสำนึกแต่เพียงอย่างเดียว เพราะมันมีวัตถุที่ใช้ในการสร้างงานของมันเอง เช่นเดียวกับระบบอื่นๆ อาทิเช่น ในระบบเศรษฐกิจมี ปัจจัยการผลิต เช่น แรงงาน ทุน ในวรรณกรรมก็มีปัจจัยการผลิตของมันเอง เช่น ภาษา ในศิลปะก็มีปัจจัยการผลิตของมันเอง เช่น ดินเหนียว ฝ้าย ผ้าใบ สี พู่กัน ทั้งนี้เพราะความคิดไม่สามารถจะสื่อตัวเองออกมาได้ ความหมายของมันจะต้องถูกทำให้ปรากฏออกมาโดยเครื่องมือบางอย่าง ในกรณีระบบความหมายนี้ รูปแบบของงานศิลปะ ท่วงทำนองของดนตรี ภาษาที่สื่อความคิดทางปรัชญาก็คือเครื่องมือดังกล่าว

ดังนั้น จึงสรุปได้ว่า วัฒนธรรมในฐานะหน่วยของการศึกษาของวิลเลียมส์ นั้นสามารถแบ่งออกได้เป็น 2 ระดับ คือ (1) ในระดับวิถีชีวิตโดยรวมของสังคม (2) ในระดับสถาบันหรือกลุ่มผู้สร้างงานทางวัฒนธรรม วิลเลียมส์เองนั้น ถึงแม้ว่าจะให้ความสำคัญแก่การศึกษากระบวนการสร้างความหมาย แต่เขาก็มิได้มีทัศนะเชิงกำหนดว่าระบบความหมายนั้น กำหนดความเป็นไปทั้งหมดของสังคม หากแต่เขาเห็นว่าระบบความหมายนั้น เป็นทั้งระบบทางสังคมของกิจกรรมเกี่ยวกับการ

สื่อสาร การเรียนรู้ในตัวของมันเองและเป็นระบบที่สังคมโดยรวม หรือกิจกรรมอื่นๆ ที่อยู่นอก ระบบการสร้างความหมาย สื่อสาร สนทนากัน นอกจากนั้น มันยังเป็นพื้นที่ที่คนกลุ่มต่างๆ ในสังคม แสดงออกต่อกันและกัน อย่างไรก็ดี เนื่องจากสังคมนั้นเป็นระบบที่เต็มไปด้วยความแตกต่าง ขัดแย้งกันทางสังคม ระบบการสร้างความหมายจึงเป็นอาณาบริเวณทางสังคมอีกแห่งหนึ่ง ที่เราจะ เห็นความขัดแย้งทางสังคมระหว่างกลุ่มสังคมนั้น

กระนั้นก็ตาม เนื่องจากวิถีสันติวิธีไม่ได้มองว่าระบบการสร้างความหมาย เป็นระบบที่ ตายตัว เป็นโครงสร้างหรือมีอยู่เฉพาะโดยตัวของมันเอง ในการศึกษากระบวนการความหมาย จึงต้อง พิจารณามันอย่างเป็นกระบวนการถึงฐานทางสังคม และเงื่อนไขทางวัตถุที่ผลิตหรือกำหนดมัน ขึ้นมา(ฉัตร,2537, 71-72)

2.5 แนวคิดเรื่อง พิธีกรรมและสัญลักษณ์

วิกเตอร์ เทอร์เนอร์ (Victor Turner 1920 – 1983) เป็นหนึ่งในนักมานุษยวิทยาสัญลักษณ์ฝั่ง อังกฤษที่ได้รับการยอมรับมากที่สุด ผลงานส่วนใหญ่ของเทอร์เนอร์ ได้แก่ การศึกษาพิธีกรรมต่างๆ ในสังคมที่ไม่ใช่สังคมตะวันตก โดยเฉพาะอย่างยิ่งสังคมในแอฟริกา โดยสังเกตบทบาทของ สัญลักษณ์ในแต่ละสถานการณ์ของพิธีกรรม ในทัศนะของเทอร์เนอร์ ผู้คนในทุกสังคมจะมีระบบ สัญลักษณ์ที่เป็นแบบเฉพาะ เพื่อสร้างความหมายให้กับการดำรงชีวิต และระบบสัญลักษณ์ที่มีความสำคัญต่อการศึกษาทางมานุษยวิทยา ได้แก่ พิธีกรรม (ritual) ในบทความชื่อ Symbols in African Ritual (1972) เทอร์เนอร์ได้ให้ความหมายของปรากฏการณ์พิธีกรรมไว้ว่า เป็น “กระแส ต่อเนื่องของกิจกรรมต่างๆ ที่เกิดขึ้นซ้ำๆ ได้แก่ ภาษากาย ถ้อยคำ และวัตถุสิ่งของ โดยดำเนินไปใน สถานที่ต่างๆกัน และถูกสร้างขึ้นด้วยวัตถุประสงค์ที่จะโน้มน้าวอำนาจ หรือสิ่งเหนือธรรมชาติ เพื่อให้บรรลุเป้าหมายและผลประโยชน์ของผู้กระทำ” และอธิบายว่าสัญลักษณ์ที่เป็นองค์ประกอบ ได้แก่ “หน่วยที่เล็กที่สุดของระบบพิธีกรรม ซึ่งยังคงคุณสมบัติเฉพาะของพฤติกรรมแบบพิธีกรรม อยู่” ซึ่งอาจอยู่ในรูปของการกระทำ ถ้อยคำ หรือวัตถุสิ่งของ อย่างไรก็ตาม ในทัศนะของเทอร์เนอร์ สิ่งที่มีความสำคัญสำหรับนักมานุษยวิทยาไม่ใช่ตัวสัญลักษณ์ แต่เป็นบทบาทของสัญลักษณ์ที่ โยกย้ายถ่ายเท และเปลี่ยนแปลงไปตามสถานการณ์มากกว่า เนื่องจากสังคมเป็นโครงสร้างที่มีการ เปลี่ยนแปลงเป็นระยะๆ พิธีกรรมจึงได้รับการคิดค้น หยิบยืม หรือสูญหายไปได้เสมอ แต่กระนั้นก็ มิได้หมายความว่า เป็นเรื่องพื้นวิสัยที่จะทำการศึกษา เนื่องจากกระบวนการก่อกำเนิดของพิธีกรรม ใหม่ ก็มักจะเป็นการผันแปรจากพิธีกรรมที่มีอยู่เดิมนั่นเอง ไม่ใช่เป็นการเกิดขึ้นใหม่ล้วนๆ

พิธีกรรมจึงเป็นสิ่งที่สามารถวิเคราะห์ได้ด้วยวิธีการทางมานุษยวิทยาโดยมุ่งพิจารณา คุณสมบัติต่างๆ ที่เป็นแกนหลักของระบบพิธีกรรมเป็นสำคัญ การพิจารณาสัญลักษณ์ที่เสนอโดย เทอร์เนอร์นั้น ต้องประกอบด้วยการตีความในสามมิติคือ

มิติเชิงปฏิบัติการ (operational dimension) ซึ่งเป็นการพิจารณาความหมายของสัญลักษณ์
ในกรอบของประโยชน์ใช้สอยในสังคม

มิติเชิงตีความ (exegetic dimension) ซึ่งเป็นความหมายที่มาจากartiความสัญลักษณ์โดย
ผู้กระทำในสังคมนั้น ๆ

และมิติเชิงตำแหน่ง (positional dimension) ซึ่งได้จากการพิจารณาความสัมพันธ์ของ
ตำแหน่งทางพื้นที่และทางเวลา ระหว่างตัวสัญลักษณ์กับความหมายที่สัญลักษณ์สื่อออกมา เช่น
ความสัมพันธ์เชิงนามนัย (metonymy) จะอาศัยความเชื่อมโยงทางพื้นที่ (เช่น สัญลักษณ์แทนสิ่ง
อยู่ในบริเวณใกล้เคียง) หรือความสัมพันธ์แบบอุปมา (metaphor) อาศัยความคล้ายคลึงระหว่าง
สัญลักษณ์กับสิ่งที่มันแทน เป็นต้น สัญลักษณ์ทางพิธีกรรมจึงมีลักษณะสำคัญ คือ มักแสดงถึง
ประเด็นความคิด (theme) หลายอย่างได้ในเวลาเดียวกัน (multivocal) อันเป็นลักษณะสำคัญของ
ระบบสัญลักษณ์ที่ใช้กันในสังคมมนุษย์

ส่วนมานุษยวิทยาแนวสัญลักษณ์ฝั่งอเมริกา ซึ่งมุ่งศึกษาสัญลักษณ์ในมิติทางวัฒนธรรมนั้น
นักมานุษยวิทยาที่มีผลงานได้รับการยอมรับอย่างกว้างขวาง ได้แก่ คลิฟฟอร์ด เกิร์ตซ์ (Clifford Geertz
1926 -) ในขณะที่เทอร์เนอร์ให้ความสำคัญแก่สัญลักษณ์ ในฐานะที่เป็นปัจจัยขับเคลื่อนสำคัญของ
สังคม เกิร์ตซ์พิจารณาสัญลักษณ์ในฐานะที่เป็นองค์ประกอบของวัฒนธรรม และมีอิทธิพลต่อโลก
ทัศน์ และความสัมพันธ์ของคนในสังคมวัฒนธรรมหนึ่ง ๆ เกิร์ตซ์เสนอว่า

“สัญลักษณ์เป็นพาหนะของวัฒนธรรม และวัฒนธรรม “ไม่ได้ถูกขังอยู่ในหัวคน” แต่เป็น
สิ่งที่แสดงออกมาผ่านทางสัญลักษณ์ต่างๆ”

ดังนั้น การศึกษาวิเคราะห์วัฒนธรรม จึงไม่ควรกระทำด้วยวิธีการทดลองทางวิทยาศาสตร์
เพื่อมุ่งค้นหากฎที่ควบคุม แต่ควรเป็นการพยายามตีความหมายในทางวัฒนธรรมมากกว่า โดยเข้าไป
มีส่วนร่วมเพื่อสังเกตอย่างละเอียดว่า สัญลักษณ์ทำให้ผู้คนสามารถสื่อสาร สืบทอด และพัฒนา
ความรู้ ความเข้าใจ และทัศนคติเกี่ยวกับชีวิตในสังคมอย่างไร เกิร์ตซ์เรียกการศึกษาแบบตีความหมาย
โดยใส่ใจในรายละเอียดเช่นนี้ว่า “การพรรณนาแบบหนาแน่น” (thick description) และชี้ว่าวิธีการ
นี้ต้องอาศัยวิธีการศึกษาในลักษณะที่มุ่งทำความเข้าใจจากมุมมองของคนท้องถิ่นเป็นสำคัญ (from
the native’s point of view)

แนวคิดเรื่องสัญลักษณ์เป็นประเด็นสำคัญในงานของปีแยร์ บูร์ดิเยอ โดยมีมิติของการ
ครอบงำทางอำนาจอย่างเข้มข้นจากอิทธิพลของ อันโตนิโอ กรัมสกี (Antonio Gramsci 1891-1937)
ในทัศนะของบูร์ดิเยอ ไม่ว่าจะในสังคมแบบดั้งเดิมหรือในสังคมแบบสมัยใหม่ การครอบงำทาง
อำนาจก็ดำรงอยู่มาได้เสมอ โดยเปลี่ยนรูปแบบจากการบีบบังคับแบบเปิดเผยและการกดขี่กลายเป็น
การครอบงำที่อยู่ในรูปแบบของสัญลักษณ์ ซึ่งจะมีลักษณะคุณค่าเป็นเชิงบวก เช่น น้ำใจ ความเอื้อ
อารี สายใยผูกพัน บุญคุณ ความเสียสละ ศรัทธา การสร้างสรรค์อันไม่ฝืดประโยชน์ ฯลฯ การ
ครอบงำในลักษณะโน้มน้าวใจโดยใช้อารมณ์ความรู้สึกเป็นเครื่องมือเช่นนี้ อันที่จริงแล้วเป็นการ

ครอบงำที่มีประสิทธิภาพมากกว่าด้วยซ้ำ เนื่องจากความหมายสัญลักษณ์นามธรรมเหล่านี้ สามารถปิดบังอำนาจหรือกลบเกลื่อนมิติในเชิงลบของปรากฏการณ์ทางอำนาจ และการเอาใจเอาเปรียบที่มีอยู่ในสังคมได้ นั่นคือ มิติทางเศรษฐกิจ เช่น ทรัพย์สิน การแลกเปลี่ยน กำไร ทุน และมิติทางอำนาจ เช่น ความรุนแรง การครอบงำ เป็นต้น

ดังนั้น คำว่า “ทรัพย์สินเชิงสัญลักษณ์” (bien symbolique) จึงมีนัยยะกำกวมอยู่ในตัวมันเองอย่างไม่อาจหลีกเลี่ยงได้ ไม่ว่าจะเป็นของกำนัล ค่าเลี้ยงดูบุตร หรือค่าเดินทางไปจาริกแสวงบุญ กล่าวคือ ความเป็นทรัพย์สินทำให้มันมีมิติทางเศรษฐกิจ เช่น ของขวัญเป็นสิ่งที่ต้องใช้เงินซื้อหา การเลี้ยงดูลูกสักคนให้เติบโตต้องใช้เงินก้อนโต การเดินทางไปจาริกแสวงบุญนั้นมีราคาต้องจ่าย แต่แล้วก็เหมือนมีมนตรามาเสกเป่าให้มีมิติเรื่องเงินๆ ทองๆ หายวับไปจากทรัพย์สินเหล่านี้ คงเหลือเพียงมิติเชิงสัญลักษณ์ไว้ให้ชื่นชมซาบซึ้ง ปลื้มปิติ ทุกคนรับรู้เสมือนว่าของขวัญเป็นเรื่องของน้ำใจที่คนดีๆ เขามีให้กันล้วนๆ (แต่อีกใจหนึ่งก็รับรู้ว่าจะต้องมีการให้ตอบแทนในมูลค่าที่ใกล้เคียงกัน) พ่อแม่เลี้ยงดูตามสัญชาตญาณของความรักที่ไม่หวังผลตอบแทน (แต่บางท่านก็คาดหวังลึกๆ ว่าลูกๆ จะตอบแทนให้ด้วยความกตัญญูโดยไม่ต้อง “ลำเลิก” บุญคุณ) ผู้ต้องการไปสักการะสิ่งศักดิ์สิทธิ์สมควร “เซร์” ค่าใช้จ่ายกับผู้มีจิตศรัทธาร่วมกัน (ด้วยการซื้อทัวร์จาริกแสวงบุญกับบริษัท ก.) ทรัพย์สินเชิงสัญลักษณ์จึงเป็นทรัพย์สินที่กลบเกลื่อนมิติทางเศรษฐกิจ (ผลประโยชน์) ของมันเอาไว้ได้อย่างแนบเนียน โดยฉาบเคลือบไว้ด้วยคุณค่าทางจิตใจเชิงนามธรรม และด้วยอาศัยการสมรู้ร่วมคิดของคนในสังคมที่ต่างก็ทำที่ว่ามีไม่ทันเกมนั่นเอง

บุร์ดิเยอชี้ว่าการกระทำต่างๆ ของมนุษย์ที่เป็นไปในเชิงสัญลักษณ์นั้น มีความสัมพันธ์กับจุดมุ่งหมายของการครอบงำทางอำนาจ ไม่ว่าจะเป็นอำนาจในเชิงเศรษฐกิจหรือการเมือง โดยบุร์ดิเยอเสนอว่าระบบสัญลักษณ์ทุกระบบในสังคม ไม่ว่าจะเป็นสัญลักษณ์ที่ปรากฏในวัตถุสิ่งของ พฤติกรรม ทรัพย์สินเชิงสัญลักษณ์ งานศิลปะ งานวิชาการ หรือแม้แต่ในตัวเอง ล้วนมีบทบาทสามประการซึ่งคาบเกี่ยวกัน คือ ประการแรก เป็นกระบวนการหนึ่งในการจัดระเบียบและเรียนรู้เข้าใจสังคม ประการที่สอง เป็นเครื่องมือในการสื่อสารและสืบทอดความรู้ ซึ่งนำไปสู่บูรณาการโครงสร้างของสังคม ส่วนบทบาทประการที่สาม เป็นบทบาทที่มีความสำคัญที่สุดที่บุร์ดิเยอชี้ให้เห็นคือ “บทบาทในการเป็นเครื่องมือของการครอบงำทางอำนาจ” ในการวิเคราะห์ปรากฏการณ์ครอบงำทางอำนาจในสังคมด้วยระบบสัญลักษณ์นั้น บุร์ดิเยอเสนอว่า ระบบสัญลักษณ์ทุกรูปแบบในสังคมล้วนมีพื้นฐานอยู่บน “การแบ่งคู่แย้ง” (binary opposition) กล่าวคือ ความหมายของสัญลักษณ์มิได้เกิดจากตัวสัญลักษณ์เองแต่เกิดจากการเปรียบเทียบความแตกต่างกับสัญลักษณ์ตัวอื่น เช่น หายาก/ดาษดื่น ดี/เลว สูง/ต่ำ ใน/นอก ชาย/หญิง เบา/หนัก ฯลฯ โดยทั้งหมดมีต้นตอที่เป็นโครงสร้างในระดับลึก ได้แก่ คู่แย้ง “ผู้ครอบงำ/ผู้ถูกครอบงำ” (dominant) กระบวนการทำงานของคู่แย้งเหล่านี้ จะเป็นไปตามหลักของ “การสร้างความแตกต่าง” (distinction) ซึ่งเป็นสิ่งที่แฝงฝังอยู่ในระบบความโน้มเอียง หรือนิมิตภาพ (habitus) ของบุคคลทุกคนในสังคม ทำ

ให้ทุกคนมีระบบการรับรู้สิ่งต่างๆ ในสังคมด้วยมุมมองแบบจำแนกแยกแยะ ทั้งหมดนี้สอดคล้องกับโครงสร้างทางสังคมที่ดำเนินไปตามหลักการดังกล่าว เช่นกัน ทำให้การแบ่งชนชั้นสามารถดำเนินไปได้เรื่อยๆ โดยปราศจากการโต้แย้ง(ชนิตา,2550,53-57)

2.6 การทบทวนการทำนายเกี่ยวกับชีวิตของล้านนา

การทำนายหมายถึงการอธิบายสิ่งที่เกิดขึ้นในอนาคต ผ่านรูปแบบต่างๆ ด้วยการเฝ้าพยากรณ์นับวันเดือนปี หรืออาศัยสิ่งที่เป็นนามธรรมในการเป็นสื่อของการทำงาน ทั้งนี้เพื่อให้ได้รู้ในอนาคต จะเป็นอย่างไร หรือการทำนายว่าปัจจุบันทำไมถึงมีปรากฏการณ์เช่นนี้เกิดขึ้น แล้วเป็นผลจากอดีตที่เป็นมาอย่างไร ทั้งนี้เพื่อความเข้าใจของความเป็นปัจจุบันของมนุษย์ ที่ไม่สามารถหาเหตุผลหรือความรู้ใดๆ มาอธิบายได้ การทำนายจึงเป็นหนทางหนึ่งที่ทำให้มนุษย์เข้าใจโลกและสิ่งทีเหนือโลก (Supper Organic) ทั้งนี้การทำนายอาจจะบอกถึงหนทางแก้ไขปรากฏการณ์ต่าง ๆ ที่เกิดขึ้น ด้วยวิธีการบางอย่าง หรืออธิบายเหตุและปัจจัยที่เหนือธรรมชาติ ที่ทำให้ปรากฏการณ์นี้เกิดขึ้นให้มนุษย์เข้าใจ

แม้ว่าทุกวันนี้ปรากฏการณ์ทางธรรมชาติต่างๆ โรคภัยไข้เจ็บ และองค์กรทางสังคมได้เข้าสู่ยุคเหตุผลที่สามารถอธิบายสิ่งที่เกิดขึ้นต่างๆ ว่ามีเหตุปัจจัยที่ไม่ใช่เหตุปัจจัยที่มีผู้กระทำ หรือมีความเป็นไปทางธรรมชาติ เช่น ภัยพิบัติต่างๆ ทำให้มนุษย์สามารถอธิบายและเข้าใจธรรมชาติชีวิตผ่านเหตุผลของยุคแสงสว่างแห่งปัญญา (Enlightenment Age) ซึ่งผลของยุคแห่งปัญญานี้ได้แยกศาสนาออกจากสังคมอย่างสิ้นเชิง แต่เนื่องจากปรากฏการณ์บางอย่างไม่สามารถที่จะอธิบายได้ด้วยความรู้ทางศาสนา และด้วยเหตุผลเชิงวิทยาศาสตร์ ทั้งทางวิทยาศาสตร์สังคม (Social science) วิทยาศาสตร์ธรรมชาติ มนุษย์ยังคงต้องการคำอธิบายบางสิ่งบางอย่างผ่านรูปแบบดั้งเดิม และการประดิษฐ์วิธีการอธิบาย เช่น การทำนายเกี่ยวกับชีวิต ซึ่งการทำนายเกี่ยวกับชีวิตนี้รวมหมายถึง การทำนายการเปลี่ยนผ่านช่วงเวลาของชีวิตเกิด แก่ เจ็บ ตาย ภัยพิบัติ และธรรมชาติ การดำรงอยู่ของการทำนายเกี่ยวกับชีวิตนี้ ยังคงถูกตัดต่ออุดมการณ์ผ่านพิธีกรรมความเชื่อ ในกลุ่มที่มีความเข้มแข็งทางวัฒนธรรม ซึ่งพิธีกรรมเหล่านี้ได้ดำเนินการผ่านองค์กรที่ไม่เป็นทางการ ที่เรียกว่าองค์กรทางวัฒนธรรม และพิธีกรรมเหล่านี้ได้เชื่อมโยงผู้คนที่เป็นกลุ่มชาติพันธุ์ไว้ด้วยกัน อย่างเหนียวแน่น

การทำนายเกี่ยวกับชีวิตในวัฒนธรรมล้านนา

จากสารานุกรมวัฒนธรรมไทยภาคเหนือ หน้าที่ 2243 – 2271 ได้อธิบายเรื่องคำว่าดูไว้ว่า ชาวล้านนามิได้แตกต่างจากคนในส่วนอื่นๆของโลก ที่อยากรู้อนาคต หรือเหตุที่จะเกิดขึ้นกับตนเอง ดังนั้นจึงได้มีผู้รู้บัญญัติคำว่าด้วยการดูเกิดขึ้น กล่าวโดยสรุป การดูเพื่อทำนายอนาคตของชาวล้านนานั้นสามารถแบ่งได้เป็น 3 ลักษณะใหญ่ ๆ ก็คือ

1. การทำนายที่เป็นระบบวงจร วัน เดือน ปี

การทำนายส่วนใหญ่ของชาวล้านนา มักจะอยู่ในกลุ่มที่มีจะอยู่ในวงจรเวลา เช่น กลุ่มราศีตัวพืง (พืงพา) ก็จะเป็นระบบ 12 ราศี ที่สอดคล้องกับสัตว์ประจำราศีต่าง ๆ และสัตว์เหล่านั้นจะมีลักษณะอะไร คนที่เกิดราศีสัตว์นั้นก็จะมีลักษณะแบบนั้น การดูวันสอดคล้องกับการดูของหาญประจำวัน และการดูการแต่งงานก็จะดูระบบปีของผู้เกิด คู่กันหรือไม่ รวมถึงการดูลักษณะวันเกิด อีกส่วนหนึ่งที่เป็นวงจร ก็คือการดูตัวเสวยอายุที่สร้างขึ้นในรูปตารางวงจรที่มีสัตว์ต่างๆ อยู่ในแต่ละช่วงเวลานั้น เช่น วัว เขี้ยว (รุ่ง) แมว สิงห์ เสือ งู หนู ช้าง วัว ซึ่งจะเป็นวงจรที่มีผู้สร้างขึ้น และทำนายว่าอายุไปตกอยู่ในตัวใด ก็จะมีคำทำนายตามนั้น ชีวิตคนก็จะวนเวียนอยู่กับการตกในช่องของสัตว์ต่างๆ เป็นวงจรตลอดชั่วอายุขัย

2. การทำนายที่เป็นการเสี่ยงทาย

การทำนายแบบเสี่ยงทายนี้มี 2 รูปแบบก็คือ รูปแบบที่ 1 เป็นการทำนายแบบการนับสิ่งของ เช่น ก้นหักตอก จี๊ดถ่าน ด้วยการหยิบเส้นตอกขึ้นมาอย่างสุ่มๆ แล้วหักไปเรื่อยๆ ว่าตกเลขคู่ เลขคู่ หรือนับตามระบบที่ได้ฝึกฝนกันมา อาจจะเป็นระบบนับ 3 นับ 6 นับ 9 ก็ได้ การทำนายอีกแบบหนึ่ง ก็คือการเสี่ยงทายที่เป็นแบบสิ่งของภายในตัวสัตว์ เช่น การทำนายด้วยไก่ (กระดุกขาไก่ก่อนบน กระดุกกลางไก่ กะโหลกไก่ และเลือดไก่) การเสี่ยงทายเหล่านี้เป็นการเสี่ยงทายที่ซับซ้อนและต้องฝึกฝน ทั้งด้วยการจำและการอธิบายความหมายของสิ่งที่ใช้ทำนายนั้นๆ

3. การทำนายลักษณะคน สัตว์ สิ่งของ และธรรมชาติ

เป็นการทำนายที่ดูรูปร่างลักษณะดีร้าย หรือรูปร่างลักษณะให้คุณให้โทษในรูปแบบต่าง ๆ ซึ่งการทำนายนี้เป็นรูปแบบของการจัดสรรระบบความสัมพันธ์ ระหว่างมนุษย์กับมนุษย์ มนุษย์กับสัตว์ และมนุษย์กับธรรมชาติ เป็นระบบการคัดเลือกสายพันธุ์ ที่เป็นผลจากการสะสมความรู้อย่างยาวนาน

จากการทำนายทั้ง 3 แบบของล้านนา พบว่าไม่เพียงแค่รูปแบบการทำนายเท่านั้น การทำนายยังประกอบด้วยผู้ทำนาย ที่จะต้องอธิบายองค์ประกอบของการเกิดปรากฏการณ์ที่เป็นสิ่งนอกเหนือเหตุผลและนอกเหนือจากศาสนาโดยสิ่งต่างๆเหล่านี้ ดูเหมือนว่าจะประกอบขึ้นเป็นองค์กรทางวัฒนธรรมที่จับต้องไม่ได้ เป็นองค์กรทางวัฒนธรรมที่ระบบโครงสร้าง ครอบงำผู้คนในวัฒนธรรมของคนเหล่านั้นตลอดชีวิต หรือแม้กระทั่งเมื่อตายไปแล้ว คนในวัฒนธรรมนั้นก็กลายเป็นส่วนหนึ่งของระบบการทำนายที่ครอบงำต่ออีกรุ่นหนึ่ง

บทที่ 3 ลัวะ(ปลั่ง)บ้านห้วยน้ำขุ่น

3.1 สภาพทั่วไปของหมู่บ้านห้วยน้ำขุ่น

ประวัติความเป็นมาของหมู่บ้าน

แต่เดิมหมู่บ้านห้วยน้ำขุ่น เป็นพื้นที่ป่าที่อุดมสมบูรณ์ มีไม้ไผ่และไม้ต้องเป็นส่วนใหญ่ และยังเป็นพื้นที่เลี้ยงช้างของครูบุญเรือง ราษฎรบ้านห้วยไคร้ และยังเป็นพื้นที่เลี้ยงวัว เลี้ยงควายของราษฎรบ้านสันกอง บ้านห้วยไคร้และหมู่บ้านใกล้เคียงกันอีกด้วย เพราะเป็นพื้นที่ที่อุดมสมบูรณ์และเป็นที่อยู่อาศัยของสัตว์ป่านานาชนิด และต่อมาเป็นที่ตั้งของกองกำลังกู้ชาติไทย (ไทใหญ่)

หมู่บ้านห้วยน้ำขุ่น เริ่มก่อตั้งขึ้นมาเมื่อ พ.ศ. 2500 โดยการนำของเจ้าเงาะ ซึ่งเป็นหัวหน้ากองกำลังกู้ชาติไทย โดยใช้ชื่อว่า กองกำลังหนุมศึกหาญ (SHAN NATIONAL ARMY THE SHAN STATES) ซึ่งเป็นกองกำลังซึ่งแตกกระจัดกระจายจากการที่ถูกกองกำลังทหารพม่า เข้าทำการปราบปราม เมื่อครั้งที่อยู่ในเขตประเทศพม่า แล้วได้มารวมตัวกันก่อตั้งเป็นกองกำลังกู้ชาติโดย ณ บริเวณเหนืออ่างเก็บน้ำแม่ไร่ในปัจจุบันนี้ ผู้เข้าร่วมกองกำลังกู้ชาติไทย ส่วนมากมาจากชายฉกรรจ์ที่สมัครเข้าร่วมขบวนการกู้ชาติ หลังจากนั้นได้เกิดความแตกแยกในกำลังกู้ชาติไทย และเสนาธิการนายทหารคนหนึ่งของเจ้าเงาะ ได้ทำการปฏิวัติ และสังหารเจ้าเงาะถึงแก่ชีวิต เมื่อวันที่ 23 มกราคม พ.ศ.2508 ดังนั้น จึงเป็นเหตุให้มีการเปลี่ยนแปลงในกลุ่มที่อยู่ห้วยน้ำขุ่น โดยการนำของนายอ่องเมือง คำแป ซึ่งเป็นพี่เขยของเจ้าเงาะ และมีภรรยาชื่อ นางบัว คำแป โดยสร้างบ้านกระจายกันอยู่บริเวณตั้งแต่หน้าวัดบ้านห้วยน้ำขุ่น จนถึงอ่างเก็บน้ำ จำนวน 5 – 6 หลังคาเรือน โดยยึดอาชีพทำสวน ทำนา ทำไร่ ปลูกพืชผัก ผลไม้ หาเลี้ยงชีพ ต่อมาได้มีญาติพี่น้องอพยพเข้ามาอยู่รวมกันอีก 27 หลังคาเรือน โดยมีพ่อเต่า คำเอื้อง สุพรรณ เป็นผู้นำตามธรรมชาติ และในปีเดียวกันนั้น ก็ได้มีชาวเขาเผ่าลัวะ มาขออาศัยอยู่ร่วมกันกับบ้านห้วยน้ำขุ่น โดยการนำของนายคำสี ศรีใส (ซึ่งเป็นบิดาของนายมนัส ศรีใส) โดยมีนายใส่แก้ว ศรีใส (บุตรบุญธรรมของนายคำสี ศรีใส) ซึ่งได้รับการเปิดเผยในภายหลังว่าเป็นทหารไทใหญ่ และเป็นผู้รับรองให้ชาวเขาเผ่าลัวะเข้ามาอาศัยอยู่ร่วมกัน ข้อเท็จจริงอีกประการหนึ่งที่ต้องรับกลุ่มลัวะเข้ามาอยู่ด้วย เนื่องจากเกรงว่าบุคคลเหล่านี้ หากไม่รับรองเกรงว่าจะกลับไปร่วมกับฝ่ายตรงกันข้าม จึงเป็นผลทำให้กลุ่มลัวะได้อาศัยอยู่ร่วมกันจนถึงปัจจุบัน

บ้านห้วยน้ำขุ่น แต่เดิมนั้นมีชื่อว่า บ้านใหม่สูง สาเหตุที่เปลี่ยนชื่อบ้านใหม่สูง มาเป็นบ้านห้วยน้ำขุ่น เพราะน้ำฝนตกลงมาไหลลงมาตามเส้นทางและไหลผ่านหมู่บ้าน มีลักษณะขุ่นแดง

ตลอดปี จึงมีการเรียกซื้อหมู่บ้านไปตามลักษณะธรรมชาติแวดล้อมของหมู่บ้าน และต่อมาได้ตั้งชื่อเป็นหมู่บ้านห้วยน้ำขุ่น จนถึงปัจจุบัน

ในปี พ.ศ. 2506 – 2508 องค์การบริหารส่วนจังหวัด ได้ตัดถนนสายจำขึ้นพระธาตุคุดอยตุง ผ่านหมู่บ้าน จึงทำให้การคมนาคมสะดวกขึ้น และต่อมาได้มีการแต่งตั้งหมู่บ้านขึ้นอย่างเป็นทางการเมื่อปี พ.ศ.2516 โดยมี นายคำเอื้อง สุพรรณ ผู้นำตามธรรมชาติ ตั้งแต่ปี พ.ศ.2508-2515 นายจร ชันคำ เป็นผู้ใหญ่บ้าน เมื่อปี พ.ศ.2516-2529 นายสมาน มาลา เป็นผู้ใหญ่บ้าน เมื่อปี พ.ศ. 2529-2534 และนายมนัส ศรีใส เป็นผู้ใหญ่บ้านปี พ.ศ.2534 – ปัจจุบัน

อาณาเขตและที่ตั้ง

บ้านห้วยน้ำขุ่น ตั้งอยู่บริเวณพิกัด NC 876411 จัดเป็นหมู่บ้านถาวรเมื่อปี พ.ศ. 2516 ตั้งอยู่ในตำบลแม่คำ อำเภอแม่จัน จังหวัดเชียงราย โดยมีบ้านห้วยไร่สามัคคีเป็นหมู่บ้าน บริวาร และได้แยกย้ายเป็นหมู่บ้านหลัก ในปี พ.ศ.2525 ปัจจุบันบ้านห้วยน้ำขุ่น เป็นหมู่ที่ 1 ตำบลแม่ฟ้าหลวง อำเภอแม่ฟ้าหลวง จังหวัดเชียงราย มีระยะทางห่างจากถนนพหลโยธินเข้ามาหมู่บ้านประมาณ 3 กิโลเมตร ใช้เวลาเดินทางประมาณ 10 นาที โดยรถยนต์ มีความสูงจากระดับน้ำทะเล 504 เมตร โดยมีอาณาเขตดังนี้

ทิศเหนือ	ติดกับบ้านห้วยไร่สามัคคี และบ้านปางดอก
ทิศใต้	ติดกับบ้านป่าเปา
ทิศตะวันออก	ติดกับบ้านสันกอง
ทิศตะวันตก	ติดกับบ้านป่าคา

แหล่งน้ำธรรมชาติ

มีแหล่งน้ำ ซึ่งเป็นต้นกำเนิดในพื้นที่บ้านห้วยน้ำขุ่น 2 แห่ง

- 1.ลำห้วยช้าง ต้นกำเนิดป่าจากธรรมชาติในเขตพื้นที่
- 2.ลำห้วยแม่ไร่ ต้นกำเนิดที่ได้พระธาตุคุดอยตุง เป็นป่าธรรมชาติ

เส้นทางคมนาคม

มีถนนลาดยางผ่านหมู่บ้าน 3 สาย เป็นถนนทางหลวงแผ่นดิน และถนนในหมู่บ้าน ซึ่งเป็นถนนปฎิรูปตัวไอของ รพช. และถนนคอนกรีตเป็นส่วนใหญ่

การติดต่อสื่อสาร

การเดินทางติดต่อราชการที่อำเภอแม่ฟ้าหลวง มีระยะทางประมาณ 18 กิโลเมตร สามารถเดินทางโดยรถจักรยานยนต์ หรือรถโดยสารประจำทาง ในหมู่บ้านมีวิทยุประจำตำบลระบบ

TRNKED RADIO สามารถติดต่อกับทางอำเภอแม่ฟ้าหลวง และองค์การบริหารส่วนตำบลแม่ฟ้าหลวง ได้ตลอด 24 ชั่วโมง

สถานที่สำคัญ/สาธารณูปโภค/สิ่งอำนวยความสะดวก

1.ถนน	ทางหลวงแผ่นดิน ลาดยาง 3 สาย
2.ไฟฟ้า	484 หลังคาเรือน ไม่ใช้ไฟฟ้า 4 หลังคาเรือน
3.น้ำประปาภูเขา	โดยกรมชลประทาน ได้ดำเนินการจัดทำอ่างเก็บน้ำ 2 แห่ง ห่างจากหมู่บ้าน 400 เมตร และต่อท่อประปาเข้าถึงเก็บน้ำตามจุดต่าง ๆ ภายในหมู่บ้าน เพื่อจ่ายน้ำไปในหลังคาเรือนต่อไป
4.บ่อเลี้ยงปลา	มีจำนวน 6 บ่อ (ราษฎรดำเนินการขุดเอง)
5.ถังน้ำ	มีจำนวน 14 ถัง จัดสร้างโดยกรมชลประทาน
6.สถานศึกษา	ร่วมศึกษากับโรงเรียนบ้านห้วยไร่สามัคคี/ศูนย์การเรียนรู้ชุมชนชาวไทยภูเขาบ้านห้วยน้ำขุ่น 1 แห่ง
7. ศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก	1 แห่ง (ของกรมพัฒนาชุมชน)
8.ศูนย์ข้อมูลหมู่บ้าน	1 แห่ง
9.ธนาคารข้าว	1 แห่ง จัดสร้างโดยงบของกรมพัฒนาชุมชน
10.สถานีอนามัย	1 แห่ง
11.ตู้ยามตำรวจ	1 แห่ง
12.วัด	1 แห่ง (วัดบ้านห้วยน้ำขุ่น)
13.เตาเผาขยะ	1 แห่ง
14.ฌาปนสถาน	1 แห่ง

ประชากร

ประกอบด้วย 488 หลังคาเรือน 756 ครอบครัว แบ่งเป็นชาย 1,413 คน หญิง 1,565 คน รวมทั้งสิ้น 2,978 คน มีราษฎรได้รับสัญชาติไทย 25.18 % และที่ยังไม่ได้สัญชาติไทย ส่วนใหญ่เป็นกลุ่มไทยใหญ่ ซึ่งตามกฎหมายยังไม่เปิดโอกาสให้สามารถยื่นขอสัญชาติไทยได้ ประชากรส่วนใหญ่มาจากเผ่าไทใหญ่ 50.17 % เผ่าลื้อ 28.01 % เผ่าไทลื้อ 14.74 % ส่วนที่เหลือเป็นเผ่าอื่นๆ เช่น อาข่า, ลานู, จีน และ ลีซู เป็นต้น

ด้านการศึกษา

โดยทั่วไปแล้วราษฎรสามารถจัดส่งบุตรของตนเองไปเรียนกับโรงเรียนหมู่บ้าน และโรงเรียนใกล้เคียงได้ด้วยความสะดวก เนื่องจากระยะทางไม่ไกลจากหมู่บ้าน เส้นทางคมนาคม

สะดวกสบาย ประกอบกับหมู่บ้านมีที่ตั้งอยู่ใกล้โรงเรียน นอกเขตโครงการพัฒนาโดยตุงฯ ผู้ปกครองจึงส่งบุตรหลานไปเรียนตามสถานศึกษาดังกล่าว

หมู่บ้านนี้มีศูนย์เด็กเล็ก มีจำนวน 1 แห่ง จัดสร้างโดยงบประมาณของกรมพัฒนาชุมชน มีเด็กเล็ก จำนวน 95 คน เด็กชาย 45 คน เด็กหญิง 50 คน ผู้ดูแลเด็ก จำนวน 6 คน

ด้านศาสนา

ราษฎรทั้งหมดนับถือศาสนาพุทธ โดยมี นายคำลือ ตายี่จัน เป็นผู้นำทำพิธีทางศาสนา

ด้านสวัสดิการสังคม

ทางกรมประชาสงเคราะห์ ได้จัดตั้งศูนย์สงเคราะห์ราษฎรประจำหมู่บ้าน โดยได้รับการสนับสนุนงบประมาณการก่อสร้าง 12,500 บาท และทางหมู่บ้านได้จัดหางบเพิ่มเติมให้อีก 10,000 บาท

อาชีพและรายได้

ก่อนโครงการพัฒนาโดยตุงฯ เข้ามาราษฎรส่วนใหญ่มีอาชีพรับจ้างนอกพื้นที่ ทำการเกษตรเป็นบางส่วนเนื่องจากพื้นที่ทำกินน้อย ที่เหลือว่างงาน ปัจจุบันทางโครงการฯ มีการจัดระบบพื้นที่อยู่อาศัย และพื้นที่ทำกิน ประกอบกับการจัดตั้งโรงงานต่าง ๆ หลายแห่งในเขตพื้นที่บริเวณพื้นที่ 52 ไร่ ซึ่งอยู่ใกล้หมู่บ้าน ดังนั้น ปัจจุบันราษฎรมีรายได้เพิ่มมากขึ้น มีคุณภาพชีวิตที่ดีภายในครอบครัวมีการกระจายแรงงานออกทำงานตามหน่วยงานต่าง ๆ ในเขตพื้นที่โครงการพัฒนาโดยตุง

ในรอบปีที่ผ่านมา (ข้อมูลสำรวจระหว่างวันที่ 1 เมษายน 2544 ถึง 31 มีนาคม 2545) มีรายได้เฉลี่ยต่อบุคคลต่อปี 31,259 บาท และหมู่บ้านมีรายได้อาชีพต่าง ๆ ดังนี้

-	รับจ้าง	ในพื้นที่	21,615,368	บาท
		นอกพื้นที่	57,279,230	บาท
-	ค้าขาย	ในพื้นที่	3,330,590	บาท
		นอกพื้นที่	3,188,760	บาท
-	เกษตรกรรม	ในพื้นที่	1,864,138	บาท
		นอกพื้นที่	1,035,689	บาท
-	เลี้ยงสัตว์	ในพื้นที่	80,000	บาท
-	หัตถกรรม	ในพื้นที่	14,400	บาท
-	รับราชการ		163,200	บาท
-	เก็บของป่า		87,300	บาท

-	ส่งมาจากนอกพื้นที่	3,291,960	บาท
-	อื่น ๆ	1,139,000	บาท
	รวมเป็นเงินทั้งสิ้น	93,089,635	บาท

ด้านสาธารณสุข

มีสถานบริการด้านสาธารณสุข ชื่อว่า “ สถานีอนามัยห้วยน้ำขุ่น” จำนวน 1 แห่ง มีเจ้าหน้าที่ ที่ปฏิบัติงาน และมีอาสาสมัครสาธารณสุข(อสม.) จำนวน 42 คน

พื้นที่สำหรับอยู่อาศัย และเกษตรกรรมในพื้นที่อยู่อาศัย

-	พื้นที่อยู่อาศัย	ในพื้นที่ 490 แปลง	90 ไร่	-	งาน 80	ตร.ว.
-	พื้นที่ทำกิน	ในพื้นที่ 310 แปลง	1,315 ไร่	-	งาน 29	ตร.ว.
		นอกพื้นที่ 3 แปลง	30 ไร่	3	งาน	
-	พื้นที่ทำกินไม่ใช่ของตนเอง	4 แปลง	45 ไร่	2	งาน	1 ตร.ว.

มาตรการและกฎระเบียบของหมู่บ้านห้วยน้ำขุ่น

มาตรการด้านยาเสพติด

1.ราษฎรที่ถูกตรวจพบสารเสพติดในปัสสาวะ ครั้งที่ 1 ทางคณะกรรมการหมู่บ้านมีมติให้มีการปรับเงิน 10,000 บาท เพื่อเข้าเป็นกองทุนหมู่บ้าน

2.ราษฎรที่ถูกตรวจพบสารเสพติดในปัสสาวะ ครั้งที่ 2 ทางหมู่บ้านมีมติให้มีการตัดชื่อในทะเบียน คพต.(โครงการพัฒนาออยคอง) ออกจากหมู่บ้านทันที

3.ถ้าราษฎรคนไหนถูกจับในคดีการค้า ขนส่งยาเสพติด หรือมีไว้ครอบครองเพื่อจำหน่าย จะถูกตัดรายชื่อออกจากทะเบียนและโครงการฯ ทันที และหากครอบครัวยังมีส่วนรู้เห็น จะต้องถูกดำเนินการทั้งครอบครัว

มาตรการด้านอาวุธ

1.ห้ามบุคคลใด ค้า ลำเลียง และมีอาวุธสงคราม หรืออาวุธที่ไม่ได้รับอนุญาตจากทางราชการไว้ครอบครอง หรือมีไว้จำหน่ายโดยไม่ได้รับอนุญาตจากทางราชการ ผู้ที่ฝ่าฝืนทางหมู่บ้านจะดำเนินการขับไล่ออกจากหมู่บ้านทันที

2.ญาติพี่น้องผู้กระทำความผิดต้องร่วมรับผิดชอบ พร้อมทั้งทางหมู่บ้านจะปรับไม่ต่ำกว่า 3,000 – 5,000 บาท

3.หากมีการฝ่าฝืนในครั้งที่ 2 จะต้องถูกขับไล่ออกจากหมู่บ้านทั้งครอบครัว และปรับไม่ต่ำกว่า 4,000 – 8,000 บาท

4.ห้ามพกอาวุธปืน โดยไม่มีใบอนุญาตในเขตหมู่บ้าน ผู้ใดฝ่าฝืนปรับไม่ต่ำกว่า 2,000 – 3,000 บาท

มาตรการด้านการบุกรุกพื้นที่ป่าสงวนและไฟป่า

ห้ามมิให้ผู้ใดเปิดพื้นที่ป่าสงวน และเผาวัชพืชโดยไม่ได้รับอนุญาตโดยเด็ดขาด ถ้าหากมีการฝ่าฝืนกฎ หมู่บ้านกำหนดโทษดังนี้

1.ฝ่าฝืนเปิดพื้นที่ใหม่ ปรับไม่ต่ำกว่า 3,000 – 5,000 บาท/งาน พร้อมให้ปลูกต้นไม้ทดแทนในพื้นที่เปิดใหม่ และให้มีการดูแลรักษาเป็นเวลา 3 ปี และดำเนินคดีตามกฎหมาย

2.ห้ามมีการลักลอบวางเพลิงเผาพื้นที่ป่าสงวน หรือทำให้พื้นที่เสียหาย หากฝ่าฝืนปรับไม่ต่ำกว่า 3,000 – 5,000 บาท/งาน และต้องถูกดำเนินคดีตามกฎหมาย พร้อมปลูกป่าทดแทนและดูแลรักษา 3 ปี

3.ในฤดูแล้งหรือหน้าไฟป่าของทุกปี ต้องมีการจัดเวรยามระวังไฟทุกวัน หากผู้ฝ่าฝืนไม่ปฏิบัติตาม ปรับไม่ต่ำกว่า 150 บาท/วัน

มาตรการด้านการพนัน

1.ห้ามมิให้มีการเล่นการพนัน โดยไม่ได้รับอนุญาตอย่างเด็ดขาด

2.ผู้ฝ่าฝืนจะต้องถูกดำเนินคดี และหมู่บ้านปรับไม่ต่ำกว่า 2,000/ราย

3.เจ้าของสถานที่ที่ให้เล่นหรืออำนวยความสะดวก ปรับไม่ต่ำกว่า 4,000 บาท

บุคคลต่างด้าว

1.ห้ามมิให้ผู้ใดให้ที่พักพิงกับบุคคลต่างด้าว โดยไม่ได้รับอนุญาตเด็ดขาด หากมีการฝ่าฝืนปรับไม่ต่ำกว่า 1,500 บาท/ราย ของผู้มาพักพิง และผู้ที่ให้ที่พักพิงปรับไม่ต่ำกว่า 2,000 บาท

2.ผู้ที่มาพักพิงในหมู่บ้าน จะต้องได้รับอนุญาตจากทางผู้ใหญ่บ้าน กรรมการหมู่บ้าน และหัวหน้าหมวดทุกครั้ง และต้องเสียเงินค่าบำรุงหมู่บ้าน ครั้งละ 50 บาท/ราย

3.ในกรณีผู้ที่มาพักพิง ทำเรื่องเดือดร้อนไม่ว่ากรณีใด ๆ ก็ตาม เจ้าของบ้านที่ให้ที่พักต้องร่วมรับผิดชอบเรื่องที่เกิดขึ้นในหมู่บ้าน

4.ผู้ที่เข้ามาพักพิงต้องไม่เป็นบุคคลที่มีคดีติดตัว หรือเป็นบุคคลที่กฎหมายบ้านเมืองต้องการตัว

มาตรการด้านการพัฒนา

1.ให้ทุกหลังคาเรือนจัดสมาชิกเข้าร่วมในการพัฒนาทุกครั้ง ขาดการพัฒนา ปรับ 50 บาท/ครั้ง

2.ผู้ฝ่าฝืนหรือหลีกเลี่ยงการพัฒนา ปรับไม่ต่ำกว่า 100 บาท/วัน/ราย

มาตรการด้านการควบคุมอาคารและสิ่งก่อสร้าง

1.ห้ามมิให้ทำการปลูกสิ่งก่อสร้างอาคารก่อนได้รับอนุญาตจากทาง สนง.คพต และคณะกรรมการหมู่บ้าน โดยเด็ดขาด

2. ผู้ที่ฝ่าฝืนจะทำการรื้อถอนสิ่งก่อสร้างทันที และปรับไม่ต่ำกว่า 2,000 บาท

มาตรการด้านการลักขโมยและการทำลายทรัพย์สิน

1. ห้ามมิให้ผู้ใดลักขโมยและทำลายทรัพย์สินของผู้อื่น ของส่วนรวม และของทางราชการ โดยเด็ดขาด

2. ผู้ฝ่าฝืนจะต้องถูกดำเนินคดีตามกฎหมาย และปรับเป็น 3 เท่าของราคาทรัพย์สินที่สูญหาย หรือสูญเสียบหรือถูกทำลาย

มาตรการด้านการทะเลาะวิวาท

1. ห้ามมิให้มีการทะเลาะวิวาทหรือกระทำการใด ๆ ที่ก่อให้เกิดความแตกแยกในหมู่คณะ

2. ผู้ใดฝ่าฝืน ปรับฝ่ายละไม่ต่ำกว่า 2,000 บาท/ราย

มาตรการด้านการศึกษา

1. ให้บิดา มารดา ของเด็กนำบุตรที่มีอายุ 3 ปีขึ้นไป เข้าสู่ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กทุกคน ยกเว้นเฉพาะเด็กที่พิการไม่สามารถช่วยเหลือตนเองได้

2. ให้บิดา มารดา นำเด็กเข้าศึกษาในโรงเรียนภาคบังคับโดยไม่มีกรยกเว้น ยกเว้นผู้ที่พิการไม่สามารถช่วยเหลือตนเองได้

3. หากบิดามารดาของเด็กฝ่าฝืนในกรณีดังกล่าวข้างต้น ทางคณะกรรมการจะเรียกมา ตักเตือนและถ้าตักเตือนเป็นครั้งที่ 2 ปรับไม่ต่ำกว่า 1,000 บาท/ราย

มาตรการด้านงานทะเบียนราษฎร และทะเบียนโครงการพัฒนาออยตุง

1. การตายให้ไปแจ้งภายใน 24 ชั่วโมง (แจ้งที่ว่าการอำเภอแม่ฟ้าหลวง) และนำมาแจ้งตาย ต่อเจ้าหน้าที่ทะเบียนราษฎรของโครงการพัฒนาออยตุง ภายใน 15 วัน

2. การเกิดให้แจ้งเกิดที่ที่ว่าการอำเภอแม่ฟ้าหลวง ภายใน 15 วัน และนำมาแจ้งเกิดต่อ เจ้าหน้าที่ทะเบียนราษฎรของทางโครงการพัฒนาออยตุง ภายใน 15 วัน หากมีการแจ้งเกินกำหนดที่ตั้งไว้ จะถูกปรับครั้งละ 500 บาท/ราย

มาตรการด้านการประชุมราษฎรประจำเดือน

หากหลังคาเรือนใดขาดการประชุมประจำเดือน จะถูกปรับครั้งละ 50 บาท

อื่น ๆ

1. ห้ามยิงปืนโดยไม่ได้รับอนุญาต ฝ่าฝืนปรับนัดละ 2,000 บาท

2. ผู้กระทำความผิดกฎหมาย เมื่อเสียชีวิตลง ทางหมู่บ้านจะไม่ให้ความช่วยเหลือใดๆ ทั้งสิ้น

3. ห้ามมิให้มีการปลอมแปลงเอกสารของทางราชการ จะไม่ว่ากรณีใด ๆ ทั้งสิ้น หากมีการฝ่าฝืนจะถูกปรับไม่ต่ำกว่า 6,000 – 10,000 บาท และดำเนินคดีตามกฎหมายของทางราชการ

4. ห้ามมิให้มีการนำเอาบุคคลอื่น ที่ไม่ใช่สมาชิกของหลังคาเรือนตนเองเข้ามาอยู่ และมีการสวมชื่อของสมาชิก ผู้ใดฝ่าฝืนปรับ 10,000 บาท

รายชื่อคณะกรรมการหมู่บ้าน

1.นายมนัส	ศรีไส	ผู้ใหญ่บ้าน	
2.นายคำคำ	แก้วศิริ	ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน	
3.นายอู่ยาง	เอกคุณปัญญา	ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน	
4.นายตาล	บุญชัย	กรรมการฝ่ายป้องกัน	หัวหน้าหมวด 1
5.นายแก้ว	นามคำ	ฝ่ายปฏิคม	หัวหน้าหมวด 2
6.นายยี	สามศรี	ฝ่ายพัฒนา	หัวหน้าหมวด 3
7.นายหลวง	สุวรรณ	ฝ่ายศึกษาวัฒนธรรม	หัวหน้าหมวด 4
8.นายแดง	แสงลือ	ฝ่ายสวัสดิการสังคม	หัวหน้าหมวด 5
9.นายยี	คำอ้าย	ฝ่ายปกครอง	หัวหน้าหมวด 6
10.นายหน่อ	คำลือ	ฝ่ายสาธารณสุข/หัวหน้าไทลื้อ	หัวหน้าหมวด 7
11.นายไต้	นามยี		หัวหน้าหมวด 8
12.นายแก้ว	บุญแสง	ฝ่ายการคลัง	
13.นายหนุ่ม	เจริญดี		หัวหน้าเผ่าไทใหญ่
14.นายสามรุก	เดชากว้างไกล		หัวหน้าเผ่าลัวะ
15.นายสุภาพ	ตาสามดี	ประธานเยาวชน / ประธานประชาคม	
16.นายยี	สามศรี	ประธานเยาวชน / ประธานประชาคม	
17.นางอรพรรณ	ศรีไส	ประธานกลุ่มพัฒนาสตรี	

รายชื่อสมาชิก อบต.

1.นางจินตนา	นาควิเชตร	สมาชิก อบต.แม่ฟ้าหลวง
2.นายสุภาพ	ภีระบรรณ	สมาชิก อบต.แม่ฟ้าหลวง

ข้อมูลประชากร จำแนกตามชาติพันธุ์ และเพศ**ของหมู่บ้านห้วยน้ำขุ่น หมู่ที่ 1, 17 และ 18 ตำบลแม่ฟ้าหลวง**

เผ่าอาข่า	เพศชาย	จำนวน	28	คน
	เพศหญิง	จำนวน	39	คน
		รวม	67	คน
เผ่าลาหู่	เพศชาย	จำนวน	14	คน
	เพศหญิง	จำนวน	10	คน
		รวม	24	คน

เผ่าไทใหญ่	เพศชาย	จำนวน	649	คน
	เพศหญิง	จำนวน	775	คน
	รวม		1,424	คน
เผ่าจีน	เพศชาย	จำนวน	3	คน
	เพศหญิง	จำนวน	4	คน
	รวม		7	คน
เผ่าลัวะ	เพศชาย	จำนวน	393	คน
	เพศหญิง	จำนวน	407	คน
	รวม		800	คน
เผ่าไทลื้อ	เพศชาย	จำนวน	205	คน
	เพศหญิง	จำนวน	235	คน
	รวม		440	คน
เผ่าไทย	เพศชาย	จำนวน	56	คน
	เพศหญิง	จำนวน	52	คน
	รวม		108	คน
เผ่าลีซอ	เพศชาย	จำนวน	2	คน
	เพศหญิง	จำนวน	6	คน
	รวม		8	คน
รวมเพศชาย	จำนวน	1,350	คน	
รวมเพศหญิง	จำนวน	1,528	คน	
รวมทั้งสิ้น	จำนวน	2,878	คน	

3.2 ประเพณี – พิธีกรรม วัฒนธรรม ของบ้านห้วยน้ำขุ่น

บ้านห้วยน้ำขุ่น เป็นชุมชนที่มีความหลากหลายทางชาติพันธุ์ จากข้อมูลประชากร พบว่า มีชนเผ่าและชนกลุ่มน้อยอาศัยอยู่มากมาย อาทิ ไทใหญ่ ไทลื้อ ลัวะ อาข่า ลาหู่ ลีซอ เป็นต้น ซึ่งแต่ละชาติพันธุ์ยังคงรักษาอัตลักษณ์ของตนอยู่ ตลอดจนมีวัฒนธรรมและอุดมการณ์ร่วมกันอย่างเหนียวแน่น

จากการสัมภาษณ์ผู้ที่เกี่ยวข้องในบ้านห้วยน้ำขุ่น พบว่า ประเพณี วัฒนธรรม พิธีกรรม ส่วนใหญ่จะยึดตามหลักปฏิบัติของชาวไทใหญ่ และมีพุทธศาสนาเป็นแกนหลัก ประเพณีที่จัดเป็นประจำทุกปี ได้แก่ ประเพณีออกหว่า แห่दानต้นเกี้ยว (ไทใหญ่) ซึ่งจะจัดช่วงวันออกพรรษา ประเพณีผีคาโจน (ลัวะ) ซึ่งส่วนใหญ่ ทั้ง 3 หมู่บ้านจะประกอบพิธีทางศาสนาที่วัดห้วยน้ำขุ่น

มีการสื่อสารด้วยตัวอักษรไทใหญ่ ในทางศาสนาใช้อักษรธรรม (อักษรล้านนา แต่เขียนตามการออกเสียงของแต่ละชาติพันธุ์) ด้านภาษาพูดใช้ภาษาของชาติพันธุ์ตนเอง การแต่งกายมีลักษณะผสมผสาน แต่สำหรับผู้หญิงยังคงมวยผมตามชาติพันธุ์ของตนเองอยู่

การศึกษาประเพณี พิธีกรรม วัฒนธรรมของบ้านห้วยน้ำขุ่น จะมุ่งศึกษารูปแบบของการอยู่ร่วมกันท่ามกลางความหลากหลายทางวัฒนธรรม ซึ่งอาจจะมีการแบ่งพื้นที่และเวทีการแสดงออกของอัตลักษณ์ในวัฒนธรรมย่อย ๆ ในแต่ละกลุ่ม ทั้งในเรื่องระยะเวลา พื้นที่ การทำกิจกรรม การแต่งกาย และทัศนคติความเชื่อ

ปฏิทินประเพณี พิธีกรรมที่สำคัญประจำปี ของบ้านห้วยน้ำขุ่น

ที่	ชื่อ ประเพณี พิธีกรรม	วัน	ราวเดือน
๑	ปอยต่างล่อง	ก่อนขึ้น ๑๕ เดือน ๖	เมษายน
๒	สืบชะตาหมู่บ้าน	ก่อนสงกรานต์	เมษายน
๓	ขึ้นปีใหม่(สงกรานต์)	ขึ้น ๑๕ เดือน ๖	เมษายน
๔	เลี้ยงผีเจ้าเมือง(บวงสรวงเจ้าเมือง)	วันอังคารของ เดือน ๘	พฤษภาคม
๕	เข้าพรรษา(เข้าหว่า)	ขึ้น ๑๕ ค่ำเดือน ๘	กรกฎาคม
๖	สืบสองเป็ง ตานธรรม(เทศน์มหาชาติ)	ขึ้น ๑๕ ค่ำเดือน ๑๑	กันยายน
๗	ออกพรรษา(ออกหว่า) แห่दानต้นเกี้ยวหลวง	ขึ้น ๑๕ ค่ำเดือน ๑๒	ตุลาคม
๘	ผีตาโขน	ขึ้น ๑๕ ค่ำเดือน ๑๒	ธันวาคม

3.3 ลัวะหรือไตคอยหรือปลั่ง

ในหมู่บ้านห้วยน้ำขุ่นนั้นมีกลุ่มคนที่เรียกตนเองว่า ลัวะ ปะปนอยู่ด้วยและมีสัดส่วนที่เป็นที่สงรองจากกลุ่มไทใหญ่ มีภาษาเป็นของตนเอง แต่ผู้วิจัยยังมีข้อสงสัยว่า ลัวะ กลุ่มนี้เป็นลัวะที่เป็นกลุ่มดั้งเดิมที่เคยอาศัยอยู่ในดินแดนล้านนาแห่งนี้หรือไม่ หรือจะเป็นกลุ่มอื่นๆ และพบเอกสารการจัดตั้งหมู่บ้านว่ามีกลุ่มคน ไตคอย มาร่วมกันตั้งหมู่บ้าน ซึ่งไตคอย ก็คือ ลัวะในบ้านห้วยน้ำขุ่นนั่นเอง

จากการศึกษาเอกสารพบว่า กลุ่มคนที่เรียกตนเองว่า ลัวะ ในหมู่บ้านห้วยน้ำขุ่นนั้นจัดอยู่ในกลุ่มภาษามอญ-เขมร ที่เรียกว่าตระกูลออสโตรเอเชียติก ที่เป็นภาษา “ปลั่ง” สาขาภาษาปะหล่อง โดยกลุ่มคนที่พูดภาษานี้ส่วนใหญ่อาศัยอยู่ในมณฑลยูนนานประเทศจีน บางส่วนอพยพไปเมือง

เชียงตุง รัฐฉานประเทศพม่า และได้อพยพเข้ามาในประเทศไทย อาศัยอยู่ที่จังหวัดเชียงรายเมื่อราว พ.ศ. 2510 มีจำนวนผู้พูดภาษานี้ในประเทศไทยจำนวนไม่มากนัก และภาษาปลั่งยังมีภาษาถิ่นอีก 7 สำเนียงคือ กอนตอย จมอย สะเตง แบนยอง กอนมา บังโลซี และกอนกลาง

วิทยานิพนธ์ทางภาษาศาสตร์ของ มัณิมาวรรณ สุวรรณวัฒน์ ได้ศึกษาภาษาของชาวปลั่งที่บ้านห้วยน้ำขุ่นนี้ ได้อธิบายการเดินทางเข้าประเทศไทยว่า เป็นกลุ่มที่มาจากเมือง"กอนตอย" (Meng Kon Toj) ในสิบสองปันนา ประเทศจีน และเมื่อปีพ.ศ.2504 มีบางกลุ่มของคนปลั่งได้อพยพเข้าไปในเมืองเชียงตุง รัฐฉาน ประเทศพม่า อาศัยอยู่ราว 3 ปี จากนั้นได้เดินทางเข้าสู่ประเทศไทยที่บ้านผาแตก(Ban Pha Taek) ในอำเภอแม่สาย อาศัยอยู่สองปี ในปีพ.ศ.2509 ปลั่งกลุ่มแรกได้เข้ามาตั้งถิ่นฐานที่บ้านห้วยน้ำขุ่นร่วมกับกลุ่มไทใหญ่(Matecmawan,2003,7)

ข้อมูลทั้งสองนี้สอดคล้องกับการสัมภาษณ์ชาวลัวะในชุมชนบ้านห้วยน้ำขุ่น ตามที่นาย สูดสิงและพระมหาอานนท์ได้กล่าวว่า กลุ่มคนที่เรียกตัวเองว่า "ลัวะ" นั้นพวกเขาเองยังเรียกตัวเองว่า "คนปลั่ง" ด้วยเช่นกัน และเมื่อมีพี่น้องที่มาจากยูนนาน มาพบกับกลุ่มนี้ และได้บอกว่ากลุ่มนี้คือ "ปะหล่อง" อีกด้วย แต่พี่น้องชาวปลั่งในหมู่บ้านนี้มักชอบให้คนอื่นเรียกว่า "ลัวะ" มากกว่า "ไตคอย" "กนตอย" หรือ "คนปลั่ง" (สัมภาษณ์ สูดสิง และพระมหาอานนท์,2550)

โดยสภาพทั่วไปของกลุ่มคนลัวะ(ปลั่ง)นี้ มีบทบาททางสังคมในหมู่บ้านสูงพอๆกับไทใหญ่ เนื่องจากคนลัวะนั้นได้รับการให้สัญชาติก่อนชาติพันธุ์อื่นๆในหมู่บ้านนี้ เนื่องจากถือว่าเป็นกลุ่มที่ไม่มีเหตุผลทางการเมืองที่เข้ามาตั้งถิ่นฐาน และทางการได้ให้ความหมายว่าเป็นกลุ่มเดียวกับลัวะที่เป็นคนท้องถิ่น ดังนั้นลัวะกลุ่มนี้จึงสามารถเดินทางไปหางานทำนอกเขตจังหวัดได้ โดยมีการไปทำงานยังกรุงเทพฯและปริมณฑล โดยเฉพาะเขต หนองแขม บางแค นครปฐม โดยรับจ้างทำงานตามสวนผลไม้ และสวนกล้วยไม้ บางคนทำงานในโรงงานหรือขับมอเตอร์ไซค์รับจ้าง เมื่ออายุมากขึ้นก็จะกลับมายังบ้านห้วยน้ำขุ่นนี้และผลัดเปลี่ยนให้ลูกหลานไปทำงานแทน ผู้ชายบางคนใช้ชีวิตบวชเรียนตั้งแต่เป็นเณร และเดินทางไปจำพรรษาที่วัดหนองแขม วัดสมรโกฏิ วัดศาลาแดง

“การเดินทางไปทำงานมีหลายที่ มากที่สุดคือกรุงเทพ แหล่งปักหลักจะอยู่เขตหนองแขม เขตบางแค จะมาก จะไปเป็นลูกจ้างทำสวนกล้วยไม้ สวนผลไม้ต่างๆ เมื่อไปแล้วจะไปอยู่ด้วยกันเยอะ จับกลุ่มจับก้อนกัน ทำให้เกิดความอบอุ่น สามัคคีกัน ช่วยเหลือซึ่งกันและกันมาตลอด สังเกตได้ว่าเวลาวัดห้วยน้ำขุ่นมีงานบุญ หรือว่างานจะสร้างวิหาร โบสถ์ ศาลา จะมีการทอดผ้าป่าขึ้นมาเป็นคณะทุกปี เนื่องจากพี่น้องที่ไปทำงานที่กรุงเทพนั้นแหละ ที่รวบรวมกันมา บอกเพื่อน นายจ้าง ให้มาร่วมกันทุกปี ซึ่งจะสามารถรวบรวมกลุ่มกันได้ เพื่อจะได้มาทำบุญ และได้กลับมาเยี่ยมญาติทุกปี”(สัมภาษณ์พระมหาอานนท์,2550)

กล่าวได้ว่าชาวลัวะนั้น มีบทบาททางศาสนาในหมู่บ้านห้วยน้ำขุ่นมาก และร่วมกิจกรรมในวันสำคัญทางศาสนาทุกครั้งมากกว่ากลุ่มชาติพันธุ์อื่นๆ และเป็นเจ้าภาพในการเลี้ยงภัตหารแต่กัญชูสงฆ์และคนเฒ่าคนแก่ในวันพระ มากกว่ากลุ่มชาติพันธุ์อื่น และยังมีการจัดผ้าป่ามาทอดยังวัดสม้าเสมอโดยจัดมาจากกรุงเทพ(พระมหาอนนต์,สัมภาษณ์)

ภาษาพูดของชาวลัวะส่วนใหญ่ จะใช้ภาษาลัวะ หรือภาษา “ปลั่ง” หากมีการติดต่อสื่อสารกับกลุ่มชาติพันธุ์อื่นจะใช้ภาษาไทยใหญ่ หรือไทลื้อ แต่สำหรับเด็กรุ่นใหม่ จะใช้ภาษาไทยสื่อสารกันเอง ยกเว้นหากมีการสื่อสารกันในครัวเรือนถึงจะใช้ภาษาลัวะ

ถ้าลัวะต่อลัวะจะพูดภาษาเดียวกัน เด็กรุ่นใหม่จะใช้ภาษาไทยพูดคุยมากกว่าภาษาลัวะ ภาษาลัวะนี้เด็กจะใช้เฉพาะพูดกับพ่อแม่หรือพี่ๆน้องๆ กับเครือญาติที่อยู่ในบ้านเท่านั้นเอง ถ้าออกนอกบ้านจะไม่ค่อยนิยมสำหรับเด็ก แต่ผู้ใหญ่ไม่ว่าจะอยู่ที่ไหนจะใช้ภาษาลัวะสื่อสารกันอยู่ แต่ถ้าหากมีความจำเป็นที่จะสื่อสารกับชนกลุ่มอื่น เช่น ไทใหญ่ ไทลื้อ ไทจีน ก็จะใช้ภาษาไทยใหญ่ และไทลื้อเป็นหลัก บางคนจะพูดภาษาไทยใหญ่ บางคนจะพูดไทยลื้อถ้าพูดได้

(สัมภาษณ์พระมหาอนนต์,2550)

3.4 บทสรุปพื้นที่หมู่บ้านห้วยน้ำขุ่น

ลักษณะเด่นของหมู่บ้านห้วยน้ำขุ่น คือ พื้นที่ที่มีความหลากหลายทางวัฒนธรรมสูง และมีการดำรงไว้ของลักษณะเด่นต่างๆ ทางชาติพันธุ์ ที่อาศัยอยู่ร่วมกัน จากข้อมูลงานวิจัยเรื่อง การสร้างพื้นที่ทางวัฒนธรรมในชุมชนหลากหลายชาติพันธุ์ กรณีบ้านห้วยน้ำขุ่น อำเภอแม่ฟ้าหลวง จังหวัดเชียงราย(วรสิทธิ์,2549) พบว่าชุมชนแห่งนี้มีการผลิตกิจกรรมทางวัฒนธรรมอย่างหลากหลาย ทั้งผ่านทางพิธีกรรมทางพุทธศาสนา และพิธีกรรมที่มีลักษณะเฉพาะชาติพันธุ์ มีการผลิตการสืบทอดทางวัฒนธรรม เพื่อให้ลักษณะเด่นทางชาติพันธุ์คงอยู่ ผ่านพื้นที่ทางวัฒนธรรมที่มีการเจรจาต่อรอง เพื่อให้มีการดำรงอยู่ของอัตลักษณ์แต่ละชาติพันธุ์ ดังนั้น พื้นที่หมู่บ้านห้วยน้ำขุ่นนี้ จึงเหมาะสมที่จะเป็นพื้นที่ในการศึกษา เรื่องการดำรงอยู่และการสืบทอดวัฒนธรรมของชนชาติพันธุ์ โดยเฉพาะอย่างยิ่ง กลุ่มที่เรียกตนเองว่า ลัวะ หรือ คนดอย หรือที่มีชื่อเรียกทางชาติพันธุ์ว่า “ปลั่ง”

บทที่ 4 ผลการเก็บข้อมูล

4.1 พิธีกรรมการทำนายเกี่ยวกับชีวิต

ในหมู่บ้านห้วยน้ำขุ่น ชาวลัวะ (ปลั้ง) มีพิธีกรรมการทำนายเกี่ยวกับชีวิตอยู่หลายอย่างตามแต่เหตุและปัจจัยแวดล้อม จากการเก็บข้อมูลสามารถจำแนกขั้นตอนการทำนายเกี่ยวกับชีวิต ได้ว่า ต้องมีสาเหตุแห่งการทำนาย จากนั้นจึงเลือกวิธีการทำนาย และขั้นตอนสุดท้ายเป็นการแก้หรือสะเดาะเคราะห์ โดยมีรายละเอียดดังนี้คือ

การที่จะมีการทำนายเกิดขึ้นได้นั้น จะต้องมีเหตุแห่งการทำนายก่อน โดยเหตุนั้นจะเป็นเรื่องเล็กน้อย แล่ตกใจ อุบัติเหตุเล็กๆในบ้าน จนถึงขั้นเจ็บป่วยรุนแรงใกล้สิ้นลม เกินที่จะเยียวยาในการแพทย์แผนปัจจุบันและการแพทย์พื้นบ้าน นอกจากนี้ยังมีสาเหตุจากการเปลี่ยนผ่านสถานภาพในชีวิต เช่น การเกิด แต่งงาน ขึ้นบ้านใหม่ หรือเลือกสถานที่ฝังเจ้ากระดูก แต่ถึงกระนั้น การทำนายที่เกิดขึ้นเป็นเหตุเฉพาะคนที่ยังมีชีวิตอยู่ ยังไม่สามารถทำนายเกี่ยวกับบรรพบุรุษที่ตายไปแล้ว หรือทำนายภัยพิบัติล่วงหน้า เนื่องจากเป็นเรื่องของการทำนายขั้นสูง ซึ่งต้องมีหมอผีมาทำนายเท่านั้น ซึ่งหมู่บ้านนี้ไม่มีหมอผีอยู่เลย แต่เมื่อครั้งที่ชาวลัวะอาศัยอยู่ที่สิบสองปันนานั้น จะมีหมอผีคอยทำพิธีกรรมนี้อยู่ (สุดสิง, สัมภาษณ์)

ต่อจากสาเหตุการทำนายนั้น เป็นการเลือกวิธีการทำนาย ซึ่งจะขึ้นอยู่กับปัจจัยหลายอย่างในการเลือกวิธีการทำนาย ซึ่งจะขึ้นอยู่กับเหตุของความต้องการคำทำนายนั้น ๆ ซึ่งจะมีตั้งแต่วิธีเล็กน้อย ๆ ซึ่งเป็นการเสี่ยงทายง่าย ๆ จนถึงการทำนายที่มีลักษณะซับซ้อน

ทั้งนี้ เนื้อหาการทำนายนั้น มาจากความจำในเนื้อหาที่ปรากฏอยู่ในตำราที่ตนเองมีอยู่ แต่ผู้ทำนายส่วนใหญ่จะใช้อ่านจากตำราประกอบการทำนายเสมอ เนื่องจากมีรายละเอียดมากมายในการทำนาย ซึ่งคนที่ต้องการการทำนายนั้น ถ้าเป็นคนลัวะหรือไทใหญ่ หรือจีน จะนำไปชะตามาให้ผู้ทำนายใช้ประกอบการทำนายด้วย ไม่ชะตามันเป็นไม้ไผ่ยาวขนาดครึ่งฟุต หนาประมาณ 1-2 นิ้ว จารึกชะตาเกิดซึ่ง ประกอบไปด้วย วัน เดือน ปีเกิด ข้างขึ้น-ข้างแรม เลือด กระดูก หน้ง ของเจ้าของชะตา

จากนั้นเป็นขั้นตอนสุดท้าย เรียกว่าขั้นตอนการแก้ หรือการสะเดาะเคราะห์ ซึ่งจากการทำนาย จะบอกสาเหตุของการเจ็บป่วย อุบัติเหตุ การเดินทางไกล การเปลี่ยนผ่านชีวิต ถ้าการทำนายออกมาดี ก็ไม่ต้องทำอะไรเป็นการแก้ และสามารถดำเนินชีวิตไปได้ด้วยความมั่นใจ แต่ถ้าการทำนายมีผลออกมาไม่ดี จะมีวิธีการสะเดาะเคราะห์แตกต่างกันไป ตามแต่เหตุและปัจจัยของการเกิดเคราะห์นั้นๆ ที่ตำราบอกไว้

จึงสรุปได้ว่า พิธีการทำนายเกี่ยวกับชีวิต มีวัตถุประสงค์ในการทำนายอยู่สองประการคือ การแก้ไขอดีต ด้วยเหตุแห่งการเจ็บป่วย อุบัติเหตุ จากนั้นจึงขอคำทำนาย และคำทำนายนั้น จะบอกวิธีแก้ไขให้ปฏิบัติ

การมองอนาคต ด้วยเหตุแห่งการเปลี่ยนแปลงชีวิต เช่น การเกิด การแต่งงาน การขึ้นบ้านใหม่ การเดินทางไกล ถ้าการทำนายเป็นผลดีก็ให้ทำต่อไป แต่หากผลการทำนายไม่ดี จะต้องแก้ไข สะเดาะเคราะห์ หรือละเว้นการกระทำดังกล่าวชั่วคราวก่อน

จากการเก็บข้อมูลพบว่า ชาวลัวะมีพิธีกรรมการทำนายเกี่ยวกับชีวิตมากมายดังต่อไปนี้

4.1.1. การทำนายด้วยกระดูกไก่ การทำนายนี้เป็นวิธีที่ซับซ้อน เนื่องจากผู้ขอคำทำนายจะต้องนำไก่ที่เลี้ยงไว้มาฆ่า นำไปต้ม แล้วนำไปให้ผู้ทำนายดูกระดูกขาที่อ่อนบน ว่ารูปร่างมีลักษณะเป็นอย่างไร โดยมากจะนำไปสองตัวพร้อมเงินค่าครู และจะขอคำทำนายเฉพาะเรื่องที่สำคัญจริงๆ เท่านั้น (สุดสิง, สัมภาษณ์) และในหมู่บ้านนี้มีชาวลัวะเพียง 2 คนเท่านั้น ที่ทำนายด้วยกระดูกไก่ได้ คือนายสิงห์คำ ตาสาย ซึ่งมีตำราที่บ่งบอกคำทำนายถึง 160 แบบ ทว่านายสิงห์คำได้เสียชีวิตแล้วเมื่อปี พ.ศ. 2548 และอีกท่านที่ยังมีชีวิตอยู่และทำนายกระดูกไก่ได้คือ นายรอด ตะละ โป ซึ่งมีคำทำนายเพียง 32 เท่านั้น

จากการเก็บข้อมูลพบว่าการทำนายด้วยกระดูกขาไก่ที่อ่อนบน และกระดูกหัวไก่นั้น มีอยู่หลากหลายชาติพันธุ์ (เรณู, มปป) แต่ไม่ปรากฏในกลุ่มไทใหญ่ ซึ่งเป็นเรื่องที่น่าแปลกใจ เนื่องจากไทใหญ่นั้น มีตำนานเรื่องไต่กับอำนาจ ที่บอกว่าการได้รับความชอบธรรมในการครองอาณาจักรมาจากการได้รับประทานหัวไก่ นอกจากนี้ยังมีตำนานเรื่องไต่เสี่ยงทายตัวแรกอีกด้วย (สุกัญญา, 2549) แต่จากการสอบถามกลุ่มชาติพันธุ์ต่างๆ มักบอกเป็นทางเดียวกันว่า การทำนายเช่นนี้ได้รับมาจากคนจีนทั้งสิ้น โดยหมอดูคนจีนมีสุภายิตว่า “ไต่ตายกระดูกไม่โกหก” แต่ทั้งนี้ก็ไม่เคยพบว่ามีการทำนายด้วยกระดูกไก่ที่เป็นภาษาจีนเลย แม้แต่คนจีนที่เป็นหมอดูกระดูกไก่เองก็บอกว่าไม่มีตำราเช่นกัน แต่กลับพบว่ามีการทำนายในกลุ่มชาติพันธุ์ที่นับถือศาสนาพุทธ และใช้ตัวเมือง หรือตัวธรรมเป็นสื่อในการบันทึกเท่านั้น

สำหรับชาวลัวะในหมู่บ้านห้วยน้ำขุ่นนี้ ยังมีความจำเป็นที่จะต้องพึ่งพาการทำนายเกี่ยวกับชีวิตอยู่ เนื่องจากประเพณี และความเชื่อที่ยังคงดำรงอยู่ โดยเฉพาะการเปลี่ยนผ่านในแต่ละช่วงชีวิต เช่น การเกิด เพื่อทำนายชีวิตของเด็ก การศึกษา การแต่งงาน การสร้างบ้านเรือนใหม่ และการเดินทางค้าขาย เพราะการเดินทางสำหรับชาวลัวะนั้น ถือเป็นเรื่องสำคัญในการดำรงชีวิตที่หมู่บ้านนี้มากกว่ากลุ่มชาติพันธุ์อื่นๆ เนื่องจากชาวลัวะเป็นกลุ่มชาติพันธุ์ที่มาตั้งถิ่นฐานในหมู่บ้านของไทใหญ่และลื้อ แต่เป็นกลุ่มชาติพันธุ์แรกที่ได้รับสัญชาติไทย ทำให้กลุ่มชาวลัวะนี้ สามารถเดินทางไปทำมาหากินในต่างพื้นที่ได้ เช่น กรุงเทพมหานคร และนครปฐม ดังนั้นการเดินทางไกล

เพื่อที่จะไปประกอบอาชีพจึงมีความจำเป็นที่จะต้องทำนายอนาคต และการเดินทางไกลนี้ก็ยังไม่ใช่ การไปแล้วไม่กลับแต่เป็นการเดินทางไปมาโดยที่ยังกลับมายังหมู่บ้านปีละสองครั้งเป็นอย่างน้อย ดังนั้นการทำนายด้วยกระดูกไก่จึงมีความจำเป็นอย่างยิ่งสำหรับคนลัวะ

การค้นพบตำราการทำนายด้วยกระดูกไก่ของนายสิงห์คำ ตาสาช ที่หมู่บ้านห้วยน้ำซุ่น อำเภอแม่ฟ้าหลวง จังหวัดเชียงรายนี้ นับว่ามีความสำคัญยิ่ง เพราะเป็นตำราตัวเขียนที่มีจำนวนคำทำนายมากที่สุดเท่าที่มีการศึกษาวิจัยมา และพบว่าในส่วนท้ายการทำนาย มีคาถาซึ่งถอดความได้ว่า ต้องการให้ไก่ที่ทำนายนั้นเชื่อง ซึ่งอาจตีความได้ว่า แม้มีการนำไปมาเลี้ยงแล้ว แต่คนยังไม่สามารถ ที่จะควบคุมไก่และฝึกฝนให้เชื่องได้อย่างแท้จริง ไม่เหมือนกับสัตว์เลี้ยงอื่นๆ

ตัวอักษรของตำรานี้เขียนด้วยอักษรล้านนา หรืออักษรธรรม หรือที่รู้จักกันในหมู่คน ล้านนาว่า “ตัวเมือง” เขียนด้วยหมึกสีดำ บนกระดาษสาสีธรรมชาติ จำนวน 7 หน้า ขนาดสี่เหลี่ยมจัตุรัส เนื้อหาแบ่งเป็นสามตอน ตอนต้นเริ่มด้วยการทำนายของหาย ว่าลักษณะของคนที่มาหาทำนาย มีลักษณะอย่างไร มีอาภัพกิริยาอย่างไร แล้วจึงบอกว่าของหายอยู่ที่ทิศใด และจะได้คืนหรือไม่

ในส่วนที่สองของตำรานี้ เป็นเรื่องของการทำนายกระดูกขาไก่ ที่มีรูปแบบของไม้ปัก ในรูของกระดูกขาไก่ที่ถอนบน ในลักษณะที่แตกต่างกันถึง 60 แบบ มีคำเรียกแบบกระดูกแต่ละแบบ เช่น “มั่งลิ้มเลา” “เรามั่งเสียว” เป็นต้น ซึ่งคำเรียกนี้ ยังไม่สามารถหาคำแปลได้ ถึงแม้ว่าจะออกเสียงตามภาษาของลัวะ หรือ “ปลั่ง” ในหมู่บ้านห้วยน้ำซุ่นที่เป็นเจ้าของตำราแล้วก็ตาม (ซึ่งจะต้องหาความหมายและระบบต่อไป) ต่อจากคำเรียกรูปแบบกระดูกนั้นเป็นคำทำนาย ของรูปกระดูก ที่มีการเขียนรูปแท่งสี่เหลี่ยมเล็กๆ แทนกระดูกขาซ้ายและขวาของไก่ที่มีไม้เสียบอยู่กับรู และชี้ไปในทิศต่างๆ ว่าดีร้ายประการใด และอะไรเป็นผู้กระทำให้เกิดสิ่งไม่ดีขึ้น และผู้ที่ต้องการคำทำนายต้องแก้คำทำนายนั้นอย่างไร แต่เมื่อได้สอบถามเรื่องการทำนายกระดูกไก่ของกลุ่มชาติพันธุ์อื่นๆ แล้วพบว่า ตำราและข้อมูลการทำนายของลัวะนี้ มีความสมบูรณ์ที่สุดในขณะนี้(2551) ทั้งนี้ยังมีรูปกระดูกที่ไม่มีรูสำหรับปักไม้ด้วย แต่คำแปลนั้นเป็นไปในทางร้ายคือ “หากเป็นไขแล้วตายแน่” ซึ่งจากการสำรวจการทำนายด้วยกระดูกไก่ ของจีนฮ่อ ละหู่ อ่าซ่า ปกาเกะยอ มั่ง ลื้อ กลับไม่พบว่ามีคำทำนายกระดูกขาไก่ที่ไม่มีรูเลย คนทุกคนเผ่าออกเหมือนกันว่า กระดูกถอนบนขาไก่นั้นต้องมีรูทุกตัว

พระมหาอานนท์ จน.ทปช.โขโต เจ้าอาวาสวัดห้วยน้ำซุ่น ได้ถอดความตำราการทำนายด้วยกระดูกไก่ จากตัวธรรมมาเป็นภาษาไทย ซึ่งสรุปได้ดังนี้

จาก 160 คำทำนายนี้นำมาจัดกลุ่มคำทำนายได้ 8 กลุ่ม ดังนี้

1. กลุ่มเรื่องเป็นไข และเป็นไขเนื่องจากการทำผิด และผิดผี 70 คำทำนาย
2. กลุ่มเรื่องการเป็นไข หรือเป็นไขเนื่องจากการทำผิด และผิดผี

รวมกับเรื่องค้าขาย	43	คำทำนาย
3. กลุ่มเรื่องการทำผิด และผิดผี	20	คำทำนาย
4. กลุ่มเรื่องการค้าขายที่กล่าวถึงโชคดีและโชคร้าย	19	คำทำนาย
5. กลุ่มเรื่องการทำผิด ผิดผี และเรื่องค้าขาย	3	คำทำนาย
6. กลุ่มคำทำนายให้ทำอะไรบางอย่าง	2	คำทำนาย
7. คำทำนายเรื่องข้าศึก	1	คำทำนาย
8. คำทำนายที่บอกว่าไม่ดีไม่ร้ายและไม่มีคำทำนาย	2	คำทำนาย

ในจำนวนกลุ่มเนื้อหาการทำนาย 8 กลุ่มเนื้อหา พบว่ามีการกล่าวถึงการทำผิดผี หรือเรื่องผี ใน 4 กลุ่มคำทำนาย และมีเรื่องค้าขายใน 3 กลุ่มคำทำนาย เป็นไปใน 2 กลุ่มคำทำนาย ทั้งนี้จำนวนคำทำนายเรื่องเป็นไข้เนื่องจากผิดผีมากที่สุด คือคำทำนายในกลุ่มที่ 1 และ 2 รวมเป็น 113 คำทำนาย ทำให้ทราบว่าการทำงานด้วยกระดูกไก่จากตำราเล่มนี้ ได้ให้ความสำคัญเกี่ยวกับเรื่อง ผี มากที่สุด โดยเฉพาะ ผี ที่ทำให้เจ็บป่วย และส่งผลถึงเรื่องการค้าขายด้วย

กลุ่มเนื้อหาคำทำนายสาเหตุการเป็นไข้ เนื่องจากเรื่อง **ขวัญ** มีอยู่ 13 คำทำนาย ซึ่งคำทำนายส่วนใหญ่คือ **เป็นไข้สาเหตุจากขวัญหนี** มากที่สุด นอกนั้นคือ การเห็นสัตว์ต่างๆแล้วทำให้เสียขวัญ และคำทำนายที่ร้ายแรงที่สุดคือ **คนเป็นไข้จะต้องตาย เพราะผีได้ขวัญไปแล้ว**

ความเชื่อเรื่องผีซึ่งปรากฏในตำราทำนายกระดูกไก่ของชาวลัวะ บ้านห้วยน้ำขุ่น พบว่ามีผีต่างๆอยู่เป็นจำนวนมาก โดยสามารถแยกผีออกเป็นกลุ่มๆได้ดังนี้

ผีบรรพบุรุษ	ผีป่า/สัตว์ป่า	ผีที่ทำกิน	ผีเรือน	ผีเมือง	ผีอื่นๆ
1. ผีลุงตา	1. ผีรุ่งท้ายน้ำ	1. ผีร่อนน้ำ	1. ผีหัวบันได	1. ผีเสื้อเมือง	1. ผีปีดที่หนึ่ง
2. ผีปู่ตาชาย	2. ผีจอมปลวก	2. ผีที่ดอน	2. ผีใต้ถุนเรือน	2. ผีที่สูง	2. ผีปีศาจ
3. ผีลุงปู่	3. ผีไม้	3. ผีเหมืองฝาย	3. ผีดินบันได	3. ผีหลักเมือง	3. ผีร้าย
4. ผีแม่กองกิน		4. ผีขวัญข้าว	4. ผีเตาไฟ	4. ผีป่าช้า	4. ผีที่เลี้ยง
5. ผีปู่ตาชาย			5. ผีเสื้อเรือน	5. ผีเมือง	
6. ผีฝ่ายแม่			6. ผีเรือน	6. ผีหนหนือ	
				7. ผีสะพาน	
				8. ผีทางหลวง หรือแม่น้ำ	
				9. ผีอารักษ์	
				10. ผีท้าวพญา	
รวม					34 คน

จากตารางทำนายกระดูกไก่สามารถแยกกลุ่มของ ฝิ ที่ระบุในตารางได้ 6 กลุ่ม จำนวนทั้งสิ้น 34 คน ซึ่ง ฝิ ส่วนใหญ่จะอยู่ในคำทำนายประเด็น ฝิดฝิ และพบว่า ฝิที่อยู่ในบ้านเช่น ฝิเรือน และ ฝิบรรพบุรุษ กับฝิที่อยู่นอกบ้านที่เกี่ยวกับ เมือง ฝิทั้งสองกลุ่มจะมีจำนวนมากกว่า ฝิที่ทำกินหรือฝิที่อยู่นอกเมืองหรือ ฝิสัตว์ป่า เช่น ฝิรุ้ง(เหยี่ยว)ทำynn

ในคำทำนายยังมีเนื้อหาเกี่ยวกับสาเหตุการเป็นไข้เนื่องจาก ทำฝิด ชนิดต่างๆ อีกโดยระบุเรื่องที่ ฝิด ต่อสิ่งต่างๆ 20 ชนิด แบ่งเป็นการ ฝิด ได้ 2 ประเภทคือ

ฝิดภายในบ้านเรือน ได้แก่ ดินบันได ข้างเตาไฟ คุ่มเรือน ประตูบ้าน บันได ที่นอน เสี้ยวเรือน หัวนอน เหนือประตู ฝิดกลางเรือนกลางบ้าน จะสังเกตได้ว่า ฝิด ที่เกิดขึ้นในบริเวณบ้านนั้นให้ความสำคัญกับ ประตู บันได ที่นอน ที่กลางเรือน เสี้ยวเรือน(ซึ่งหมายถึงสิ่งที่คุณแลรกษาบ้าน) และเตาไฟ แต่ไม่มีเรื่องความสัมพันธ์ระหว่างคนในบ้าน หรือเรื่องความประพฤติของคน

ฝิดที่เกิดขึ้นนอกบ้าน ได้แก่ บ่อน้ำ ฉางข้าว น้ำห้วย ไม้ไผ่ ทำน้ำ ดงป่าไม้ หลักไม้เก่า ที่สูง กองไม้ เป็นเรื่องฝิดต่างๆที่มีแหล่งกำเนิดนอกบ้านแต่ต้องนำมาใช้ในบ้านเช่น น้ำ แห่งน้ำ และไม้ที่นำมาใช้งานในชีวิตประจำวัน และไม่มีเรื่องความสัมพันธ์ระหว่างคนนอกบ้าน หรือเรื่องความประพฤติของคนภายนอกบ้าน เช่นเดียวกับการฝิดภายในบ้านเรือน

ยังมีการฝิดที่ชื่อว่า ฝิดแกรน ซึ่งไม่ทราบว่าเป็นฝิดอะไร(ผู้แปลยังหาคำแปลไม่ได้) และไม่รวม ฝิดประตู ไว้เนื่องจากความหมายซ้ำกับ ฝิดประตูบ้าน

ในเรื่อง ฝิดฝิ และ ฝิด (ที่ไม่เกิดขึ้นจากฝิ) นั้นเป็นความเชื่อที่เป็นกฎเกณฑ์ทางสังคม ซึ่งพบได้ทั่วไปในเขตอนุภูมิภาคลุ่มน้ำโขงตอนบน ทั้งนี้เพื่อการควบคุมสังคมให้สงบสุข และสะท้อนถึงการอยู่ร่วมกันกับสิ่งแวดล้อม สะท้อนพฤติกรรม ลำดับชั้นในสังคม ศีลธรรมจรรยา ซึ่งสามารถบ่งชี้ได้สามประเด็นดังนี้

ประเด็นแรก การทำนายเป็นเรื่องเฉพาะที่เกิดในบ้านและเมือง หมายถึงการกระทำ ฝิดฝิ และ ฝิด ต่างๆในสังคมชาวต๋าวะเกี่ยวกับบ้าน และเมือง จนต้องมีฝิจำนวนมากมาปกป้องรักษาไม่ให้คน ฝิดฝิ และการอธิบายถึงการ ป่วยไข้ เนื่องจาก ฝิด ในกรณีต่างๆต่อสิ่งแวดล้อม เช่น น้ำรวมถึง แห่งน้ำ และไม้ที่นำมาใช้งานในบ้าน

ประเด็นที่สอง เป็นคำทำนายที่มีบทบาทของ ฝิ และ ฝิด ที่เกี่ยวกับการเจ็บไข้ และการค้าที่เกิดขึ้นในเมือง และในบางคำทำนายก็จะมีวิธีแก้ เช่น การบวงสรวง หรือ การซ่อมแซม

ประเด็นที่สาม เนื่องจากไก่ที่นำมาทำนายนั้น เป็นไก่ที่อาศัยอยู่ในบ้านที่เป็นส่วนหนึ่งของเมืองจึงอาจอธิบายได้ว่าการทำนายด้วยกระดูกไก่ นั้น มีความสามารถเฉพาะการทำนายในบริเวณที่

ไก่อ้วนนั้นดำรงชีพอยู่ และสามารถสะท้อนเพียงอำนาจของ ผีบ้าน และผีเมือง รวมถึง ผิดภายในบ้าน และผิดสิ่งของภายนอกที่นำเข้าบ้าน ต่างๆ เท่านั้น

ส่วนท้ายหรือส่วนคาถา จะเป็นส่วนคำภาษาบาลีปนคำในภาษาสันสกฤต เป็นคาถาที่ใช้เสกไล่กระดุกไล่ 3 ครั้ง สรุปความหมายของคาถาว่า เป็นคาถาที่ทำให้สัตว์เชื่อง

ซึ่งจะเห็นว่าแม้การทำนายจะเป็นเรื่องผีและเรื่องเจ็บไข้ทั้งหมด แต่ยังมีการสรุปด้วยคาถาในทางพราหมณ์ (ซึ่งอาจทำให้เข้าใจไปว่าเป็นเรื่องของศาสนาพุทธ) ในส่วนสุดท้ายของการทำนายกำกับไว้ด้วย

4.1.2. ดูขีดถ่าน (หมอด่าน)

จะมีไม้ยาวขนาดหนึ่งฟุต นำถ่านมาขีดเป็นเส้น ๆ แล้วนับตามตำราว่าตกเลขอะไรและทำนายไปตามตำรานั้น ว่าดีหรือไม่ดี ซึ่งการทำนายนี้จะเป็นการทำนายในหมู่บ้าน เพราะว่ามีอุปกรณ์ แต่ถ้าเป็นการทำนายเร่งด่วนในขณะที่เดินทางอยู่นั้น อาจจะใช้ “ดอก” หรือ “ต้นข้าว” แทนได้

4.1.3. ดูหักดอก

คล้ายกับหมอด่าน แต่เป็นการหักดอกแทน โดยการเสี่ยงทายด้วยการเลือกดอกขึ้นมาชิ้นหนึ่งแล้วหักไปพร้อมกับนับไปด้วยจนครบดังนี้ กาดกสัก ผักเต็มสวน โอนแอน ช้างงาขาว เป็นต้น ถ้าหักที่ผักเต็มสวน หรือได้ช้างงาขาวก็จะดี ใช้เสี่ยงทายในขณะที่เดินทาง หรืออยู่นอกบ้าน

4.1.4. การทำนายเมื่อแรกเกิด จะมีหมอมานำทำนายโดยการเขียนด้วย ไม้ชะตา หรือ “หมายเกิด” โดยระบุว่าเกิดวันเดือนปีอะไร ช้างขึ้น-ช้างแรม และที่น่าสนคือการระบุผู้เกิดนั้นไม่ว่ากระดุก เลือด และหนัง เป็นแบบใดโดยการทำนายจะสัมพันธ์กับปีเกิดและลักษณะของเด็ก โดยเทียบกับสัตว์ตามราศีที่เกิด เช่น หากมีเลือดเป็นม้า คนนั้นจะไม่ชอบอากาศหนาว ไม่ชอบน้ำ ถ้าไปแช่น้ำหรือตากฝนจะป่วยไข้ มีลักษณะนิสัยเหมือนม้า ถ้าเลือดเป็นเสือ จะเป็นคนดุ ส่วนกระดุก หากเป็นกระดุกหนู กระดุกเล็กจะไม่แข็งแรง ยกของหนักไม่ได้ ส่วนหนัง ถ้าเป็นหนังไก่อ้วนนั้นจะอ่อนแอ บอบบาง ถ้าหนังเป็นสัตว์ใหญ่ เช่น โค คนนั้นจะแข็งแรง

“เวลาทำสมัยใหม่กับสมัยเก่านี้ สมัยเก่าจะทำภาษาทางโน้น ระบุไม่เหมือนกัน สมัยนี้มีชื่อพ่อแม่ เกิดที่ไหน แต่สมัยก่อนจะมีขึ้นกี่คำ แรมกี่คำ เวลาอะไร เกิดวันไหน แล้วปีอะไร ทางนี้จะเรียกอีกอย่าง ปีไจ้ ปีเม่า ปียี่ ปีขาล แล้วจะเพิ่มว่าเลือดอะไร หนังอะไร กระดุกอะไร อย่างเอามาเลือดม้า จะไม่ชอบอากาศหนาว ไม่ชอบน้ำ ถ้าไปแช่น้ำ ตากฝนจะเป็นไข้ได้ป่วยขึ้นมา ลักษณะนิสัยก็จะเหมือนม้า

แล้วกระดูกเขาบอกว่ากระดูกหนู กระดูกเล็ก ไม่แข็งแรง ยกของหนักๆไม่ได้
 หนักๆไม่ได้แล้ว แต่ถ้าใครมีหนักๆ ก็อ่อนโยน บอบบาง ถ้ามีหนักๆ
 อะไรก็แข็งแรง กระดูกก็เหมือนกันถ้าเป็นกระดูกสัตว์ใหญ่ๆแข็งแรง เลือดก็
 เหมือนกัน ถ้าเป็นเลือดเนื้อเป็นคนๆ เข้มแข็ง เขาว่าอย่างนี้ พอโตก็จะมีลักษณะ
 อย่างที่เขาบอกทุกอย่าง

“ถ้ามีลูกหลานเกิด พ่อสิ่งคำจะดูจากตำราแล้วเขียนบอกได้ อย่างของ
 อาตมา เขาว่าอย่างนี้ ปีเป็นลูก เดือนเป็นหนัง วันเป็นเลือด อย่างอาตมาเกิดปีหนู
 กระดูกจะเป็นหนู เดือนสามหนังกระต่าย วันจะเรียกวันไข่ วันป้อ วันอี วันหม้อ
 วันลี วันไส้ วันสง่า เป็นต้น อาตมาเป็นวันสง่าเป็นเลือดม้า เขาจะดูอย่างนี้”
 (สัมภาษณ์ พระมหาดานนท, 2550)

4.1.5. การเลือกที่ฝังศพ จะมีการทำนายวันดีและวันไม่ดีในการทำพิธี และเลือกหลุมฝังศพ ด้วยการกลิ้งไข่ให้ตก หรือ กลิ้งไปตามพื้น

“ดูว่าวันไหนสมควรเอาไปเผา ไม่สมควรเผา วันเผาไม่ได้ก็มีวันแก้ก้อม วันลักเส
 จอมเส วันแก้ก้อม จะไม่เผาผี ไม่เสียผี ตอนที่จะไปเสีย เมื่อก่อนใช้พิธีฝัง จะใช้ไข่
 ไปกลิ้งเอา ไข่หยุดตรงไหนก็เลือกตรงนั้น เดียวนี้เผาแล้วเอากระดูกไปฝัง แล้วก็ใช้
 ไข่กลิ้ง ไข่แตกตรงไหนจะฝังตรงนั้น ยังใช้อยู่ ภาษาไทยเรียกว่าการโยนหินถาม
 ทาง ของเราก็โยนไข่ถามทาง” (สัมภาษณ์ พระมหาดานนท, 2550)

4.1.6. การดูเรื่องบรรพบุรุษ ถ้าจะดูเรื่องบรรพบุรุษที่ตายไปแล้วนั้น จะต้องเป็นหมอผี เท่านั้นที่ทำได้ จะไม่มีการดูและทำนายในหมู่บ้านนี้ เนื่องจากไม่มีหมอผี และแต่เดิมนั้นการที่จะดูผี บรรพบุรุษ นอกเหนือจากการทำนายจากหมอผี แล้วจะมีพิธีที่เรียกว่า “ผีหม้อหนึ่ง” และ “ผีไหข้าว” ซึ่งจะทำนายว่าพ่อแม่ที่เสียชีวิตไปแล้ว ไปเกิดเป็นอะไร

4.1.7. ดานข้าวมันถู เป็นการสะเดาะเคราะห์ของคนที่เป็นผู้ป่วยหนักใกล้ตาย โดยมีพระสงฆ์ เข้าร่วมพิธีด้วย วิธีการदानข้าวมันถูคือ จะเอากากกล้วยสลักเป็นรูปคน ให้มีพื้นที่ข้างในกลวงแล้ว เอาข้าวสารใส่จนเต็มหนึ่งตัว เอาข้าวสุกใส่จนเต็มหนึ่งตัว เอาทราย (วัด) ใส่จนเต็มหนึ่งตัว มี ดอกไม้ธูปเทียน ตุ๊กต้าย พระให้พร และผู้ทำพิธีจะกล่าวตามตำราไปพร้อมๆกัน เมื่อทำพิธีแล้วมี ความเชื่อว่าจะทำให้คนป่วยมีอาการดีขึ้น

“दानข้าวมันถูเป็นของเก่าของแก่ โดยที่ผ่านมาจะมีการนิมนต์พระไปให้พร เขา
 จะเอากากกล้วย ทำเป็นรูปคน แล้วมันจะกลวง ให้เอาข้าวสารใส่จนเต็ม อีกตัว

หนึ่งเอาข้าวสุกใส่จนเต็ม อีกตัวหนึ่งเอาทรายใส่จนเต็ม มีดอกไม้รูปเทียน ตูงชัย พระก็ให้พร แล้วคนเต่าก็ว่าตามปีกตีนของเขา เพื่อที่คนใดคนหนึ่งที่จะไข้ไข้นัก ขึ้นโคม่า มักจะมาทำอย่างนั้น คนนั้นจะมีอาการดีขึ้นเรื่อย จนหายไป หมอผู้ ประกอบพิธีก็จะทำไปพร้อมกับพระ ตาพรหม ตาลือ ตารอดจะกล่าวส่วนของเขา พระจะกล่าวส่วนของพระ และทำพิธีในวัด” (สัมภษณ์ พระมหาอนนท, 2550)

4.1.8. ตานน้ำหนัก โดยเอาทรายมาให้เท่ากับน้ำหนักตัว แล้วมาชั่งพร้อม ๆ กันกับเจ้าของ ที่ต้องการคำทำนาย ถ้าทรายหนักกว่าตัวคน แสดงว่ามีเคราะห์ ถ้าคนหนักกว่าทราย แสดงว่าโชคดี

4.1.9. ตานข้าวสังเค็ด จะทำพิธีเมื่อถูกผีร้ายมากลั่นแกล้ง โดยสร้างปริมณฑลเป็นสี่เสา แล้วล้อมรอบด้วยผ้าจีวรพระสงฆ์ จากนั้นก็ขุดหลุมให้คนอยู่ข้างในเอาข้าวตอกดอกไม้ใส่ผ้าจีวรอีก ผืนหนึ่ง สวดมนต์และโยนลงหลุม ทำจนครบ 3 ครั้ง แล้วพรมน้ำส้มป่อยให้กับคนป่วย เป็นอันเสร็จ พิธี

“คล้ายๆกับถวายน้ำหนัก สมมติว่าเราหนัก 50 กิโล ก็เอาทรายที่วัดมาชั่ง ถ้า ทรายหนักกว่า 50 กิโล เราไม่รอด ถ้าทรายหนักน้อยกว่าเรา เราจะรอด ตรงที่ทำพิธี เขาจะปักหลักเอาไว้ 4 หลัก เอาผ้าจีวรบูชาไปผืนหนึ่ง เอาไม้มัด 4 หลัก คนจะอยู่ ตรงกลางใต้ผ้าจีวร โดยขุดหลุมให้อยู่ เอาเครื่องบูชาต่างๆใส่ผ้าจีวร พระสวดเสร็จก็ เอาของเทใส่หลุม แล้วสวดอีก 2 รอบ เท 3 รอบ แล้วเอาน้ำมนต์ สัมป่อยปะพรม คนที่ไม่สบาย เรียกว่า “ตานข้าวสังเค็ด” คนที่ไม่สบายเขาเชื่อว่าเกิดจากผีปีศาจมา ทำร้ายกลั่นแกล้ง ประมาณไปไล่ผี เสนียดจัญไรให้เขา”

(สัมภษณ์ พระมหาอนนท, 2550)

4.1.10. สะเดาะเคราะห์เบ็ดเตล็ด โดยการทำกับพระสงฆ์ซึ่งมีชื่อเรียกว่า บูชาข้าวก้นน้อย บูชาข้าวก้นหลวง ข้าวพระเมืองแจ่ง ข้าวพระใจหลวง ข้าวลอดเคราะห์ ตานข้าวตัดอายุ ตานข้าวคู่ อายุ ตานทรายคู่อายุ เป็นตำราที่เจ้าอาวาสวัดหัวน้ำขุนได้รับมาจากศรัทธา ซึ่งเจ้าอาวาสใช้เป็น ประจำ

“เท่าที่มีตำรานะ ก็มีข้าวปุกข้าวก้นน้อย ข้าวปุกข้าวก้นโหลง ข้าวพระเมืองแจ่ง ข้าวพระเจ้าใจโหลง กล่าวรอดเคราะห์ ตานข้าวคัดตามอายุ ตานข้าวคู่อายุ ตาน ทรายคู่อายุ เป็นหัวข้อในการทำบุญ แต่ที่ไม่มีระบุก็มีอีกหลายอย่าง ทำได้ทั้งคน ป่วยมาทำ หรือคนที่อยากมีโชคมีลาภมาทำก็ได้ แต่ส่วนมากไม่สบายก็มาทำ บาง คนสบายดีก็มาทำปีละครั้ง

ลือกนี้เป็นราหุละเถร อยู่ทิศอีสาน ข้าว 6 ก้อน ประทีปเล็ก 6 ดวง ซ่อสีแดง 6 ดอก
ดอกแดง 6 ดอก

ลือกที่สองเป็นโกธัญญะเถร อยู่ทิศตะวันออก ข้าว 15 ก้อน ประทีป 15 ดวง ซ่อ
ขาวเหลือง 15 ตัว

แต่ละลือกจะไม่เหมือนกัน แล้วมีไม้้อ 4 แจง มาผูกไว้เป็นซุ่มบนนี้ แล้วเอาเสื่อผ้า
ของคนที่ไม่สบาย หรือเจ้าภาพใส่ข้างล่าง(สัมภาษณ์ พระมหาอนนท์, 2550)

4.1.11. ดานข้าวบูชาน้อย เป็นการสะเดาะเคราะห์เล็กๆ น้อยๆ เช่น ตกใจ รถชน ตก
ต้นไม้ หกล้ม จะมีคนมาทำเช่นนี้ทุกวันพระ แต่จะมีมากที่สุดในวันแรม 15 ค่ำ คนเกือบทั้งหมู่บ้าน จะ
มาใส่ข้าวบูชาน้อย คล้ายกับเปลี่ยนเดือนใหม่ ให้เคราะห์ไม่ติดลบไปกับเดือนเก่า บางคนก็ใส่เดือน
ใหม่ก็มี โดยชาวบ้านจะนำเสื่อผ้าใส่ตระกร้า แล้วเอาใบตองปิด เอาข้าวเหนียว ซ่อดอกไม้ เทียน
มาปัก เอาขนมโรยบนผ้า แล้วนิมนต์พระมาให้พร เรียกว่า ดานข้าวบูชาน้อย บางครั้งพ่อแม่ก็มาทำ
ให้ลูกหลาน เนื่องจากลูกหลานอยู่ไกล และพ่อแม่ได้ข่าวว่าไม่สบาย ได้เคราะห์ต่าง ๆ ก็จะมาทำให้
ถ้าไม่มีเสื่อผ้า ก็จะหารูปถ่าย หรือแผ่นไม้ชะตามาทำแทน

4.2 หมอทำนายเกี่ยวกับชีวิต

คนที่ทำนายเกี่ยวกับชีวิตในหมู่บ้าน เรียกว่าหมอ แต่จะเรียกว่าหมออะไร จะดูจาก
วิธีการดูหรือการทำนายตามที่หมอนั้นถนัด เช่น หมออ่าน หมอหักดอก หมอไก่ เป็นต้น แต่ถ้า
เรียกแบบลึ้จะเรียกว่า สล่าหมอ คนที่จะทำนายได้ส่วนใหญ่ จะต้องผ่านการบวชเรียนเป็นพระ
มาก่อนแล้วทั้งสิ้น และได้เรียนรู้วิธีทำนายจากวัด หรือจากการสืบทอดจากครอบครัวอีกทางหนึ่ง
ขณะนี้ยังไม่พบคนรุ่นหนุ่มเป็นผู้ประกอบพิธีการทำนาย ในหมู่บ้านห้วยน้ำจุ่น

“เณรทุกวันนี้ไม่มีเรียน แต่ทางอาตมาพยายามสอบถามจากคนเฒ่าคนแก่ ที่รู้
เพราะชาวบ้านเองก็ยังไม่ค่อยเชื่อแบบนี้อยู่ เชื่อแบบนี้อยู่ ถ้าหากเขามาถามแล้วไม่มี
คำตอบให้ก็จะไม่สบายใจ ก็พยายามศึกษา ค้นคว้า พอเข้าใจ แต่ไม่ได้ปฏิบัติเป็น
กิจวัตร เพียงแต่รู้ไว้ ถ้ามีโยมมาถาม ชาวบ้านมาถามว่าปลุกบ้านวันนี้ดีไหม ทำ
อะไรวันนี้ดีไหม ถ้าเขามาถามก็จะบอกให้เขา” (สัมภาษณ์ พระมหาอนนท์,
2550)

ในส่วนการบูชาครูหมอนั้นมีเฉพาะ ผู้ประกอบพิธีเท่านั้น

“คนที่เขาตั้งตัวเป็นอาจารย์จะมี แต่คนทั่วไปไม่มี แต่ถ้ารับครูมาแล้ว จะมีลาด
หรือกาละมังใส่ข้าว กล้วย รูปเทียน ดอกไม้ บูชาบนหิ้ง แต่ประจำปีไม่มี”
(สัมภาษณ์ พระมหาอนนท์, 2550)

ชีวิตประจำวันของหมอท่านายนั่น นอกเหนือจากการปลูกพืชเล็กๆน้อยๆแล้ว รายได้หลักก็คือการทำนายเกี่ยวกับชีวิตนี้เอง ดังที่นายสิงห์คำ อธิบายไว้ดังนี้

“ตอนนี้ไม่ได้ทำอะไร เฮ็ดไร่เฮ็ดสวนเล็กน้อย ยแล้วก็อยู่บ้าน แล้วก็ดูโชคชะตาดี้แหละ ดูดวงชะตาดี้ใช้อะไรดู วันเดือนปีเกิดนี้แหละ วิชาแบบนี้เรียนที่เมืองจีนนี้แหละ เรียนกับตุ้เจ้า แต่ก่อนนี้ตุ้เจ้าจะเก่งเรื่องคาถาอาคม คาถาอยู่ยงคงกระพัน เป้าคาถาใส่น้ำมันตักกินเข้าไปแล้ว มีดฟันก็ไม่เข้า ความเชื่อแบบนี้ยังมีอยู่อย่างพอสังหัดคำ ทุกวันนี้ก็ดูดวงอย่างเดียว ให้ส่งจนหน้าจอนหลังเอย ให้ส่งเคราะห์ส่งนามเอย ให้ตามเทียนบั้งเอย เรียกข้าวเรียกขวัญเอย”(สัมภาษณ์ สิงห์คำ,2547)

4.3 ตำราการทำนายเกี่ยวกับชีวิต

ตำราส่วนใหญ่มักเขียนด้วยอักษรล้านนา หรือเรียกว่าตัวธรรม เป็นส่วนใหญ่ และออกเสียงไปตามชนชาติพันธุ์นั้นๆ การบันทึกคำบางคำจะเป็นคำเก่าที่ยังหาความหมายไม่ได้ เช่น ในตำราการทำนายด้วยกระดูกไก่ ของนายสิงห์คำ ดาสาย เป็นต้น ตัวอักษรจะถูกเขียนด้วยหมึกดำ ลงบนกระดาษสา และพับเป็นแบบสมุดไทย หรือจะเย็บหัวก็ได้ แล้วแต่ความหนาของกระดาษ ส่วนใหญ่จะมีรูปภาพและตารางประกอบด้วย ซึ่งตารางนี้ส่วนใหญ่จะเป็นตาราง 9 ช่อง เพื่อให้นับจำนวนวนไปตามช่องเมื่อตกช่องไหน ก็ให้อ่านฝอยคำทำนายของช่องนั้น

“ถ้าเป็นตำราอื่นๆทั่วไป พ่อหนานดา ลือ ดาพรหม ดาล้อ จะมีตำรา แต่ไม่ค่อยเด่นชัด เนื่องจากเขาไม่ได้เป็นปุ๊จารย์แบบพ่อหนานสิงห์คำที่ตายไป มีตำแหน่งในหมู่บ้านเป็น “ปุ๊จารย์” คนจะมาหาเขาบ่อย เนื่องจากมีการตั้งเป็นสำนักที่บ้าน ไม่ว่าจะคนในหมู่บ้าน หรือว่าคนที่อื่นจะมาดูกันตลอด แต่สองสามคนที่ว่ามานี้ไม่ได้ตั้งเป็นสำนัก เพียงแต่ว่าลูกหลานมาก็ทำให้ จัดการให้อยู่เหมือนกัน คนใกล้เคียงก็จะรู้จักกันไปหาคนเหล่านี้”(สัมภาษณ์ พระมหาอนนท์, 2550)

ตำราไทใหญ่ที่เขียนด้วยตัวธรรม ปัจจุบันมีการพิมพ์จำหน่ายด้วยเช่นกัน และตำราไทใหญ่นั้นจะอธิบายง่าย อ่านง่ายมากกว่าตำราไทลื้อ จีน ลัวะ มากนัก จึงเป็นที่นิยมในการซื้อหามาทำนาย ส่วนตำราของลื้อ ลัวะ จีน มีการพิมพ์จากประเทศพม่า แล้วนำเข้ามาจำหน่ายในประเทศไทย

4.4 ผีในพิธีกรรม

ผีต่างๆ ที่ปรากฏในตำรานั้น ส่วนใหญ่จะอยู่ในตำราการทำนายด้วยกระดูกไก่ และยังไม่พบในตำราอื่นๆ ในตำราการทำนายด้วยกระดูกไก่พบว่าผีทั้งสิ้น 36 ตัว โดยเป็นผีที่สัมพันธ์กับสิ่งแวดล้อมโดยรอบในหมู่บ้าน ซึ่งหมายถึงพื้นที่ที่ไก่เดินไปถึงเท่านั้น (พลวัฒน์, 2548) แต่ในการสอบทานพบว่าผีร้ายของ ลัวะ ซึ่งเป็นผีร้ายที่สุด คือ “ผีหลง” เป็นผีไม่มีญาติ ที่มักจะแปลงตัวเป็นคนหรือสัตว์ เพื่อมาเข้าสิงหรือว่ามาหลอก ดังนั้นการทำนายจึงเป็นการป้องกันผีเหล่านี้ด้วย

พลวัฒน์	ผีอะไรร้ายสุด
दारอด	ผีหลง ผีกันทะปราบ ผีที่หลอกกว่าเป็นผีพ่อแม่
พลวัฒน์	ผีที่ตีให้คุณมีไหม
दारอด	เทวดา
พลวัฒน์	มีผีใหญ่คุมผีทั้งหมดไหม
दारอด	ผีหลง ปลอมตัวเป็นอะไรก็ได้ ม้า นกน้อย
พลวัฒน์	ป้องกันผีหลงได้ยังไง
दारอด	มีคาถา

(สัมภาษณ์ นายรอด ตะละโบ อายุ 74 ปี, 2551)

4.5 การทำนายเกี่ยวกับชีวิต จากอดีตสืบทอดสู่ปัจจุบัน

การทำนายเกี่ยวกับชีวิตของกลุ่มชาวลัวะ(ปลั้ง)ในหมู่บ้านห้วยน้ำขุ่น อำเภอแม่ฟ้าหลวง จังหวัดเชียงรายนั้น มีการสืบทอดกันมาอย่างยาวนานก่อนที่จะเข้ามาตั้งถิ่นฐานในประเทศไทย การทำนายและพิธีกรรมการทำนาย มีบทบาทแก่กลุ่มชาติพันธุ์ในการดำรงชีวิตประจำวันเป็นอย่างมาก การวิจัยนี้ได้ทำการเก็บข้อมูลอย่างต่อเนื่องมาตั้งแต่ พ.ศ. 2548 -2551 ทั้งข้อมูลในเรื่องพิธีกรรมที่เป็นประเพณี และพิธีกรรมที่เกี่ยวกับชีวิต ในหลากหลายกลุ่มชาติพันธุ์ที่อาศัยอยู่ในชุมชนแห่งนี้ ด้วยวิธีการสัมภาษณ์ห่อผู้ประกอบพิธี และพระสงฆ์ผู้สนใจในประเพณีวัฒนธรรมของชุมชน ในประเด็นของการรักษาและการสืบทอดการทำนาย และประเพณีที่เกี่ยวข้อง รวมถึงการผลิตตำราการทำนายใหม่ๆ ขึ้นมาในระบบการพิมพ์อย่างต่อเนื่องว่าจะส่งผลอย่างไรบ้างต่อการทำนาย ซึ่งประเด็นเหล่านี้คือวัตถุประสงค์ในการวิจัยครั้งนี้

4.5.1 การทำนายเกี่ยวกับชีวิต จากการตั้งถิ่นฐานสู่การเปลี่ยนแปลง

เดิมทีก่อนที่แต่ละกลุ่มชาติพันธุ์จะเข้ามาตั้งถิ่นฐานร่วมกันในหมู่บ้านห้วยน้ำขุ่นนั้น ต่างก็มีประเพณี ความเชื่อ พิธีกรรม รวมไปถึงการทำนายเกี่ยวกับชีวิตที่แตกต่างกันไป แต่ครั้งนั้นมาอยู่ร่วม

ในชุมชนเดียวกันแล้ว ได้มีการผสมผสานรูปแบบและวิธีการเพื่อให้แต่ละกลุ่มชาติพันธุ์ สามารถอาศัยร่วมกันอย่างสงบสุขได้ ดังที่เจ้าอาวาสวัดห้วยน้ำขุ่นอธิบายดังนี้

“คืออย่างนี้นี่มันอย่างก็คือชาวคณะศรีท้าวจะมาจากหลายเชื้อชาติ หลายกลุ่มหลายเผ่าพันธุ์ จำเป็นต้องทำอะไรที่มันผสมผสานกัน บางที คนไทใหญ่จริงๆ อย่างหลวงตาจากเมืองยอนมาร์กษตาเป็นต้อ ผ่าตามองไม่เห็น เขามาพักที่นี่ 3 เดือน เมื่อมาเห็นเหตุการณ์ที่นี่ เขาก็ยิ้มว่าประเพณีของเรา หรือว่าพิธีกรรมของเราแตกต่างจากของเขา เขาคือไทใหญ่ล้วนๆ แต่ของเราคือผสมผสาน ไม่เหมือนเขา ของเรามีชาวบ้านผสมผสานทั้งไทใหญ่ ไทลื้อ ไทจีน ผสมผสานกัน เวลาให้พรก็เหมือนกัน แต่สำเนียงส่วนมากจะออกมาทางไทลื้อ ไทจีน ทั้งให้ศีล ให้พร ทั้งสวด มีบางบทที่สวดแบบไทใหญ่ล้วนๆ เช่น บทถวายข้าวพระพุทธ จะใช้สำเนียงแบบไทใหญ่ แต่เขาไม่เรียกถวายข้าวพระพุทธ เขาจะเรียก “ตั้งจงพารา” ก่อนจะทำพิธีกรรมต้องตั้งจงพารา ถวายข้าวพระพุทธก่อน สำเนียงจะออกไปทางจีนๆ แบบสิบสองปันนา”(สัมภาษณ์ พระมหานันท,2547)

การเข้ามาอยู่ร่วมกันของกลุ่มชาติพันธุ์ต่างๆ จะต้องมีการปรับตัว ทั้งในเรื่องการทำมาหากิน การดำเนินชีวิต การเมืองระหว่างกลุ่มชาติพันธุ์ การปรับตัวระหว่างรัฐไทยกับกลุ่มชาติพันธุ์ผู้พลัดถิ่น ซึ่งงานวิจัยนี้ จะเน้นที่การปรับตัวและการต่อรองในการสร้างวาทกรรมระหว่างกลุ่มชาติพันธุ์ ในประเด็นพิธีกรรมซึ่งเป็นพิธีกรรมหลักประจำหมู่บ้าน และมีการประกอบพิธีร่วมกันระหว่างกลุ่มชาติพันธุ์ เช่น พิธีไหว้เจ้าเมืองและพิธีไหว้บ้าน จะต้องทำพิธีเลือกผู้แทนในการเป็นผู้ประกอบพิธี เพื่อเป็นหลัก และผู้ทำพิธีนี้จะต้องดำรงตำแหน่งไปจนถึงชีวิต ตามคำบอกเล่าของนายสิงห์คำ ตาสาย ผู้ล่วงลับ

“สามเงินเป็นไทใหญ่ ถ้าสามเงินตาย ก็เลือกตั้งใหม่โดยเลือกตัวแทนที่จะทำพิธีแทน เอาตาซึ่งมาเลือกตั้ง ถ้าใครได้เป็นเจ้าพ่อ ให้ตาซึ่งหนักกว่า เขาจะเอาตัวไปซัง ถ้าคนไหนได้เป็น ตัวก็จะหนักกว่าคนอื่นๆ เมื่อเลือกกันแล้วก็ได้ลุงสามเงิน อีกวิธีหนึ่งคือใส่ข้าวเปลือก 8 เมล็ด ถ้าตาซึ่งเสมอกันทั้ง 2 ชื่อ ก็แสดงว่าเป็นไม่ได้ ต้องตั้งคนใหม่ขึ้นมา แล้วซังอีกครั้งจนกว่าข้างใดข้างหนึ่งหนักกว่ากัน โดยคนที่ถือตาซึ่งเป็นผู้ที่เข้าร่วมกันคัดเลือกทั้งแปดคนนี่แหละ ใครคนใดคนหนึ่งก็ได้ ที่ถือตาซึ่ง แล้วอธิษฐานขอ ถ้าคนใดเจ้าเมืองชอบให้ตาซึ่งหนักข้างนั้น (ส่วนคนที่เหลือ 7 คน (กรรมการ) จะจดชื่อว่าใครเอาอะไรมาช่วยทำพิธี)ที่อธิษฐานไปข้าว 8 เมล็ด บ่งบอกถึงเจ้าเมือง เจ้าที่เจ้าทางทั้ง 8 ทิศ ตาซึ่งก็เป็นสัญลักษณ์ของความเที่ยงธรรม ยุติธรรม ไม่ลำเอียง พอเจ้าเมืองเลือกมาแล้ว ก็ถือสิ้นสุด ไม่มีการคดโกงกันมา หรืออะไร(สัมภาษณ์ สิงห์คำ ,2547)”

นอกจากนี้แล้วยังมีนิทานที่เล่าสืบต่อกันมาว่า แต่ละกลุ่มชาติพันธุ์นั้นเป็นพี่น้องกัน ทั้งนี้ก็เพื่อความสามัคคีกันของคนในชุมชน นิทานมีเนื้อหา ดังนี้

“เรื่องสามพี่น้อง คนร้อย (ลัวะหรือปลั่ง)กับคนจีนเป็นพี่น้องกัน แต่คนร้อยเป็นพี่ คนร้อยชื่อกวาง คนจีนชื่อกวาง และ มีเรื่องเล่าว่าคนร้อย คนไต คนลื้อ สามพี่น้อง เรียกไอฮี้ ไอฮอง ไอฮาม เป็นลูกนาค เพื่อไม่ให้ลืมต้นกำเนิดตนเอง จะมีขึ้นเป็น ขอบสีแดง เทียว เหลือง แบบคอนาค คนไทใหญ่จะนุ่งซิ่นแบบนี้ตลอด” (สัมภาษณ์พระมหาดานนท์, 2550)

ดังนั้นถึงแม้ว่าจะมีกำเนิดที่แตกต่างกันในกลุ่มชาติพันธุ์ของหมู่บ้านห้วยน้ำขุ่น แต่ก็มีการสร้างและการยอมรับประเพณีที่ประคองร่วมกัน เพื่อสร้างเหตุในการต่อรองระหว่างกัน แต่ถึงแม้ว่าจะมีพิธีกรรมหรือประเพณีที่เป็นของชุมชนร่วมกันแล้ว แต่การทำนายเกี่ยวกับชีวิตนั้น ยังคงแบ่งแยกระหว่างชาติพันธุ์ โดยเฉพาะไทใหญ่ ที่ใช้ตัวอักษรแตกต่างจาก ลื้อ จีน และลัวะ(ปลั่ง) ซึ่งใช้ตัวอักษรล้านนาในการสื่อความหมาย แต่ถึงแม้ว่าลื้อ จีนและลัวะจะใช้ตัวอักษรเหมือนกันก็ตาม กลับไม่มีการทำนายข้ามกลุ่มชาติพันธุ์ ถึงแม้ว่าในปัจจุบันนี้จะมีการแต่งงานข้ามชาติพันธุ์ในหมู่บ้านแล้วก็ตาม

ปัจจุบันการทำนายของลัวะ(ปลั่ง) จะเน้นที่การทำนายเรื่องการทำงานที่จะต้องมีการเดินทางไกล การเปลี่ยนสถานะภาพ และเรื่องเจ็บไข้ได้ป่วยที่รักษาโดยแพทย์แผนปัจจุบันไม่หาย หรือหายแล้วแต่ต้องการทราบสาเหตุแห่งการเจ็บป่วยนี้ เพื่อจะได้สะเดาะเคราะห์ ทั้งนี้เนื่องจากสาเหตุที่ว่า ชาวลัวะ(ปลั่ง)นั้น ได้สัญชาติไทยเกือบทั้งหมดในชุมชน เพราะว่าเป็นการผลักดันของโครงการพัฒนาออยตุง ทำให้กลุ่มลัวะ(ปลั่ง)เหล่านี้สามารถเดินทางไปทำมาหากินประกอบอาชีพในพื้นที่ต่างๆได้อย่างอิสระ เนื่องจากที่ทำกินในหมู่บ้านไม่เพียงพอในการทำเกษตรกรรม

4.5.2 จากตำราตัวเขียน สู่อุตสาหกรรมตำรา

ตำราการทำนายและตำราพิธีกรรมนั้น มีความสำคัญยิ่งในฐานะที่เป็นการบันทึกระบบความคิด ความเชื่อ และโครงสร้างความสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์ กับสรรพสิ่งที่ยังคงมีผลต่อชีวิตประจำวัน แม้ว่าโลกจะก้าวไปสู่ยุคแห่งเหตุผล และวิถีปัญญาทางวิทยาศาสตร์มากขึ้นก็ตาม ตำราทั้งหลายเป็นสิ่งที่พัฒนาเพื่อเพิ่มขีดความสามารถของมนุษย์ ในการสร้างระบบความคิดและระบบการถ่ายทอดความคิด ความรู้ เพื่อทำให้มนุษย์จำได้มากขึ้น และถ่ายทอดได้มากขึ้น

ผู้ที่จะเรียนรู้เรื่องการทำนายจะต้องมีความรู้ทางด้านอักษรศาสตร์เป็นอย่างดี นอกเหนือจาก ความจำที่เป็นพื้นฐานของของมนุษย์แล้ว จึงทำให้กลุ่มชาติพันธุ์ที่มีตัวอักษรเป็นของตนเอง มีความเจริญก้าวหน้าเป็นอย่างมาก และทำให้ขยายความรู้ออกไปได้กว้างไกลกว่า ดังเช่นที่เราเห็นว่า มีการหยิบยืมตัวอักษรหรือภาษาของอีกชาติพันธุ์หนึ่ง มาใช้กับภาษาของอีกชาติพันธุ์หนึ่ง ดังนั้น

ตัวอักษรจึงเป็นอิสระจากชาติพันธุ์ ดังเช่นกรณีของกลุ่มชาติพันธุ์ในหมู่บ้านห้วยน้ำขุ่นแห่งนี้ ซึ่งผู้รู้และหมอยาต่าง ๆ ล้วนมีความรู้ในอักษรธรรมล้านนา และบางคนยังยึดอาชีพในการคัดลอกพระคัมภีร์ เนื่องจากมีความเชื่อและความศรัทธาต่อพระพุทธศาสนาที่ว่า “दानพระธรรมเพื่อสืบศาสนา”

จากการเก็บข้อมูลตลอดสามปีในหมู่บ้านนี้พบว่า ตำราส่วนใหญ่เป็นตัวเขียน และนำมาจากประเทศจีนหลังการเข้าปกครองของพรรคคอมมิวนิสต์ บางคนก็คัดลอกขึ้นใหม่เพื่อใช้งานและมีอีกจำนวนมาก ที่ดูเหมือนว่ายังไม่เคยใช้งานเลยโดยเฉพาะ ตำราของนายทองคำ บริจิตร (ชาวลื้อ) ที่มีอยู่จำนวนมาก แต่สำหรับไทใหญ่ที่เป็นกลุ่มชาติพันธุ์ที่มีจำนวนมากที่สุดในหมู่บ้านนี้พบว่าไม่ได้ใช้ตำราตัวเขียนแล้ว ส่วนใหญ่จะใช้ตำราที่พิมพ์เป็นภาษาไทยใหญ่ ซึ่งผลิตจากพม่าแล้วนำเข้ามาใช้แทน เพราะสะดวกและใหม่กว่า

การที่มีการนำตำราที่พิมพ์จากฝั่งพม่าเข้ามาใช้นั้น พระมหาอนันที่ได้บอกว่า ตัวท่านเองนั้นใช้ตำราของไทใหญ่ในการทำนายเพราะว่า ไม่ซับซ้อนและง่ายต่อการทำนาย เข้าใจง่าย หาซื้อง่าย แต่การผลิตตำราจากฝั่งพม่าานั้น ไม่มีการผลิตตำราการทำนายที่เป็นตัวเมือง

จึงมีความเป็นไปได้ว่าตำราตัวเขียนเหล่านี้จะสูญหายไป และไม่มีใครสืบทอด ดังในกรณีของ นายสิงห์คำ ตาสาย ที่เป็นเจ้าของตำราการทำนายกระดูกไก่ที่มีคุณค่ามาก และมีจำนวนคำทายมากที่สุดที่ค้นพบในขณะนี้ เมื่อท่านเสียชีวิตไปแล้ว ก็ไม่มีใครสืบทอด แม้ว่าตำรานี้จะตกทอดไปอยู่กับลูกชายของท่าน แต่เขาก็ไม่ได้สนใจที่จะศึกษาเรื่องการทำนาย อีกทั้งการทำนายตามตำราแบบดั้งเดิมของชาวลัวะก็มีแนวโน้มลดลง และเข้าสู่ระบบการทำนายของไทใหญ่ ซึ่งเป็นที่นิยมมากกว่าแทน

บทที่ 5

การถอดรหัสคำทำนายเพื่อ สรุปและอภิปรายผล

ทาจิกิสถานออกกฎหมายแปลกรอบใหม่ ห้ามประชาชนดูหม้อหรือฟิงฟาไสยศาสตร์ อ้างถือเป็นการสิ้นเปลืองเงินทองโดยใช้เหตุ บีบีซีรายงานเมื่อวันที่ 13 ธ.ค. ว่า สภาผู้แทนราษฎรทาจิกิสถาน ได้อนุมัติกฎหมายเล่นงานการพยากรณ์และการใช้ไสยศาสตร์ โดยสั่งปรับเงินประชาชน 200 ดอลลาร์ ซึ่งถือว่าสูงกว่าค่าแรงขั้นต่ำ 30-40 เท่า หากเกี่ยวข้องการดูหม้อดวงชะตา หรือการฟิงฟาไสยศาสตร์

โดยกฎหมายนี้มีกำหนดจะส่งต่อยังวุฒิสภา และประธานาธิบดี เพื่อให้ลงนาม แต่คาดว่าจะไม่มีปัญหา โดยก่อนหน้านี้ ประธานาธิบดีอิมมาลี รากมอน ผู้นำประเทศ ได้กล่าวว่า ไม่ต้องการให้ประเทศเสียเงินทองโดยใช้เหตุจากการดูหม้อและฟิงฟาไสยศาสตร์

นับเป็นการออกกฎหมายแปลกรอบล่าสุดของทาจิกิสถาน หลังจากประธานาธิบดีรากมอนได้เคยออกกฎหมายสั่งปรับประชาชนอย่างหนักหากจัดพิธีแต่งงานหรูหรา ตามแผนต่อต้านความยากจนของประเทศ ทั้งนี้ ทาจิกิสถานเป็นประเทศยากจนที่สุดของประเทศในอดีตเครือบริวารของสหภาพโซเวียต ในภูมิภาคเอเชียกลาง [http://www.matichon.co.th/news_detail.php?id=13487&catid]

การนำข่าวชิ้นนี้มาขึ้นต้นในบทสรุปและอภิปรายผลนั้น ก็เพื่อที่จะเชื่อมโยงให้เห็นว่า เรื่องการทำนายในบางประเทศนั้น เป็นเรื่องการเมืองระดับประเทศซึ่งรัฐจะต้องเข้าไปควบคุมประชาชน ที่ต้องการดำรงชีวิตตามความคิดความเชื่อของตนเอง หากคิดอีกมุมมองหนึ่งจะพบว่า มนุษย์นั้นต้องการเข้าไปอาศัยอยู่ในเครือข่ายของวัฒนธรรมที่สังคมตนเองสร้างขึ้น และถูกรบงำโดยโครงสร้างทางเศรษฐกิจและการบริโภค ที่ไม่อาจหลุดพ้นได้ ซึ่งการทำนายเกี่ยวกับชีวิตนั้น ก็มีลักษณะเป็นองค์กรทางสังคม ที่เชื่อมโยงโลกของสิ่งที่รับรู้ไว้ด้วยกัน และเชื่อมโยงกับสิ่งที่ป็นนามธรรมที่เป็นจินตนาการของมนุษย์เอง

ในการวิจัยเรื่องบทบาทและพิธีกรรมการทำนายที่มีต่อการดำรงชีวิตของกลุ่มชาติพันธุ์ ลัวะ (ปลั้ง) ในหมู่บ้านห้วยน้ำขุ่น อำเภอแม่ฟ้าหลวง จังหวัดเชียงราย มีวัตถุประสงค์ในการศึกษา คือ การประมวลพิธีกรรมความเชื่อและการพยากรณ์เกี่ยวกับการทำนายเกี่ยวกับชีวิต การศึกษาเปรียบเทียบความเชื่อ เกี่ยวกับพิธีกรรมในการทำนายที่ผ่านมามีอดีต ผ่านตำราตัวเขียนและการเปลี่ยนแปลงในปัจจุบัน เพื่อทำความเข้าใจเรื่องบทบาทการทำนายเกี่ยวกับชีวิตในชีวิตประจำวัน

สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ในงานวิจัยดังนี้

5.1 ประมวลพิธีกรรมเกี่ยวกับความเชื่อ การพยากรณ์ในการทำนายเกี่ยวกับชีวิต

จากการศึกษาดำเนินการทำนายเกี่ยวกับชีวิตของคนล้านนา สามารถจำแนกได้เป็น 3 ลักษณะใหญ่ๆ คือ

- 1.การทำนายที่เป็นระบบวงจรวัน เดือน ปี ซึ่งวงจรเหล่านี้จะผูกพันกับสัตว์ราศีต่างๆ การทำนายจะวนเวียนอยู่กับจำนวนที่สร้างขึ้น
- 2.การทำนายที่เป็นการเสี่ยงทาย เพื่อทำนายข้อข้องใจ หรือปัญหาต่างๆในชีวิตที่เป็นผลมาจากความเจ็บป่วย การเปลี่ยนแปลงสถานที่อยู่อาศัย
- 3.การทำนายลักษณะคน สัตว์ สิ่งของ ธรรมชาติ เป็นการทำนายเพื่อดูลักษณะดี-ร้าย ลักษณะที่ให้คุณ-ให้โทษ

การทำนายแบบล้านนานี้ สอดคล้องกับการทำนายของชาวลัวะ(ปลั้ง) ในหมู่บ้านห้วยน้ำขุ่นที่ใช้ระบบการทำนายแบบเดียวกัน และการทำนายเกี่ยวกับชีวิตนั้น เมื่อประมวลในเรื่องพิธีกรรมความเชื่อ และการทำนายพบว่า มีระบบของความหมายที่มีการส่งผ่านจากอดีตจนถึงปัจจุบัน ในลักษณะที่สอดคล้องกับแนวคิดของ โคลด เลวี-สเตราส์ (ศิริพร ,2548, 249-312) ซึ่งได้มาจากการศึกษาดำเนินงานของชนพื้นเมืองจำนวนมาก และสร้างวิธีการถอดรหัสความหมายของตำนานเหล่านั้น ซึ่งเป็นแนวคิดที่สร้างความจริงจากระบบของชนพื้นถิ่น ให้เป็นระบบความคิด ที่สามารถอธิบายสิ่งต่างๆ และความหมายที่ซ่อนอยู่ในตำนานเหล่านั้นได้ ซึ่งตำนานเหล่านั้นได้ส่งผ่านเรื่องเล่า ในหลากหลายรูปแบบและหลากหลายเนื้อหา แต่ว่าจะมีลักษณะที่สังเกตได้จากเรื่องแต่ละเรื่องที่จะมีระบบที่เรียกว่า ไวยากรณ์ และการซ้ำของคำและความหมาย โดยนำมาจัดระบบแบบคู่ตรงข้าม (binary opposition) ระบบตัวเชื่อม (meditation) และระบบการกลับหัวกลับหาง (inversion)

โดยพิธีกรรมการทำนายนั้น จะมีระบบคู่ตรงข้ามระหว่าง ดี-ร้าย ป่วย-หายป่วย พบ-ไม่พบ ฯลฯ ซึ่งระบบคู่ตรงข้ามนี้ เป็นทั้งคู่ตรงข้ามระหว่างธรรมชาติกับมนุษย์ และมนุษย์กับจินตนาการ ในส่วนของระบบตัวเชื่อมนั้น เป็นการเชื่อมต่อระหว่างคู่ตรงข้ามที่เห็นได้ชัดนั้น ดังเช่นการทำนายด้วยกระดูกไก่ ซึ่งไก่อจะเป็นตัวเชื่อมระหว่างโลกมนุษย์กับโลกเหนือความเป็นจริง ส่วนในระบบการกลับหัวกลับหางนั้น จะแสดงให้เห็นในประเด็นว่า สัตว์บางตัวในการทำนายอีกแบบหนึ่ง จะมีผลลักษณะหนึ่ง แต่เมื่อไปอธิบายในการทำนายอีกแบบหนึ่ง จะแสดงผลในทางตรงกันข้าม ซึ่งแสดงให้เห็นว่ามีการให้ความหมายตามระบบการทำนายนั้นๆ มากกว่าที่จะให้ความหมายที่ตัวสัตว์เป็นสำคัญ

แต่ถึงอย่างไรก็ตาม การทำนายของชาวลัวะและชาวล้านนา ก็ไปไกลกว่าแนวคิดของโคลด เลวี-สเตราส์ ที่เป็นระบบวงจรของวัน เดือน ปี ที่ใช้ทำนาย เนื่องจากสาเหตุที่สังคมมนุษย์ได้ก็ตามที่

มีระบบคิดเป็นวงจรซ้ำไปซ้ำมาอยู่ตลอดเวลา นั้น จัดเป็นสังคมเกษตรกรรม ที่อยู่ระหว่างสังคมเก็บของป่าล่าสัตว์กับสังคมเมือง ถึงแม้ว่ากลุ่มชาวไร่จะไม่ได้ทำเกษตรกรรมแล้วก็ตาม และชีวิตของชาวไร่ส่วนใหญ่ประกอบอาชีพที่อยู่ในระบบอุตสาหกรรมของสังคมเมือง แต่การทำนายเหล่านี้ยังสะท้อนต้นกำเนิดจากสังคมเกษตรกรรม

แต่ที่น่าสนใจคือการทำนายด้วยกระดูกไก่ไม่ได้เป็นวงจร หรือวงรอบ แบบแนวคิดของสังคมเกษตรกรรม จากการแปลคำราชของ ไร่(ปลั่ง) พบว่าไม่สามารถหาวงจร หรือระบบของคำทำนายที่เป็นวงจรหรือวงรอบ เป็นความรู้ที่ไม่เป็นสังคมเกษตรกรรม เพราะว่าคำทำนายเป็นการอธิบายและแบ่งพื้นที่ เป็น บ้าน ชุมชน ป่า และการเดินทางค้าขาย(หรือการแลกเปลี่ยน) ไม่ได้กล่าวถึงการผลิต วงจรการประกอบอาชีพเกษตรกรรม และการทำนายด้วยกระดูกไก่ก็ไม่ได้แสดงถึงระบบการก้าวหน้าที่เป็นขั้นตอน ของสังคมสมัยใหม่หรือสังคมเมืองแบบ “แนวคิดวิวัฒนาการ” กลับเป็นการทำนายที่เชื่อมโยงกับระบบผีและขวัญ ที่เป็นความเชื่อดั้งเดิม ดังนั้นการทำนายด้วยกระดูกไก่ นั้นเป็นผลจากการสืบเนื่อง ของสังคมแบบเก็บของป่าล่าสัตว์ (hunter-gatherer) ที่ยังคงหลงเหลืออยู่ในสังคมไร่ (ปลั่ง) ที่ถูกปรับเปลี่ยนการทำนาย มารับใช้สังคมเกษตรกรรมและสังคมเมือง ในหน้าที่การอธิบายการปรับเปลี่ยนสถานะ การเปลี่ยนพื้นที่ เช่นการแต่งงาน การขึ้นบ้านใหม่ การเดินทางค้าขาย หรือการเปลี่ยนที่ทำกินเป็นระยะเวลานานๆ เป็นความคิดที่ยังตกค้างเรื่องการเดินทางเข้าป่าล่าสัตว์เป็นระยะเวลานานๆของมนุษย์ในสังคมล่าสัตว์

5.2 การเปรียบเทียบความเชื่อเกี่ยวกับพิธีกรรมในการทำนายสู่การเปลี่ยนแปลงในปัจจุบัน

การทำนายของชาวไร่(ปลั่ง)ที่เป็นคนพลัดถิ่นในสังคมเกษตรกรรมและมีการปรับความคิดดั้งเดิมของ สังคมการเก็บของป่าล่าสัตว์(hunter-gatherer) มีการสะท้อนในคำทำนายต่างๆของคนไร่ นั้นมีความสัมพันธ์กับธรรมชาติอย่างไร เช่น การทำนายด้วยกระดูกไก่ เราจะพบว่ามี การแบ่งอาณาบริเวณเป็น 3 ระดับ คือ บ้าน หมู่บ้าน และป่าของชุมชน สะท้อนภาพภายใน-ภายนอก ข้างบน-ข้างล่าง และมนุษย์กับผี เป็นพื้นที่ในจินตนาการที่ถูกสร้างขึ้นเพื่ออธิบายระบบความสัมพันธ์อันแนบแน่นระหว่างมนุษย์กับธรรมชาติ และสอดคล้องกับระบบการผลิตทางเกษตรกรรม

ความสัมพันธ์ในเรื่องความเชื่อของมนุษย์ที่เกิดมา มักจะมีความผูกพันกับสัตว์ในราศีต่างๆ หรือระบบวงจรการทำนาย “ตัวพิ้ง” ที่มีลักษณะเป็นรูปสัตว์ต่างๆ ทำให้เห็นว่ามนุษย์จะถูกกำหนดให้มีลักษณะเหมือนสัตว์ต่างๆเมื่อแรกเกิดแล้ว แต่ช่วงปีของชีวิต ก็ยังถูกนำไปสัมพันธ์กับตัวพิ้งที่เป็นรูปสัตว์ต่างๆ 9 รูปแบบ

ดังนั้นเมื่อสังคมเปลี่ยนแปลงไป สัตว์ต่างๆที่เคยมีอำนาจเหนือมนุษย์ หรือเทียบเท่ามนุษย์ ถูก “ทำให้เชื่อง” และกลายเป็นสัตว์เลี้ยงเพื่อใช้งาน กลายเป็นส่วนหนึ่งของระบบการผลิต เป็น

อาชีพ เป็นสัตว์เลี้ยง ที่ถูกคัดสายพันธุ์ หรือสัตว์บางตัวก็หลุดหายไปในชีวิตประจำวันของมนุษย์ ทำให้สัตว์เหล่านี้ หลุดออกจากความสัมพันธ์ในระบบวัฒนธรรม และไม่มีความสัมพันธ์กับชีวิตประจำวันของมนุษย์อีกต่อไป มนุษย์จึงหลุดออกจากธรรมชาติ และวงจรความสัมพันธ์เหล่านี้ ได้กลายเป็นความเชื่อที่ดูเหมือนว่า “งมงาย” ในปัจจุบัน แต่แท้จริง และระดับความสัมพันธ์ ก็สอดคล้องกับแนวคิดเรื่องชีวชาติพันธุ์วิทยา ซึ่งเป็นแขนงวิชาใหม่ ที่พยายามตอบคำถามถึงระบบความสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์กับธรรมชาติ ที่เป็นความสัมพันธ์ที่มากกว่าการเป็นแค่เรื่องเศรษฐกิจ เพราะฉะนั้นการทำนายของกลุ่มชาวลัวะที่เห็นระบบความสัมพันธ์ระหว่างสัตว์ พืช และพื้นที่ ทั้งในแนวระนาบและแนวตั้ง จึงเป็นรหัสที่คนในอดีตกำลังส่งความหมายถึงคนในยุคปัจจุบันผ่านคำราตัวเขียน ทำให้คนหวนกลับไปคิดถึงความสัมพันธ์แบบดั้งเดิมอีกครั้งหนึ่ง ที่สามารถทำให้มนุษย์หันมาให้ความสำคัญระหว่างคนกับธรรมชาติมากกว่าที่จะแยกส่วนและมองว่าธรรมชาติเป็นแค่ เรื่องเศรษฐกิจ

โดยการหวนกลับไปพัฒนาความรู้เรื่องความหลากหลายทางชีวภาพที่สอดคล้องกับความหลากหลายทางวัฒนธรรมในสังคมดั้งเดิมนั้น มนุษย์พบว่าสัตว์และพืชมีจำนวนมากมายแต่ละชนิดก็แตกต่างกันมนุษย์ก็สร้างสัตว์เหล่านั้นไว้ในจินตนาการด้วยและสัตว์ในจินตนาการนั้นทุกตัวเหมือนกันหมด (เช่น ไก่ตัวแรกของทุกชาติพันธุ์นั้นไม่มีสีแดง) เพื่อการนับจำนวนที่เป็นนามธรรมและเพื่อให้มนุษย์เข้าใจสัตว์ต่างๆได้ง่าย แต่เมื่อสัตว์เหล่านั้นถูกทำให้ “เชื่อง” โดยมนุษย์และฟังกามมนุษย์มากขึ้น จากสัตว์ป่าก็กลายเป็นสัตว์เลี้ยง อำนาจของสัตว์ก็ลดลงกลายเป็นทรัพย์สินและกลายเป็นอุตสาหกรรมอาหารในที่สุด มีการคัดเลือกสายพันธุ์ที่ให้ผลผลิตมากขึ้นและสายพันธุ์ที่ไม่มีประโยชน์ก็ ถูกปล่อยประละเลยจนสูญพันธุ์ไปทั้งพืชและสัตว์ เมื่อเกิดวิกฤตทางสังคมเช่น โรคอุบัติใหม่ เราจะพบว่า เป็นโรคที่เกิดจากสัตว์ทั้งสิ้น เช่น โรค เอชอี โรควัวบ้า โรคไขหวัดนก ที่ส่งผลต่อความเจ็บป่วยและสูญเสียของมนุษย์ เป็นผลมาจากการสูญเสียความหลากหลายทางชาติพันธุ์และการลดการผสมข้ามสายพันธุ์ที่หลากหลาย และกลายเป็นว่า สัตว์ทุกตัวเหมือนกัน ในระบบการผลิตแบบอุตสาหกรรม ความหมายในความสัมพันธ์ระหว่างคนกับธรรมชาติเหลือแค่เพียงมิติทางการผลิตและการบริโภคละเลยความรู้ใน มิติเชิงแรงบันดาลใจ มิติด้านอารมณ์ความรู้สึก ความเชื่อและค่านิยมซึ่งเรียกรวมว่า “ความรู้ทางวัฒนธรรม”

ดังนั้นความรู้ในเรื่องการทำนายเกี่ยวกับชีวิตที่ถูกติดกับสัตว์ พืช และธรรมชาติ เป็นสิ่งที่หลงเหลืออยู่ของภูมิปัญญาทางชาติพันธุ์ที่ตกทอดมาในรูปแบบรหัสของการทำนายเกี่ยวกับชีวิตที่หลงเหลืออยู่จนถึงสังคมปัจจุบันที่มีความเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว

นอกจากนี้การเปลี่ยนแปลงจากคำราตัวเขียนที่ผลิตจากผู้รู้ กำลังจะหมดไป สืบเนื่องมาจากการผลิตเอกสารในระบบการพิมพ์ที่เกิดขึ้นในปัจจุบัน ประเพณีการ “दानธรรม” เพื่อสืบทอดพระศาสนาจึงหายไปจากหมู่บ้าน อีกทั้งคำราเกี่ยวกับการทำนายเองมีการเปลี่ยนแปลง เนื่องจากการทำนายของกลุ่มคนที่ใช้ตระกูลภาษาไต เช่น ลัวะ ลือ เชน เป็นคำราการทำนายที่ยุงยาก ซับซ้อน

เข้าใจยาก จึงทำให้คนรุ่นใหม่ที่ศึกษาเรื่องนี้ หันไปใช้ตำราของไทยใหญ่แทน เนื่องจากว่าง่ายต่อการศึกษาและทำความเข้าใจ และเป็นที่ยอมรับในหมู่บ้านมากกว่า เนื่องจากสาเหตุว่าหาซื้อตำราเหล่านั้นได้อย่างแพร่หลาย อีกทั้งรูปลักษณะยังเหมาะสมกับการจัดเก็บ ที่สำคัญคือกลุ่มคนไทยใหญ่เป็นกลุ่มคนที่มีจำนวนมากที่สุดในหมู่บ้าน และเป็นข้อตกลงที่เข้าใจกันว่า ภาษาหลักที่ใช้ในหมู่บ้านคือ ภาษาไทยใหญ่

ปัจจัยที่สำคัญอีกข้อหนึ่ง คือถึงแม้ว่ากลุ่มลัวะนี้จะได้สัญชาติไทย ก่อนหน้ากลุ่มไทยใหญ่ และสามารถออกไปทำงานภายนอกชุมชนได้ไกลถึงกรุงเทพ แต่กลุ่มลัวะก็ยังไม่ใช่ว่ามีอำนาจทางเศรษฐกิจในหมู่บ้าน กลุ่มคนที่มีอำนาจทางเศรษฐกิจคือกลุ่มไทยใหญ่ ถึงแม้ว่าจะไม่สามารถเดินทางออกไปภายนอกได้ แต่การที่กลุ่มไทยใหญ่สามารถพลิกแพลงปัญหาเรื่องสัญชาติได้ด้วยการแต่งงานกับคนไทยภายนอกหมู่บ้าน เนื่องด้วยคนไทยใหญ่ส่วนใหญ่มีรูปร่างหน้าตาดีคนลัวะ คนไทยใหญ่ในหมู่บ้านห้วยน้ำขุ่นจึงมีฐานะทางสังคม และเศรษฐกิจดีขึ้น และเป็นกลุ่มคนที่ควบคุมเศรษฐกิจในหมู่บ้าน

5.3 บทบาทการทำนายเกี่ยวกับชีวิต ในชีวิตประจำวัน

การศึกษาวิจัยเรื่องนี้ได้ตอบต่อวัตถุประสงค์แล้ว 2 ข้อซึ่งในแต่ละข้อนั้นเป็นการศึกษาเพื่อการอธิบายเชิงสำรวจและการตีความหมายของการทำนายเกี่ยวกับชีวิตของกลุ่มชาติพันธุ์ลัวะ (ปลั่ง) และการตอบวัตถุประสงค์ข้อที่สามที่เป็น การตอบคำถามวิจัยหลัก ที่ได้ตั้งไว้สามข้อดังนี้

5.3.1. การทำนายเกี่ยวกับชีวิตมีบทบาทในชีวิตประจำวันทางสังคมอย่างไร

บทบาทการทำนายเกี่ยวกับชีวิตนั้น ได้ผ่านการเก็บข้อมูลของกลุ่มลัวะในหมู่บ้านห้วยน้ำขุ่น เพื่อศึกษาเปรียบเทียบกับกลุ่มชาติพันธุ์อื่นๆในหมู่บ้านมาอย่างต่อเนื่อง ตั้งแต่ปี พ.ศ.2547-พ.ศ. 2551 พบว่ามีความสัมพันธ์ระหว่างกลุ่มชาติพันธุ์กับการทำนายเกี่ยวกับชีวิตผ่านพิธีกรรม ความเชื่อที่แสดงให้เห็นเรื่องความเป็นชาติพันธุ์ (ชาติพันธุ์สัมพันธ์/ethnicity) ซึ่งอยู่ในรูปแบบของการจัดองค์กรทางสังคมแบบไม่เป็นทางการ

ความเป็นชาติพันธุ์ที่พบนี้ มีลักษณะแตกต่างจากพรมแดนทางชาติพันธุ์ ของ เฟดเดอริก บาร์ท ที่กล่าวว่า กลุ่มชาติพันธุ์นั้นถือว่าเป็นองค์กรทางชาติพันธุ์อย่างหนึ่ง และแยกการจำแนกความแตกต่างระหว่างกลุ่มชาติพันธุ์ออกจากรูปแบบทางวัฒนธรรม แต่ในความเป็นจริงแล้วที่หมู่บ้านห้วยน้ำขุ่น การทำนายเกี่ยวกับชีวิตเป็นรูปแบบทางวัฒนธรรม “พบว่ามีลักษณะเป็นการจัดองค์กรทางวัฒนธรรมอย่างหนึ่ง” ที่มีประเด็นเรื่องความแตกต่างระหว่างชาติพันธุ์ การสื่อสารภายในกลุ่มชาติพันธุ์ การตัดสินใจของกลุ่มชาติพันธุ์ ผู้ทรงอำนาจ อุดมการณ์ และระเบียบวินัย ดังปรากฏในรายละเอียดดังนี้

1 ประเด็นความแตกต่าง กลุ่มลัวะได้อ้างตำนานเกี่ยวกับกำเนิดของกลุ่มชาติพันธุ์ที่แตกต่างจากกลุ่มไทใหญ่ ลื้อ และจีน ซึ่งจะแสดงถึงประเพณีและวัฒนธรรมที่โดดเด่น ทั้งในพื้นที่สาธารณะ และในพื้นที่ส่วนตัว ถึงแม้ว่าความสัมพันธ์ในทางศาสนาพุทธจะมีความกลมเกลียวกันเป็นอย่างดี และเนื่องจากการกระชับแน่นระหว่างชาติพันธุ์ยังมีความแตกต่างอยู่ การประกอบพิธีกรรมในอุโบสถยังมีการนั่งแยกกลุ่มตามชาติพันธุ์ ความแตกต่างนี้ รวมถึงการแต่งงานภายในกลุ่มเดียวกัน และการเข้าไปเป็นส่วนหนึ่งของกลุ่มลัวะอื่นๆ ในเครือข่ายชาวลัวะแห่งประเทศไทย แต่ถึงอย่างไรก็ตามลัวะห้วยน้ำซุ่นก็ยังมีลักษณะพิเศษแตกต่างจากลัวะทั่วไป ที่รู้จักกันภายในกลุ่มตัวเองว่า “ชาวปลั่ง” ทำให้กลุ่มลัวะนี้ยังแตกต่างจากกลุ่มชาติพันธุ์อื่นในหมู่บ้าน

การทำนายเกี่ยวกับชีวิตของกลุ่มชาวลัวะนี้มีลักษณะเฉพาะของตนเองกล่าวคือ มีการทำนายด้วยกระดูกไก่ที่มีตำราเป็นของตนเอง แตกต่างจากกลุ่มอื่นในหมู่บ้านเดียวกันถึงแม้การทำนายด้วยกระดูกไก่อันจะมีในกลุ่มไทใหญ่และลื้อ ในหมู่บ้านอื่นๆก็ตามแต่สำหรับหมู่บ้านห้วยน้ำซุ่นนี้มีเฉพาะลัวะเท่านั้นที่ยังคงมีการทำนายแบบนี้ แต่อย่างไรก็ตามการทำนายเกี่ยวกับชีวิตนั้นในแต่ละกลุ่มชาติพันธุ์ในหมู่บ้านห้วยน้ำซุ่นนี้ก็แยกการทำนายไปตามกลุ่มชาติพันธุ์อยู่แล้วและเป็นที่ยอมรับกันว่าจะต้องไปหาหมอทำนายอะไรกับใคร

2 ประเด็นด้านการติดต่อสื่อสาร ในหมู่บ้านห้วยน้ำซุ่น ถึงแม้จะมีข้อตกลงอย่างไม่เป็นทางการว่า นอกเหนือจากภาษาไทยแล้ว การติดต่อสื่อสารภายในหมู่บ้าน จะใช้ภาษาไทยใหญ่ในชีวิตประจำวัน และใช้ตัวอักษรล้านนาในพิธีกรรมทางศาสนา แต่การออกเสียงในการประกอบพิธีกรรมทางศาสนานั้น ให้ใช้สำเนียงลื้อเป็นหลัก แต่อย่างไรก็ตามในพื้นที่ส่วนตัวและพื้นที่ทางชาติพันธุ์นั้น ชาวลัวะยังคงมีภาษาปลั่งของตนเองในการติดต่อสื่อสารระหว่างกัน ดังนั้นพิธีกรรมการทำนายเกี่ยวกับชีวิตของชาวลัวะจึงใช้ตัวอักษรล้านนาเป็นหลัก ไม่ใช่ตัวอักษรไทใหญ่ รวมถึงตัวอักษรในการทำนาพิธีกรรมและการออกเสียงอ่านเป็นภาษาปลั่งที่สื่อสารเฉพาะกลุ่มเท่านั้น

3 ประเด็นเรื่องการตัดสินใจ ในแต่ละกลุ่มชาติพันธุ์ในหมู่บ้านห้วยน้ำซุ่น การตัดสินใจยังไม่ได้ผูกติดกับปัจเจกบุคคล แต่ขึ้นกับลักษณะทางชาติพันธุ์ ทั้งในเรื่องความเชื่อ และค่านิยมสืบเนื่องกันมา ยกตัวอย่างเช่นคนลัวะ เมื่อจะตัดสินใจในเรื่องที่สำคัญในชีวิต เช่น การเดินทางไกล เพื่อค้าขาย และจุดเปลี่ยนผ่านของชีวิตช่วงต่างๆ เช่น การเกิด การแต่งงาน การสร้างบ้านใหม่ การตาย และความเจ็บป่วยต่างๆ ชาวลัวะใช้พิธีกรรมการทำนายเกี่ยวกับชีวิต เพื่อเป็นตัวช่วยในการตัดสินใจ ซึ่งจะต้องทำโดยหมอของชาวลัวะเท่านั้น

4 ประเด็นผู้ทรงอำนาจ ถึงแม้ว่าชาวลัวะจะเป็นส่วนหนึ่งของหมู่บ้าน ซึ่งอยู่ภายใต้อำนาจการปกครองของรัฐไทยเป็นหลัก แต่การตัดสินใจเกี่ยวกับชุมชนในหมู่บ้านห้วยน้ำขุ่นยังมีกลุ่มย่อยและผู้ทรงอำนาจในการตัดสินใจในทางวัฒนธรรม ที่ไม่ขึ้นกับรัฐไทย แต่สำหรับพิธีกรรมการทำนายเกี่ยวกับชีวิต ผู้ทำนายจะเป็นผู้ทรงอำนาจในการตัดสินใจ ผ่านอำนาจทางพิธีกรรมที่สามารถติดต่อเชื่อมโยงกับอำนาจเหนือมนุษย์ เช่น ระบบผีดี-ผีร้าย และให้ความหมายเรื่องพื้นที่ในจินตนาการ ซึ่งเป็นการตัดสินใจที่มีอำนาจเชิงวัฒนธรรมในชีวิตประจำวันของชาวลัวะ

5 ประเด็นด้านอุดมการณ์ การทำนายเกี่ยวกับชีวิต เป็นแหล่งปลูกฝังอุดมการณ์ของการจัดองค์การทางการเมืองอย่างไม่เป็นทางการ เป็นการเสริมพลัง และใช้ประโยชน์จากตำนานปรัมปราและความเชื่อ เพื่อสร้างบรรทัดฐานทางสังคม ระบบคุณค่า ในกลุ่มชาวลัวะเองมีกรอบอุดมการณ์ที่มีความเกี่ยวข้องกับปัญหาพื้นฐานของสถานภาพในสังคม และจักรวาลของมนุษย์ ดังจะเห็นได้จากการทำนายเกี่ยวกับกระดูกไก่ว่า อุดมการณ์ในแนวระนาบที่แสดงถึงขอบเขต อาณาเขตเรื่องพื้นที่บ้าน พื้นที่ในหมู่บ้าน และพื้นที่ภายนอกหมู่บ้าน มีความสัมพันธ์กับระบบผี ที่เชื่อมโยงกับสิ่งแวดล้อม (พื้นดิน ป่า และสัตว์) เป็นการสร้างตำแหน่งแห่งที่เชิงอนุรักษ์ และสำนึกในบุญคุณของธรรมชาติ ในส่วนอุดมการณ์แนวตั้ง ซึ่งเป็นอุดมการณ์ของความสัมพันธ์เชิงอำนาจ ที่ส่งให้ชีวิตคนเป็นไปต่าง ๆ นานา มีการสร้างระบบผี และขวัญเป็นตัวกำกับอำนาจเชิงอุดมการณ์

ทั้งอุดมการณ์ในแนวระนาบและแนวตั้ง เป็นตัวกำหนดให้ชีวิตผู้คนมีอารมณ์ลึกซึ้งที่เกิดขึ้นจากความสัมพันธ์พื้นฐานระหว่างสมาชิกครอบครัว เรียกว่าเป็นอุดมการณ์ทางพิธีกรรมที่อาศัยความวิตกกังวลของมนุษย์ ที่ต้องเผชิญปัญหาเกี่ยวกับการดำรงอยู่ในชีวิตประจำวัน ความตาย สุขอนามัย ความเจ็บป่วย ความสุขและความทุกข์

6 ประเด็นด้านระเบียบวินัย อุดมการณ์ของชาวลัวะจะดำรงอยู่ได้ ก็ต่อเมื่อมีการดำรงรักษา ทำให้มีชีวิตชีวาด้วยการปลูกฝังอย่างต่อเนื่อง ก่อให้เกิดอารมณ์และทัศนคติ รวมทั้งการตอกย้ำความเชื่อ ผ่านพิธีกรรมการทำนายเกี่ยวกับชีวิต ซึ่งจะมีสัญลักษณ์ทางวัฒนธรรม ที่มีความหมายเกี่ยวกับปัญหาที่ผู้คนกำลังเผชิญอยู่ อย่างไรก็ตาม สัญลักษณ์จะไม่มี ความหมายแน่นอนตายตัว แต่สามารถจะแปลความหมายได้ตามแต่สถานการณ์ ดังนั้นการทำนายจึงไม่ใช่กลไกที่มีจุดมุ่งหมายตายตัว แต่เมื่อผู้ต้องการการทำนาย ต้องการบรรลุซึ่งความเข้าใจในชีวิต จึงต้องมีการทำซ้ำบ่อยๆ และระบบของการทำนายนั้น ก็มีลักษณะเป็นวงจรหมุนเวียนทับซ้อน ไม่ได้เป็นเส้นตรงที่เดินไปข้างหน้าอย่างไม่มีที่สิ้นสุด

สัญลักษณ์ต่างๆที่ใช้ในพิธีกรรมการทำนาย เช่น สัตว์ และรูปมนุษย์ เป็นสัญลักษณ์ที่ติดตัวคนทำนาย ทั้งในรูปแบบติดตัวมาตั้งแต่เกิดจนตาย เช่นเดียวกับสัตว์ต่างๆประจำราศีหรือปีเกิด

ดังนั้นการสร้างระเบียบวินัยของกลุ่ม การจัดกลุ่ม ตลอดจนมีการควบคุมดูแลผ่านการให้ความหมายเชิงสัญลักษณ์ของสัตว์ต่างๆ เป็นหลัก

จากองค์ประกอบการจัดองค์กรอย่างไม่เป็นทางการทั้ง 6 ลักษณะที่กล่าวถึงข้างต้นนี้ เป็นลักษณะสำคัญของ “การจัดองค์กรทางวัฒนธรรม” ผ่านพิธีกรรมของชาวลัวะ ซึ่งแสดงให้เห็นว่า “กลุ่มชาติพันธุ์นั้นได้ใช้วัฒนธรรมเป็นการสร้างความเป็นชาติพันธุ์” และไม่แยกวัฒนธรรมออกจากข้อกำหนดความแตกต่างของกลุ่มชาติพันธุ์อย่างเด็ดขาด ซึ่งแนวทางนี้สอดคล้องกับแนวคิดทางวัฒนธรรมของ เลมอน วิลเลียมส์ ที่ให้ความหมายว่า วัฒนธรรมจะดำรงอยู่ได้โดยผ่านองค์กรทางสังคม ในที่นี้หมายถึงการจัดองค์กรทางชาติพันธุ์ ซึ่งเชื่อมโยงด้วยพิธีกรรมการทำงานเกี่ยวกับชีวิต

ดังนั้นการที่การทำงานเกี่ยวกับชีวิตนั้นดูเหมือนว่าจะไม่มีประโยชน์ในสังคมที่เป็นอุตสาหกรรมและความเชื่อมั่นในเหตุผลทางวิทยาศาสตร์ที่สังคม ภายนอกกลุ่มชาติพันธุ์เชื่อถือ แต่สำหรับกลุ่มชาติพันธุ์ที่ยังคงมีรากของวัฒนธรรมที่มีพื้นที่ ของวัฒนธรรมของตนเองอย่างเข้มข้น ยังต้องต่อสู้กับวัฒนธรรมหลักในฐานะคนพลัดถิ่น ที่ความแน่นอนในชีวิตไม่มี และการที่กลุ่มชาติพันธุ์ลัวะ(ปลั่ง)นั้นยังต้องเผชิญหน้ากับ การถูกกลืนกลาย (Assimilation) ของรัฐที่ตนเองเข้ามาตั้งถิ่นฐาน และยอมรับความเป็นคนไทย ในขณะที่กลุ่มคนที่เข้ามาตั้งถิ่นฐานพร้อมกันนั้น ยังไม่สามารถเข้าถึงสิทธิการได้สัญชาติซึ่งหมายถึงโอกาสการทำมาหากินนอกพื้นที่และเดินทางไปมาอย่างอิสระ การที่ลัวะนั้น ได้สิทธิในสัญชาติไทยได้เดินทางไปประกอบอาชีพ ในพื้นที่ห่างไกลนั้น เป็นความไม่แน่นอนในชีวิตที่อยู่เหนือเหตุผล ที่ต้องเผชิญความไม่แน่นอนในการย้ายที่อยู่ นอกเหนือจากเรื่องการเดินทางแล้ว เรื่องของ วงจรชีวิตที่เป็นช่วงของกรเปลี่ยนผ่านชีวิตในแต่ละช่วงเวลา ตลอดจนการเจ็บป่วยที่เกิดขึ้นนั้น เป็น ความกังวลใจของผู้คนพลัดถิ่น ที่ไม่สามารถกำหนดความมั่นคงในชีวิตได้ด้วยกระบวนการของกลุ่มชาติพันธุ์เอง

ดังนั้นการที่กลุ่มลัวะ(ปลั่ง) ได้ใช้วัฒนธรรมในการสร้างกลุ่มทางสังคมขึ้นในการจัดงานประเพณีและเชื่อมต่อกับกลุ่มลัวะเป็นเครือข่าย ลัวะแห่งประเทศไทยก็ตาม (วรสิทธิ์ และคณะ , 2549) แต่อย่างไรก็ตามการสร้างกลุ่มและการรวมกลุ่มนั้นก็ยังคงยังประโยชน์เรื่องความมั่นคงเชิงทางโลกและการผลิต แต่ความมั่นคงทางจิตใจนั้นได้ใช้การทำงานเกี่ยวกับชีวิตเป็นกระบวนการสร้าง “องค์กรทางชาติพันธุ์เชิงจินตนาการ” ขึ้นอีกทางหนึ่งด้วยดังที่ได้อธิบายแล้วจากปัจจัยทั้ง หก ประการในการสร้างความเป็นชาติพันธุ์ (Ethnicity) ที่เป็นองค์กรทางสังคมที่ถูกสร้างขึ้นเพื่ออธิบายลักษณะของปัจเจก การเปลี่ยนแปลงของปัจเจกและ ปราบกฎการณ์ชีวิตของปัจเจกที่เป็นสมาชิกของกลุ่มชาติพันธุ์ลัวะ ที่เชื่อมโยงกับวัฒนธรรมดั้งเดิมของตน

5.3.2 อะไรคือคุณค่าและความหมายของการทำนายเกี่ยวกับชีวิต

คำถามเกี่ยวกับคุณค่าและความหมายของการทำนายเกี่ยวกับชีวิตของงานวิจัยเรื่องนี้เมื่อศึกษาผ่านตำราตัวเขียน นั้นสามารถอธิบายได้สองกรณีคือ

ความหมายของการทำนายเกี่ยวกับชีวิต การศึกษากลุ่มชาติพันธุ์ลัวะ(ปลั่ง)พบว่า ความหมายของการทำนายเกี่ยวกับชีวิตนั้นเป็นการสร้างการอธิบายชีวิตที่สัมพันธ์กับสรรพสิ่งทั้งในแนวระนาบที่เป็นความสัมพันธ์ที่เท่าเทียมกัน กับความสัมพันธ์ในแนวตั้งที่เป็นความสัมพันธ์เชิงอำนาจ ซึ่งความสัมพันธ์ทั้งสองแบบนี้เป็นรูปแบบขององค์รววัฒนธรรมที่ถูกสร้างขึ้นบนความทับซ้อนของระบบวิวัฒนาการทางสังคมที่มีการดำรงอยู่ของสังคมแบบเก็บของป่าล่าสัตว์(การทำนายด้วยกระดูกไก่) สังคมแบบเกษตรกรรม (การทำนายที่เป็นวงจรรอบแบบเกษตรกรรม)และสังคมอุตสาหกรรม (การตัดต่อความหมายของการทำนายและการอธิบายปรากฏการณ์ตลอดจนการแก้คำทำนาย)

ความสัมพันธ์เหล่านี้เป็นรหัสที่บรรพชนสั่งสมมาอย่างยาวนานและส่งความหมายผ่านมายังสังคมปัจจุบันที่แม้ว่าศาสนาจะเป็นหลักในความเชื่อความศรัทธาและการอธิบายสรรพสิ่งในรูปจักรวาลวิทยาแบบพุทธศาสนา เป็นรูปแบบที่ได้รับการยอมรับ แต่กลุ่มชาติพันธุ์เหล่านี้ยังคงในความเชื่อและศรัทธาแบบดั้งเดิมเป็นการคู่ขนานไปด้วยและเป็นความหมายที่แสดงถึงระบบความสัมพันธ์องค์ประกอบรูปแบบแรกของความหมาย ที่เป็น “รหัสของบรรพชน” ที่ตกทอดมายังลูกหลานซึ่งรหัสเหล่านั้นมาในรูปแบบของประเพณี พิธีกรรม ความเชื่อ นิทาน ตำนาน ผ่านการบอกเล่า เป็นหลัก แต่สำหรับตำราตัวเขียนของกลุ่มชาติพันธุ์ ลัวะ(ปลั่ง) นี้แล้ว เป็นการใช้ประดิษฐ์กรรมทางวัฒนธรรมที่เรียกว่า “ตัวอักษรใช้เป็นเครื่องมือในการส่งต่อ รหัส”

จากตัวรหัสก็เป็นการถอดรหัส การศึกษาพบว่า การทำนายเกี่ยวกับชีวิตนั้นเป็นเรื่องของ “กฎระเบียบทางสังคม” ที่เป็นการสะท้อนการก่อตัวขององค์รววัฒนธรรมที่ สร้างขึ้นเพื่อควบคุมการปฏิบัติตัวของคนในวัฒนธรรม สำหรับการศึกษาคั้งนี้พบว่าเป็นเรื่องของ “จักรวาลวิทยาแนวระนาบ” ของลัวะ(ปลั่ง) เนื่องจากกลุ่มนี้นั้นไม่ได้มี “หมอผี” อยู่ด้วยจึงไม่สามารถที่จะมีการติดต่อกับสิ่งที่เหนือ จากแนวระนาบในระดับเดียวกันได้ ดังนั้นความหมายของ การทำนายเกี่ยวกับชีวิตจึงเป็นเรื่อง ความสัมพันธ์ในระดับสิ่งแวดล้อม ระหว่าง มนุษย์ สัตว์ พืช และพื้นที่ ที่กระทำระหว่างกันโดยผลของการกระทำนั้น อธิบายได้เป็นคู่ตรงข้ามคั้งนี้ ฝักกับขวัญ หายกับตาย ดีกับร้าย ข้างในบ้านกับข้างนอกบ้าน ปากกับเมือง(ชุมชน) สัตว์กับคน ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดทางคติชนเชิงโครงสร้างที่ได้กล่าวมาแล้ว

คุณค่าของการทำนายเกี่ยวกับชีวิต ในความหมายทางสังคมวิทยาการพัฒนาการทางสังคมมนุษย์นั้นได้ให้ความสำคัญในประเด็นการพัฒนาการจากสังคมที่ผนวกกับศาสนาเป็นสังคมที่มีเหตุผลโดยแยกศาสนาออกจากชีวิตประจำวัน และการที่ ปัญญาชนเข้าทาแทนที่นักบวช รัฐได้แยกออกจากศาสนา ดังที่จะเห็นได้จาก ศาสนา คริสต์ พุทธ ฮินดู แต่ไม่เป็นเช่นนี้ในศาสนาอิสลาม การ

มองแค่จุดเปลี่ยนเช่นนี้ทำให้ละเลยประเด็นการพัฒนาสังคมมนุษย์จาก การที่ผูกพันกับการอธิบาย เรื่องธรรมชาติด้วยสิ่งเหนือธรรมชาติของแต่ละกลุ่มชาติพันธุ์ซึ่งเป็นการพัฒนาการก่อนที่มนุษย์จะมีคำอธิบายที่มาจากศาสนา

ซึ่งการศึกษาในสังคมลัวะ(ปลั้ง)ผ่านการทำนายเกี่ยวกับชีวิตนั้นพบว่าความจริงของสังคมไม่เป็นเช่นนั้นทั้งหมด การอธิบายเกี่ยวกับชีวิตของมนุษย์นั้นยังคงถูกอธิบายผ่านวิธีการทั้งสามรูปแบบ คือ รูปแบบสังคมดั้งเดิมที่อธิบายผ่านสิ่งเหนือธรรมชาติ สองรูปแบบการอธิบายผ่านความศรัทธาของศาสนา และสามการอธิบายผ่านเหตุผลทางวิทยาศาสตร์ ที่ทับซ้อนกันอยู่เสมอ ดังจะเห็นได้จากพิธีกรรมการทำนายบางอย่างที่ต้องมีพระสงฆ์ทำพิธีด้วยแต่ก็เป็นการทำที่แยกส่วนจากการทำนายและการสวดเคราะห์ และถึงแม้ว่าการทำนายด้วยกระดูกไก่จะเป็นสิ่งที่ดำรงอยู่ของสังคมแบบเก็บของป่าล่าสัตว์ก็ตามแต่ก็ยังผนวกกับตัวอักษรที่เป็นตัวเมืองที่ใช้สำหรับพิธีกรรมทางศาสนาพุทธ และการที่มีการอธิบายการทำนายเกี่ยวกับชีวิตที่ตัดต่อให้เข้ากับระบบสังคมปัจจุบันที่ต้องย้ายถิ่นฐานทำมาหากิน

การอธิบายเช่นนี้เป็น “ระบบค่านิยมที่เป็นอุดมการณ์” กับ “การปฏิบัติที่เป็นกิจวัตรประจำวัน” ที่มนุษย์จะต้องการบรรลุถึงสถานภาพทางสังคม ความชอบธรรมในการดำเนินชีวิตหรือการหายเจ็บป่วย จะต้องมีการอ้างอิงถึงความศักดิ์สิทธิ์ที่แตกต่างจากชีวิตทางโลก เพื่อเป้าประสงค์ในการบรรลุเป้าหมายจึงต้องกระตุ้นเตือน (ผ่านพิธีกรรมการทำนายและการแก้คำทำนาย) เพื่อให้ตนระลึกถึงความผูกพันระหว่าง “ตนเอง” กับ “สิ่งศักดิ์สิทธิ์” เป็นความผูกพันที่ไม่มีขอบเขตจำกัด และยังคงเป็นหนึ่งเดียวกับชีวิต เป็นคุณค่าของการทำนายที่ผู้กร้อย ชีวิตของคนในกลุ่มชาติพันธุ์หนึ่งเข้าไว้ด้วยกัน

5.3.3 การดำรงอยู่ของคำทำนายในสังคมที่เปลี่ยนแปลง การทำนายเกี่ยวกับชีวิตของกลุ่มชาติพันธุ์ลัวะ (ปลั้ง) นั้นเป็นระบบค่านิยมที่เป็นอุดมการณ์ที่กระทำระหว่างชีวิตประจำวัน ซึ่งระบบนั้นดำเนินผ่านองค์กรทางสังคมที่เรียกว่า “วัฒนธรรม” ที่ต้องเผชิญหน้ากับการผนวกรวมกลุ่มชาติพันธุ์ต่างๆเข้าไว้ด้วยกันในกรณีของ บ้านห้วยน้ำซุ่นที่มีความหลากหลายชาติพันธุ์รวมกันอยู่และลักษณะพื้นที่การปกครองที่มีหลากหลายชาติพันธุ์เช่นนี้ก็มีอยู่ทั่วไป และบางกรณีก็ใช้เกณฑ์ทางชาติพันธุ์เป็น “เกณฑ์หลักในการจัดสรรทรัพยากรของรัฐ” ทำให้เกิดความเหลื่อมล้ำกันในหมู่กลุ่มชาติพันธุ์ยิ่งเพิ่มความแตกต่างระหว่างชาติพันธุ์ซึ่งกันและกันในเขตการปกครองเดียวกัน ดังเช่นในหมู่บ้านห้วยน้ำซุ่นแห่งนี้

การผนวกรวมแต่ละกลุ่มชาติพันธุ์เข้ามาเป็นส่วนหนึ่งของรัฐไทย จะประสบความสำเร็จในเชิงรูปธรรม แต่ความแตกต่างยังคงดำรงอยู่ผ่านเกณฑ์การจัดสรรทรัพยากรของรัฐคือการได้รับสัญชาติที่ไม่เท่าเทียมกัน ทำให้ความชอบธรรมของกลุ่มชาติพันธุ์แตกต่างกันไป กลุ่มชาติพันธุ์ลัวะเองนั้นได้รับการจัดสรรทรัพยากรมากกว่ากลุ่มอื่นๆก็มีสิทธิในชีวิตประจำวันมากกว่า ดังนั้นทำให้ลัวะ(ปลั้ง) ยินดีที่จะเป็นลัวะ และทำให้ ลัวะ นั้นมีความหมายและคุณค่ามากขึ้น

การที่ความหมายของคำว่า “ลัวะ” มีคุณค่ามากขึ้นและแตกต่างจากกลุ่มชาติพันธุ์อื่นในพื้นที่การปกครองเดียวกันนั้นก็ทำให้คำว่า “ปลั้ง” ลดลงเช่นกัน เป็นการที่ปลั้งถูกผนวกเข้ากับลัวะ และลัวะก็ถูกผนวกเข้ากับรัฐไทยอีกทอดหนึ่ง ซึ่งเป็นผลทำให้ ประเพณีและพิธีกรรมต่างๆ ที่แสดงถึงความ เป็นลัวะ (ปลั้ง) และพรหมแดนความแตกต่างของระหว่างกลุ่มชาติพันธุ์กำลังถูกลบเลือนไปและถูกกลืนหายไปในอนาคตซึ่งในเรื่องการทำนายเกี่ยวกับชีวิตของกลุ่มนี้ที่กำลังจะสูญหายไปเช่นกัน เนื่องจาก คนรุ่นใหม่ไม่นิยมแล้วการสืบทอดของ “หมอทำนาย” ก็ลดลงเช่นกัน องค์การทางศาสนา คือ “วัด” ที่เป็นแหล่งศึกษาเบื้องต้นของการทำนายก็ได้ให้ความเห็นว่าการทำนายแบบ “ลัวะ” ยากและซับซ้อนมากกว่าของไทยใหญ่ และตำราที่พิมพ์ขึ้นมาใหม่นั้นก็เป็นตำราของไทยใหญ่เป็นส่วนมาก การดำรงอยู่ของการทำนายเกี่ยวกับชีวิตของ ลัวะ(ปลั้ง) ในหมู่บ้านห้วยน้ำขุ่นที่เป็นพื้นที่ในการวิจัยนี้ในอนาคตก็สูญหายและลบเลือนไป อาจจะเปลี่ยนรูปไปเป็นอย่างอื่น

แต่สำหรับงานวิจัยนี้ได้ศึกษาและบันทึกไว้ก็คือ ตำราการทำนายด้วยกระดูกไก่ ที่มีลักษณะ เด่นกว่าตำราที่ทำนายด้วยกระดูกไก่ที่ค้นพบก่อนหน้านี้(พ.ศ. 2550) คือมีตัวทายมากกว่าตำราอื่นๆถึง 160 ตัวทาย เป็นการอนุรักษ์ภูมิปัญญาของชุมชนให้คงอยู่ในรูปแบบงานวิชาการที่มีการศึกษาวิเคราะห์และตีความ รหัสจาก การทำนาย แม้ว่า การที่ลัวะ (ปลั้ง) จะถูกผนวกไปกับกระบวนการกลืนกลาย (Assimilation) โดยรัฐแต่ก็ยังคงมีความหวังที่จะฟื้นฟูความรู้ขึ้นมาใหม่ได้ ซึ่งในขณะที่ทำวิจัยนี้ กลุ่มชาติพันธุ์ลัวะ(ปลั้ง)นี้เป็นกลุ่มที่อยู่ในภาวะเสี่ยงต่อการสูญเสียความรู้และอัตลักษณ์ของตนเองสูงมากเนื่องจาก กลุ่มนี้ที่เป็นกลุ่ม “ภาษาปลั้ง” นั้นมีจำนวนน้อยมากเพียง หนึ่งหรือสองชุมชนในประเทศไทยเท่านั้น และจากการลงพื้นที่เก็บข้อมูลตั้งแต่ปี พ.ศ. 2547 พบว่าหมู่บ้านห้วยน้ำขุ่นและกลุ่ม “ปลั้ง” เป็นพื้นที่ของนักวิจัย หลายชาติ และเป็นหมู่บ้านที่เป็นพื้นที่ของนักศึกษาปริญญาเอก และปริญญาโท ทั้งของไทยเองและต่างประเทศ เข้ามาเก็บข้อมูลและนำเสนอเป็นวิทยานิพนธ์และคณาจารย์นิพนธ์ หลายคน

การรื้อฟื้นความรู้เรื่องการทำนายเกี่ยวกับชีวิตนั้น จากการศึกษาพบว่าชุมชนนี้ยังมีโอกาสในการจัดการฟื้นฟูขึ้นมาใหม่ บนฐานความเข้าใจเดิมได้ กล่าวคือ ในประเด็นของผู้ที่มีองค์ความรู้เกี่ยวกับการทำนายนั้นยังคงมีคนรุ่นใหม่สืบทอดอยู่ เช่นเจ้าอาวาสวัดห้วยน้ำขุ่นแห่งนี้ ถึงแม้ว่าจะมีเพียงผู้เดียวที่สนใจ และเป็นความสนใจในมิติเชิงบันทึกไม่ได้ปฏิบัติแต่ก็ยังสามารถอธิบายรูปแบบวิธีการและความหมายได้เป็นอย่างดี รวมทั้งวัดยังเป็นศูนย์กลางความรู้ที่อยู่โดยการที่ต้องอธิบายตีความเรื่องของการทำนายเกี่ยวกับชีวิต ใหม่ให้สอดคล้องกับวิถีชีวิตประจำวันซึ่งเมื่อรวมกับการศึกษาครั้งนี้ที่พบว่า การทำนายเกี่ยวกับชีวิตนั้นเป็นองค์การทางวัฒนธรรมที่ไม่เป็นทางการและชาติพันธุ์ก็ปฏิบัติการอยู่ภายในองค์การทางสังคมนี้

เมื่อกลุ่มชาติพันธุ์มีองค์การทางวัฒนธรรมที่เป็นรูปแบบการทำนายเกี่ยวกับชีวิต ทำให้ตัวตนของปัจเจกถูกกลืนกลายเข้าไปเป็นส่วนหนึ่งของโครงสร้างคตินิยมที่ดำรงอยู่นั้น แต่

กระบวนการของการทำนายยังมีทางออกให้กับ บัจเจกที่จะมีการตัดต่อ แก้ไข การทำนายนั้นได้ผ่านการสะเดาะเคราะห์ที่เป็นหนทางแก้ไข

บัจเจกสามารถ อธิบายการแก้ไขปัญหาต่างๆในชีวิตประจำวันที่จะทำได้ ด้วยการ สร้างรูปตัวแทนบัจเจก ในพิธีกรรม เพื่อที่จะกลายเป็นคนใหม่ในมิติการกลับตัวเป็นคนดีมีศีลธรรม หรือนำเอาเนื้อหาการทำนายไปอธิบายสังคมปัจจุบันได้เช่น โรคอุบัติใหม่หรืออุบัติเหตุที่เกิดขึ้นจากสังคมสมัยใหม่เช่น อุบัติเหตุจากรถยนต์ การอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม คุณธรรม ศีลธรรม

การฟื้นฟูและตีความการทำนายเกี่ยวกับชีวิตที่สอดคล้องกับปัญหาของชีวิตประจำวันได้นั้นคงต้องพึ่งพาผู้นำทางปัญญาของชุมชนซึ่งก็ยังมีอยู่และการสร้างความเข้าใจกับคนรุ่นใหม่ที่จะเข้าถึงการอธิบายและตีความหมายใหม่ได้ ทำให้วัฒนธรรมนั้นไม่ใช่เพียงแค่เรื่องเก่าหรือเป็นเรื่องที่ไกลตัว แต่วัฒนธรรมเป็นพื้นที่การต่อสู้ของประชาชนในการที่จะดำรงชีวิตอยู่ในสังคมอย่างมีศักดิ์ศรี ต่อไป

5.4 สรุป และข้อค้นพบในงานวิจัย

กลุ่มชาติพันธุ์ลัวะในหมู่บ้านห้วยน้ำจุ่น เป็นหนึ่งในความหลากหลายทางชาติพันธุ์ของหมู่บ้านนี้ มีการผลิตวัฒนธรรมในเรื่องความเชื่อเรื่องการทำนายเกี่ยวกับชีวิต ซึ่งมีลักษณะเฉพาะและมีบทบาทในชีวิตประจำวันของชาติพันธุ์อย่างต่อเนื่อง ผ่านตำราตัวเขียนโดยมีผู้ประกอบพิธีกรรมที่ได้รับการฝึกฝน สืบทอดมาอย่างต่อเนื่อง โดยกลุ่มผู้สืบทอดเหล่านั้นเป็นส่วนหนึ่งของผู้ประกอบพิธีกรรมทางศาสนาพุทธด้วย เป็นความเชื่อที่เป็นคู่ขนานระหว่างความเชื่อดั้งเดิม กับความศรัทธาในศาสนาพุทธ

ชาวลัวะได้ใช้การทำนายเกี่ยวกับชีวิต เพื่อตัดสินใจเกี่ยวกับปัญหาชีวิตประจำวัน เช่น ความเจ็บป่วย ของหาย รวมถึงการตัดสินใจเรื่องการเดินทางในแต่ละช่วงชีวิต เช่น การเดินทางไกลเพื่อทำงานหรือค้าขาย การสร้างบ้าน การแต่งงาน และความตาย เป็นต้น

การทำนายเกี่ยวกับชีวิตของชาวลัวะนั้น จากการศึกษาวิจัยอย่างต่อเนื่อง ตั้งแต่ พ.ศ.2547-2551 พบว่าการทำนายเป็นรหัสที่ส่งผ่านจากอดีตจนถึงปัจจุบัน เพื่ออธิบายวงจรของวิถีชีวิตแบบเกษตรกรรม ที่อยู่ระหว่างสังคมการเก็บของป่าล่าสัตว์และสังคมเมือง ซึ่งสังคมเกษตรกรรมนี้มีวิถีคิดในลักษณะเป็นวงจรซ้ำไปซ้ำมาในแต่ละช่วงเวลาและผนวกกับการทำนายด้วยกระดูกไก่ที่ไม่เป็นวงจร แต่เป็นการสะท้อนพื้นที่และการเดินทาง ที่เชื่อมโยงกับพื้นที่ที่เป็นระบบทางจินตนาการของชาวลัวะเป็นสองแกนคือ

1. ในความสัมพันธ์แนวระนาบ เป็นความสัมพันธ์เชิงพื้นที่การผลิต เช่น พื้นที่ของบ้าน พื้นที่ในหมู่บ้าน และพื้นที่นอกหมู่บ้าน ในแนวระนาบนี้แสดงความสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์กับธรรมชาติ (สัตว์ ดิน น้ำ ป่า)

2. ในความสัมพันธ์แนวตั้ง เป็นความสัมพันธ์เชิงอำนาจ การทำนายได้เห็นรูปแบบของความสัมพันธ์เชิงการกระทำ ระหว่างฝักกับขวัญของมนุษย์ ที่กระทำให้มนุษย์เกิดการเปลี่ยนแปลงในชีวิตประจำวัน

การทำนายเกี่ยวกับชีวิต แสดงให้เห็นถึงความสัมพันธ์ระหว่าง ความเป็นชาติพันธุ์ วัฒนธรรม และพิธีกรรม ที่ก่อเกิดการจัดองค์กรทางสังคมอย่างไม่เป็นทางการ เป็นรูปลักษณะ “การเมืองเชิงชาติพันธุ์สัมพันธ์” (political ethnicity) ซึ่งสามารถอธิบายได้ผ่านองค์ประกอบ หรือ องค์กรทางสังคมใน 6 องค์ประกอบคือ องค์ประกอบด้านความแตกต่าง องค์ประกอบด้านการติดต่อสื่อสาร องค์ประกอบด้านการตัดสินใจ องค์ประกอบด้านผู้ทรงอำนาจ องค์ประกอบด้านอุดมการณ์ องค์ประกอบด้านระเบียบวินัย

ถึงแม้ว่าการทำนายทายทักและการประกอบพิธีกรรมเกี่ยวกับความเชื่อ ดูเหมือนว่าจะเป็นสิ่งที่ไร้สาระ และไม่น่าจะดำรงอยู่ในสังคมแห่งเหตุผล และสังคมแห่งอุตสาหกรรม แต่เหตุใดเล่า มันจึงยังคงดำรงอยู่ แม้สังคมจะก้าวหน้าด้วยวัตถุเพียงใด ก็เพราะว่าการทำนายทายทักเกี่ยวกับชีวิต มันไม่ใช่แค่เพียงความเชื่อเท่านั้น แต่มันคือระบบการจัดการองค์กรทางสังคมที่มีอำนาจ และระบบความสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์กับธรรมชาติ และมนุษย์กับสิ่งที่เหนือธรรมชาติ สืบทอดผ่านสิ่งที่เรียกว่า “วัฒนธรรม” ซึ่งทำให้เห็นว่าวัฒนธรรมมีความเปลี่ยนแปลงเคลื่อนไหวอย่างมีชีวิตชีวา ถึงแม้ว่าวัฒนธรรมจะเป็นสิ่งที่ครอบงำอุดมการณ์ของชีวิตประจำวันของผู้คน แต่ผู้คนเหล่านั้นก็ยัง สามารถที่จะตัดต่ออุดมการณ์ต่างๆ และสร้างความหมายใหม่อยู่ตลอดเวลา ทำให้วัฒนธรรมมีชีวิตชีวา และเปลี่ยนแปลงอยู่เสมอ ด้วยน้ำมือของมนุษย์เอง

ข้อค้นพบประการสำคัญคือ การที่พิธีกรรมการทำนายเกี่ยวกับชีวิตมีระบบสัญลักษณ์ในรูปแบบต่างๆ เช่น ฝัก ขวัญ สัตว์ประจำราศี สัตว์ประจำตัวพืง สัตว์ประจำวันเกิด พื้นดิน ที่ทำกิน ป่า ไม้ ฯลฯ สิ่งเหล่านี้เป็นสัญลักษณ์ทางพิธีกรรมที่สะท้อนถึงทุนทางวัฒนธรรม ของภูมิปัญญาที่สะสมกันมาอย่างต่อเนื่อง เพื่อคอยกำกับและควบคุมศีลธรรมจรรยา เพื่อสร้างระเบียบวินัยให้กับมนุษย์ที่สังกัดทุนทางวัฒนธรรมนั้นๆ

แต่หากมองอีกมุมหนึ่งซึ่งเป็นการตีความในทางตรงกันข้ามว่า ทุนทางวัฒนธรรมเหล่านั้น เป็นผลจากการถูกรอบงำในเชิงสัญลักษณ์ ที่ต้องตอบแทนในอนาคตที่เรียกว่า ทรัพย์สินเชิงสัญลักษณ์ของ ปีแอร์ บูร์ดิเยอ โดยทั้งหมดมีต้นตอที่เป็นโครงสร้างในระดับลึกที่ครอบงำผู้คน ทำให้ผู้คนเคลื่อนไหวชีวิตประจำวัน ไปในทางที่ถูกครอบงำได้เรื่อยๆ โดยปราศจากข้อโต้แย้งและลดทอนให้มนุษย์อยู่ในรูปแบบของสัตว์สัญลักษณ์ และวงจรของเกษตรกรรม

แต่อย่างไรก็ตาม ทั้งแนวคิดเรื่องทุนทางวัฒนธรรม และการครอบงำเชิงสัญลักษณ์ของกลุ่มชาวลาแวนั้น ไม่ใช่เป็นการครอบงำอย่างสิ้นเชิง ลัวะ และกลุ่มชาติพันธุ์อื่นๆ ยังสามารถที่จะตัดต่อสัญลักษณ์และทุนทางวัฒนธรรมใหม่ๆ ผ่านการทำงานเกี่ยวกับชีวิตให้สอดคล้องกับความเปลี่ยนแปลงทางสังคม ที่ยังคงมีคิของสังคมแบบเก็บของป่าล่าสัตว์กับสังคมเกษตรกรรม ให้สอดคล้องกับวิถีชีวิตที่ต้องเข้ามาตั้งถิ่นฐานใหม่ ในฐานะคนพลัดถิ่น โดยปัจเจกชนสามารถที่จะเลือกรูปแบบการทำงาน ที่ตนเองสามารถนำไปใช้ประโยชน์ในชีวิตประจำวันได้

กล่าวโดยสรุป ถึงแม้ว่าวัฒนธรรมจะเป็นการถ่ายทอดสายใยเครือข่ายความสัมพันธ์ที่มนุษย์ถ่ายทอดขึ้น โดยที่มนุษย์เองก็ผูกติดกับเครือข่ายที่ตนเองสร้างขึ้นนั้น อย่างไรก็ตามการถ่ายทอดเครือข่ายความสัมพันธ์นั้นมันมิได้มีที่สิ้นสุด มนุษย์ยังสามารถถ่ายทอดเครือข่ายความสัมพันธ์นั้นในรูปแบบที่แตกต่างตามใจชอบได้ มนุษย์จึงมิได้ยอมจำนนต่อโครงข่ายทางวัฒนธรรมที่ครอบงำตัวตนโดยสิ้นเชิง แต่ยังสามารถสร้างสรรค์อุดมการณ์ทางวัฒนธรรมต่างๆขึ้นมาได้ เพื่อเป็นทางออกของชีวิตประจำวัน ทำให้วัฒนธรรมมีชีวิตชีวา และมนุษย์ก็มีอิสระ

5.5 ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

การวิจัยเรื่องนี้ยังมีข้อจำกัดอยู่สองประการ ประการแรกคือผู้วิจัยยังไม่สามารถที่จะเข้าใจจักรวาลวิทยาของกลุ่มลาแวนได้อย่างดี เนื่องจากผู้ที่มีความรู้ด้านนี้ ซึ่งอยู่ในตำแหน่งที่เรียกว่าหมอผีไม่มีในหมู่บ้านนี้ แต่ในอดีตถิ่นฐานดั้งเดิมของคนลาแวนั้น จะมีหมอผีเป็นผู้ติดต่อกับสิ่งเหนือธรรมชาติ ซึ่งเป็นอีกระดับหนึ่งของการทำนายเกี่ยวกับชีวิต ประการต่อมาคือยังไม่มีการศึกษาเปรียบเทียบคนลาแวนซึ่งอยู่ในพื้นที่ดั้งเดิม(สาธารณรัฐประชาชนจีน) กับคนลาแวนซึ่งมีถิ่นฐานอยู่ในประเทศไทย ว่าการทำนายมีความแตกต่างผันแปรไปอย่างไรในสองพื้นที่

ซึ่งถ้ามีการศึกษาต่อจากงานวิจัยชิ้นนี้ คงจะเป็นการศึกษาเปรียบเทียบระหว่างการทำนายเกี่ยวกับชีวิตของกลุ่มลาแวนในประเทศไทย กับกลุ่มลาแวนในจีนที่เป็นถิ่นฐานดั้งเดิม โดยเฉพาะการทำนายในระบบของหมอผีที่ยังขาดอยู่ เพื่อสร้างความเข้าใจในระบบจักรวาลวิทยาที่เป็นพื้นฐานของอุดมการณ์วัฒนธรรมของกลุ่มลาแวน เพื่อสร้างความเข้าใจในระบบความสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์กับมนุษย์ และระหว่างมนุษย์กับธรรมชาติมากยิ่งขึ้น

บทสรุปสำหรับผู้บริหาร

ในการวิจัยเรื่องบทบาทและพิธีกรรมการทำนายที่มีต่อการดำรงชีวิตของกลุ่มชาติพันธุ์ ลัวะ (ปลั้ง) ในหมู่บ้านห้วยน้ำขุ่น อำเภอแม่ฟ้าหลวง จังหวัดเชียงราย มีวัตถุประสงค์ในการศึกษา คือ การประมวลพิธีกรรมความเชื่อและการพยากรณ์เกี่ยวกับการทำนายเกี่ยวกับชีวิต การศึกษา เปรียบเทียบความเชื่อ เกี่ยวกับพิธีกรรมในการทำนายที่ผ่านมาอดีต ผ่านตำราตัวเขียนและการเปลี่ยนแปลงในปัจจุบัน เพื่อทำความเข้าใจเรื่องบทบาทการทำนายเกี่ยวกับชีวิตในชีวิตประจำวัน

การวิจัยนี้ได้ใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงคุณภาพ ทางมานุษยวิทยา ที่ศึกษาด้วยวิธีสัมภาษณ์ ผู้ให้ ข้อมูลสำคัญ ในเรื่องพิธีกรรมการทำนาย ผู้รับการทำนายและผู้ที่เกี่ยวข้อง การวิจัยเอกสาร ตัวเขียน ที่เป็นตำราการทำนายและการสังเกตแบบมีส่วนร่วม บนกรอบแนวคิด ทางคติชนวิทยาแนว โครงสร้างนิยม (Structuralism- folklore) ชีวะชาติพันธุ์วิทยา (bio-ethnology) ชาติพันธุ์สัมพันธ์ (ethnicity) และวัฒนธรรมศึกษา (cultural studies) เพื่ออธิบายความสัมพันธ์ระหว่าง คติชนเรื่องการทำนาย กับความเป็นชาติพันธุ์ ที่มีความสัมพันธ์กับสัตว์ พืชและ พื้นที่ทางสังคม ที่ประกอบสร้างในรูปแบบของคัมภีร์ทางวัฒนธรรม ในกลุ่มชาติพันธุ์ลัวะ ที่หมู่บ้านห้วยน้ำขุ่น อำเภอแม่ฟ้าหลวง จังหวัด เชียงราย

สำหรับกลุ่มชาติพันธุ์ลัวะในงานวิจัยชิ้นนี้ ในขณะที่วิจัยพบว่า กลุ่มลัวะเองนั้นเป็นกลุ่ม ภาษาที่เรียกตนเองว่า “ปลั้ง” ซึ่งเป็นกลุ่มสายภาษามอญ-เขมร เช่นเดียวกับ ลัวะ ดังนั้นในงานวิจัย ชิ้นนี้เมื่อกล่าวถึง ลัวะ จะมีการวงเล็บคำว่าปลั้งไว้ด้วย

งานวิจัยนี้สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ในงานวิจัยและตอบคำถามงานวิจัยดังนี้ดังนี้

1 ประมวลพิธีกรรมเกี่ยวกับความเชื่อ การพยากรณ์ในการทำนายเกี่ยวกับชีวิต

จากการศึกษาตำราการทำนายเกี่ยวกับชีวิตของคนล้านนา สามารถจำแนกได้เป็น 3 ลักษณะ ใหญ่ๆ คือ

- 1.การทำนายที่เป็นระบบวงจรวัน เดือน ปี ซึ่งวงจรเหล่านี้จะผูกพันกับสัตว์ราศีต่างๆ การทำนายจะวนเวียนอยู่กับจำนวนที่สร้างขึ้น
- 2.การทำนายที่เป็นการเสี่ยงทาย เพื่อทำนายข้อข้องใจ หรือปัญหาต่างๆในชีวิตที่เป็นผลมาจากความเจ็บป่วย การเปลี่ยนแปลงสถานที่อยู่อาศัย
- 3.การทำนายลักษณะคน สัตว์ สิ่งของ ธรรมชาติ เป็นการทำนายเพื่อดูลักษณะดี-ร้าย ลักษณะที่ให้คุณ-ให้โทษ

การทำนายแบบล้านนา¹ สอดคล้องกับการทำนายของชาวลัวะ(ปลั่ง) ในหมู่บ้านห้วยน้ำขุ่น ที่ใช้ระบบการทำนายแบบเดียวกัน และการทำนายเกี่ยวกับชีวิตนั้น เมื่อประมวลในเรื่องพิธีกรรม ความเชื่อ และการทำนายพบว่า มีระบบของความหมายที่มีการส่งผ่านจากอดีตจนถึงปัจจุบัน ในลักษณะที่สอดคล้องกับแนวคิดของ โคลด เลวี-สเตราส์ (สิราพร ,2548, 249-312) ซึ่งได้มาจากการศึกษาดำเนินงานของชนพื้นเมืองจำนวนมาก และสร้างวิธีการถอดรหัสความหมายของตำนานเหล่านั้น ซึ่งเป็นแนวคิดที่สร้างความจริงจากระบบของชนพื้นถิ่น ให้เป็นระบบความคิด ที่สามารถอธิบายสิ่งต่างๆ และความหมายที่ซ่อนอยู่ในตำนานเหล่านั้นได้ ซึ่งตำนานเหล่านั้นได้ส่งผ่านเรื่องเล่า ในหลากหลายรูปแบบและหลากหลายเนื้อหา แต่ว่าจะมีลักษณะที่สังเกตได้จากเรื่องแต่ละเรื่องที่จะมีระบบที่เรียกว่า ไวยากรณ์ และการซ้ำของคำและความหมาย โดยนำมาจัดระบบแบบคู่ตรงข้าม (binary opposition) ระบบตัวเชื่อม (meditation) และระบบการกลับหัวกลับหาง (inversion)

โดยพิธีกรรมการทำนายนั้น จะมีระบบคู่ตรงข้ามระหว่าง ดี-ร้าย ป่วย-หายป่วย พบ-ไม่พบ ฯลฯ ซึ่งระบบคู่ตรงข้ามนี้ เป็นทั้งคู่ตรงข้ามระหว่างธรรมชาติกับมนุษย์ และมนุษย์กับจินตนาการ ในส่วนของระบบตัวเชื่อมนั้น เป็นการเชื่อมต่อระหว่างคู่ตรงข้ามที่เห็นได้ชัดนั้น ดังเช่นการทำนายด้วยกระดูกไก่ ซึ่งไถ่จะเป็นตัวเชื่อมระหว่างโลกมนุษย์กับโลกเหนือความเป็นจริง ส่วนในระบบการกลับหัวกลับหางนั้น จะแสดงให้เห็นในประเด็นว่า สัตว์บางตัวในการทำนายอีกแบบหนึ่ง จะมีผลลักษณะหนึ่ง แต่เมื่อไปอธิบายในการทำนายอีกแบบหนึ่ง จะแสดงผลในทางตรงกันข้าม ซึ่งแสดงให้เห็นว่ามีการให้ความหมายตามระบบการทำนายนั้นๆ มากกว่าที่จะให้ความหมายที่ตัวสัตว์เป็นสำคัญ

แต่ถึงอย่างไรก็ตาม การทำนายของชาวลัวะและชาวล้านนา ก็ไปไกลกว่าแนวคิดของโคลด เลวี-สเตราส์ ที่เป็นระบบวงจรของวัน เดือน ปี ที่ใช้ทำนาย เนื่องจากสาเหตุที่สังคมมนุษย์ได้ก็ตามที่มีระบบคิดเป็นวงจรเข้าไปเข้ามาอยู่ตลอดเวลา นั้น จัดเป็นสังคมเกษตรกรรม ที่อยู่ระหว่างสังคมเก็บของป่าล่าสัตว์กับสังคมเมือง ถึงแม้ว่ากลุ่มชาวลัวะจะไม่ได้ทำเกษตรกรรมแล้วก็ตาม และชีวิตของชาวลัวะส่วนใหญ่ประกอบอาชีพที่อยู่ในระบบอุตสาหกรรมของสังคมเมือง แต่การทำนายเหล่านี้ยังสะท้อนต้นกำเนิดจากสังคมเกษตรกรรม

แต่ที่น่าสนใจคือการทำนายด้วยกระดูกไก่ไม่ได้เป็นวงจร หรือวงรอบ แบบแนวคิดของสังคมเกษตรกรรม จากการแปลคำราชของ ลัวะ(ปลั่ง) พบว่าไม่สามารถหาวงจร หรือระบบของคำทำนายที่เป็นวงจรหรือวงรอบ เป็นความรู้ที่ไม่เป็นสังคมเกษตรกรรม เพราะว่าคำทำนายเป็นการอธิบายและแบ่งพื้นที่ เป็น บ้าน ชุมชน ป่า และการเดินทางค้าขาย(หรือการแลกเปลี่ยน) ไม่ได้กล่าวถึงการผลิต วงจรการประกอบอาชีพเกษตรกรรม และการทำนายด้วยกระดูกไถ่ก็ไม่ได้แสดงถึงระบบการก้าวหน้าที่เป็นขั้นตอน ของสังคมสมัยใหม่หรือสังคมเมืองแบบ “แนวคิดวิวัฒนาการ” กลับเป็นการทำนายที่เชื่อมโยงกับระบบผีและขวัญ ที่เป็นความเชื่อดั้งเดิม ดังนั้นการทำนายด้วยกระดูกไถ่ นั้นเป็นผลจากการสืบเนื่อง ของสังคมแบบเก็บของป่าล่าสัตว์ (hunter-gatherer) ที่ยังคง

หลงเหลืออยู่ในสังคมลัวะ (ปลั้ง) ที่ถูกปรับเปลี่ยนการทำนาย มารับใช้สังคมเกษตรกรรมและสังคมเมืองในหน้าที่การอธิบายการปรับเปลี่ยนสถานะ การเปลี่ยนพื้นที่ เช่น การแต่งงาน การขึ้นบ้านใหม่ การเดินทางค้าขาย หรือการเปลี่ยนที่ทำกินเป็นระยะเวลานานๆ เป็นความคิดที่ยังตกค้างเรื่องการเดินทางเข้าป่าล่าสัตว์เป็นระยะเวลานานๆของมนุษย์ในสังคมล่าสัตว์

2 การเปรียบเทียบความเชื่อเกี่ยวกับพิธีกรรมในการทำนายสู่การเปลี่ยนแปลงในปัจจุบัน

การทำนายของชาวลัวะ(ปลั้ง)ที่เป็นคนพลัดถิ่นในสังคมเกษตรกรรมและมีการปรับความคิดดั้งเดิมของ สังคมการเก็บของป่าล่าสัตว์(hunter-gatherer) มีการสะท้อนในคำทำนายต่างๆของคนลัวะนั้นมีความสัมพันธ์กับธรรมชาติอย่างไร เช่น การทำนายด้วยกระดูกไก่ เราจะพบว่ามี การแบ่งอาณาบริเวณเป็น 3 ระดับ คือ บ้าน หมู่บ้าน และป่าของชุมชน สะท้อนภาพภายใน-ภายนอก ข้างบน-ข้างล่าง และมนุษย์กับผี เป็นพื้นที่ในจินตนาการที่ถูกสร้างขึ้นเพื่ออธิบายระบบความสัมพันธ์อันแนบแน่นระหว่างมนุษย์กับธรรมชาติ และสอดคล้องกับระบบการผลิตทางเกษตรกรรม

ความสัมพันธ์ในเรื่องความเชื่อของมนุษย์ที่เกิดมา มักจะมีความผูกพันกับสัตว์ในราศีต่างๆ หรือระบบวงจรการทำนาย “ตัวพิ้ง” ที่มีลักษณะเป็นรูปสัตว์ต่างๆ ทำให้เห็นว่ามนุษย์จะถูกกำหนดให้มีลักษณะเหมือนสัตว์ต่างๆเมื่อแรกเกิดแล้ว แต่ช่วงปีของชีวิต ก็ยังถูกนำไปสัมพันธ์กับตัวพิ้งที่เป็นรูปสัตว์ต่างๆ 9 รูปแบบ

ดังนั้นเมื่อสังคมเปลี่ยนแปลงไป สัตว์ต่างๆที่เคยมีอำนาจเหนือมนุษย์ หรือเทียบเท่ามนุษย์ ถูก “ทำให้เชื่อง” และกลายเป็นสัตว์เลี้ยงเพื่อใช้งาน กลายเป็นส่วนหนึ่งของระบบการผลิต เป็นอาชีพ เป็นสัตว์เลี้ยง ที่ถูกคัดสายพันธุ์ หรือสัตว์บางตัวก็หลุดหายไปในชีวิตประจำวันของมนุษย์ ทำให้สัตว์เหล่านี้ หลุดออกจากความสัมพันธ์ในระบบวัฒนธรรม และไม่มีความสัมพันธ์กับชีวิตประจำวันของมนุษย์อีกต่อไป มนุษย์จึงหลุดออกจากธรรมชาติ และวงจรความสัมพันธ์เหล่านี้ ได้กลายเป็นความเชื่อที่ดูเหมือนว่า “งมงาย” ในปัจจุบัน แต่วงจร และระดับความสัมพันธ์ ก็สอดคล้องกับแนวคิดเรื่องชีวชาติพันธุ์วิทยา ซึ่งเป็นแขนงวิชาใหม่ ที่พยายามตอบคำถามถึงระบบความสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์กับธรรมชาติ ที่เป็นความสัมพันธ์ที่มากกว่าการเป็นแค่เรื่องเศรษฐกิจ เพราะฉะนั้นการทำนายของกลุ่มชาวลัวะที่เห็นระบบความสัมพันธ์ระหว่างสัตว์ พืช และพื้นที่ ทั้งในแนวระนาบและแนวตั้ง จึงเป็นรหัสที่คนในอดีตกำลังส่งความหมายถึงคนในยุคปัจจุบันผ่านคำราตัวเขียน ทำให้คนหวนกลับไปคิดถึงความสัมพันธ์แบบดั้งเดิมอีกครั้งหนึ่ง ที่สามารถทำให้มนุษย์หันมาให้ความสัมพันธ์ระหว่างคนกับธรรมชาติมากกว่าที่จะแยกส่วนและมองว่าธรรมชาติเป็นแค่ เรื่องเศรษฐกิจ

โดยการหวนกลับไปพัฒนาความรู้เรื่องความหลากหลายทางชีวภาพที่สอดคล้องกับความหลากหลายทางวัฒนธรรมในสังคมดั้งเดิมนั้น มนุษย์พบว่าสัตว์และพืชมีจำนวนมากมายแต่ละชนิดก็แตกต่างกันมนุษย์ก็สร้างสัตว์เหล่านั้นไว้ในจินตนาการด้วยและสัตว์ในจินตนาการนั้นทุกตัวเหมือนกันหมด (เช่น ไก่ตัวแรกของทุกชาติพันธุ์นั้นมีสีแดง) เพื่อการนับจำนวนที่เป็นนามธรรมและเพื่อให้มนุษย์เข้าใจสัตว์ต่างๆ ได้ง่าย แต่เมื่อสัตว์เหล่านั้นถูกทำให้ “เชื่อง” โดยมนุษย์และฟังกามมนุษย์มากขึ้น จากสัตว์ป่าก็กลายเป็นสัตว์เลี้ยง อำนาจของสัตว์ก็ลดลงกลายเป็นทรัพย์สินและกลายเป็นอุตสาหกรรมอาหารในที่สุด มีการคัดเลือกสายพันธุ์ที่ให้ผลผลิตมากขึ้นและสายพันธุ์ใดที่ไม่มีประโยชน์ก็ ถูกปล่อยประละเลยจนสูญพันธุ์ไปทั้งพืชและสัตว์ เมื่อเกิดวิกฤตทางสังคมเช่น โรคอุบัติใหม่ เราจะพบว่าเป็นโรคที่เกิดจากสัตว์ทั้งสิ้น เช่น โรค เอชส์ โรควัวบ้า โรคไข้หวัดนก ที่ส่งผลต่อความเจ็บป่วยและสูญเสียของมนุษย์ เป็นผลมาจากการสูญเสียความหลากหลายทางชาติพันธุ์และการลดการผสมข้ามสายพันธุ์ที่หลากหลาย และกลายเป็นว่า สัตว์ทุกตัวเหมือนกัน ในระบบการผลิตแบบอุตสาหกรรม ความหมายในความสัมพันธ์ระหว่างคนกับธรรมชาติเหลือแค่เพียงมิติทางการผลิตและการบริโภคละเลยความรู้ใน มิติเชิงแรงบันดาลใจ มิติด้านอารมณ์ความรู้สึก ความเชื่อและค่านิยมซึ่งเรียกรวมว่า “ความรู้ทางวัฒนธรรม”

ดังนั้นความรู้ในเรื่องการทำนายเกี่ยวกับชีวิตที่ผูกติดกับสัตว์ พืช และธรรมชาติ เป็นสิ่งที่หลงเหลืออยู่ของภูมิปัญญาทางชาติพันธุ์ที่ตกทอดมาในรูปแบบรหัสของการทำนายเกี่ยวกับชีวิตที่หลงเหลืออยู่จนถึงสังคมปัจจุบันที่มีความเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว

นอกจากนี้การเปลี่ยนแปลงจากตำราตัวเขียนที่ผลิตจากผู้รู้ กำลังจะหมดไป สืบเนื่องมาจากการผลิตเอกสารในระบบการพิมพ์ที่เกิดขึ้นในปัจจุบัน ประเพณีการ “दानธรรม” เพื่อสืบทอดพระศาสนาจึงหายไปจากหมู่บ้าน อีกทั้งตำราเกี่ยวกับการทำนายเองมีการเปลี่ยนแปลง เนื่องจากการทำนายของกลุ่มคนที่ใช้ตระกูลภาษาไต เช่น ลัวะ ลื้อ เขิน เป็นตำราการทำนายที่ยุงยาก ซับซ้อนเข้าใจยาก จึงทำให้คนรุ่นใหม่ที่ศึกษาเรื่องนี้ หันไปใช้ตำราของไทยใหญ่แทน เนื่องจากว่าง่ายต่อการศึกษาและทำความเข้าใจ และเป็นที่ยอมรับในหมู่บ้านมากกว่า เนื่องจากสาเหตุว่าหาซื้อตำราเหล่านั้นได้อย่างแพร่หลาย อีกทั้งรูปลักษณะยังเหมาะสมกับการจัดเก็บ ที่สำคัญคือกลุ่มคนไทใหญ่เป็นกลุ่มคนที่มีจำนวนมากที่สุดในหมู่บ้าน และเป็นข้อตกลงที่เข้าใจกันว่า ภาษาหลักที่ใช้ในหมู่บ้านคือ ภาษาไทใหญ่

ปัจจัยที่สำคัญอีกข้อหนึ่ง คือถึงแม้ว่ากลุ่มลัวะนี้จะได้สัญชาติไทย ก่อนหน้ากลุ่มไทใหญ่ และสามารถออกไปทำงานภายนอกชุมชนได้ไกลถึงกรุงเทพ แต่กลุ่มลัวะก็ยังไม่ใช้ผู้มีอำนาจทางเศรษฐกิจในหมู่บ้าน กลุ่มคนที่มีอำนาจทางเศรษฐกิจคือกลุ่มไทใหญ่ ถึงแม้ว่าจะไม่สามารถเดินทางออกไปภายนอกได้ แต่การที่กลุ่มไทใหญ่สามารถพลิกแพลงปัญหาเรื่องสัญชาติได้ด้วยการแต่งงานกับคนไทยภายนอกหมู่บ้าน เนื่องด้วยคนไทใหญ่ส่วนใหญ่มีรูปร่างหน้าตาดีคนลัวะ คนไทใหญ่ใน

หมู่บ้านห้วยน้ำขุ่นจึงมีฐานะทางสังคม และเศรษฐกิจดีขึ้น และเป็นกลุ่มคนที่ควบคุมเศรษฐกิจในหมู่บ้าน

3 บทบาทการทำนายเกี่ยวกับชีวิตในชีวิตประจำวัน

การศึกษาวิจัยเรื่องนี้ได้ตอบต่อวัตถุประสงค์แล้ว 2 ข้อซึ่งในแต่ละข้อนั้นเป็นการศึกษาเพื่อการอธิบายเชิงสำรวจและการตีความหมายของการทำนายเกี่ยวกับชีวิตของกลุ่มชาติพันธุ์ลัวะ (ปลั่ง) และการตอบวัตถุประสงค์ข้อที่สามที่เป็น การตอบคำถามวิจัยหลัก ที่ได้ตั้งไว้สามข้อดังนี้

3.1. การทำนายเกี่ยวกับชีวิตมีบทบาทในชีวิตประจำวันทางสังคมอย่างไร

บทบาทการทำนายเกี่ยวกับชีวิตนั้น ได้ผ่านการเก็บข้อมูลของกลุ่มลัวะในหมู่บ้านห้วยน้ำขุ่น เพื่อศึกษาเปรียบเทียบกับกลุ่มชาติพันธุ์อื่นๆ ในหมู่บ้านมาอย่างต่อเนื่อง ตั้งแต่ปี พ.ศ.2547-พ.ศ. 2551 พบว่ามีความสัมพันธ์ระหว่างกลุ่มชาติพันธุ์กับการทำนายเกี่ยวกับชีวิตผ่านพิธีกรรม ความเชื่อที่แสดงให้เห็นเรื่องความเป็นชาติพันธุ์ (ชาติพันธุ์สัมพันธ์/ethnicity) ซึ่งอยู่ในรูปแบบของการจัดองค์กรทางสังคมแบบไม่เป็นทางการ

ความเป็นชาติพันธุ์ที่พบนี้ มีลักษณะแตกต่างจากพรมแดนทางชาติพันธุ์ ของ เฟดเดอริก บาร์ท ที่กล่าวว่า กลุ่มชาติพันธุ์นั้นถือว่าเป็นองค์กรทางชาติพันธุ์อย่างหนึ่ง และแยกการจำแนกความแตกต่างระหว่างกลุ่มชาติพันธุ์ออกจากรูปแบบทางวัฒนธรรม แต่ในความเป็นจริงแล้วที่หมู่บ้านห้วยน้ำขุ่น การทำนายเกี่ยวกับชีวิตเป็นรูปแบบทางวัฒนธรรม “พบว่ามีลักษณะเป็นการจัดองค์กรทางวัฒนธรรมอย่างหนึ่ง” ที่มีประเด็นเรื่องความแตกต่างระหว่างชาติพันธุ์ การสื่อสารภายในกลุ่มชาติพันธุ์ การตัดสินใจของกลุ่มชาติพันธุ์ ผู้ทรงอำนาจ อุดมการณ์ และระเบียบวินัย ดังปรากฏในรายละเอียดดังนี้

ประเด็นความแตกต่าง กลุ่มลัวะได้อ้างตำนานเกี่ยวกับกำเนิดของกลุ่มชาติพันธุ์ที่แตกต่างจากกลุ่มไทใหญ่ ลื้อ และจีน ซึ่งจะแสดงถึงประเพณีและวัฒนธรรมที่โดดเด่น ทั้งในพื้นที่สาธารณะ และในพื้นที่ส่วนตัว ถึงแม้ว่าความสัมพันธ์ในทางศาสนาพุทธจะมีความกลมเกลียวกันเป็นอย่างดี และเนื่องจากการกระชับแน่นระหว่างชาติพันธุ์ยังมีความแตกต่างอยู่ การประกอบพิธีกรรมในอุโบสถยังมีการนั่งแยกกลุ่มตามชาติพันธุ์ ความแตกต่างนี้ รวมถึงการแต่งงานภายในกลุ่มเดียวกัน และการเข้าไปเป็นส่วนหนึ่งของกลุ่มลัวะอื่นๆ ในเครือข่ายชาวลัวะแห่งประเทศไทย แต่ถึงอย่างไรก็ตามลัวะห้วยน้ำขุ่นก็ยังมีลักษณะพิเศษแตกต่างจากลัวะทั่วไป ที่รู้จักกันภายในกลุ่มตัวเองว่า “ชาวปลั่ง” ทำให้กลุ่มลัวะนี้ยังแตกต่างจากกลุ่มชาติพันธุ์อื่นในหมู่บ้าน

การทำนายเกี่ยวกับชีวิตของกลุ่มชาวลัวะนั้น มีลักษณะเฉพาะของตนเองกล่าวคือ มีการทำนายด้วยกระดูกไก่ที่มีตำราเป็นของตนเอง แตกต่างจากกลุ่มอื่นในหมู่บ้านเดียวกันถึงแม้การทำนายด้วยกระดูกไก่นั้นจะมีในกลุ่มไทใหญ่และลื้อ ในหมู่บ้านอื่นๆก็ตามแต่สำหรับหมู่บ้านห้วยน้ำซุ่นนี้มีเฉพาะลัวะเท่านั้นที่ยังคงมีการทำนายแบบนี้ แต่อย่างไรก็ตามการทำนายเกี่ยวกับชีวิตนั้นในแต่ละกลุ่มชาติพันธุ์ในหมู่บ้านห้วยน้ำซุ่นนี้จะแยกการทำนายไปตามกลุ่มชาติพันธุ์อยู่แล้วและเป็นที่ยอมรับกันว่าต้องไปหาหมอยทำนายอะไรกับใคร

ประเด็นด้านการติดต่อสื่อสาร ในหมู่บ้านห้วยน้ำซุ่น ถึงแม้จะมีข้อตกลงอย่างไม่เป็นทางการว่า นอกเหนือจากภาษาไทยแล้ว การติดต่อสื่อสารภายในหมู่บ้าน จะใช้ภาษาไทยในชีวิตประจำวัน และใช้ตัวอักษรล้านนาในพิธีกรรมทางศาสนา แต่การออกเสียงในการประกอบพิธีกรรมทางศาสนานั้น ให้ใช้สำเนียงลื้อเป็นหลัก แต่อย่างไรก็ตามในพื้นที่ส่วนตัวและพื้นที่ทางชาติพันธุ์นั้น ชาวลัวะยังคงมีภาษาปลั่งของตนเองในการติดต่อสื่อสารระหว่างกัน ดังนั้นพิธีกรรมการทำนายเกี่ยวกับชีวิตของชาวลัวะจึงใช้ตัวอักษรล้านนาเป็นหลัก ไม่ใช่ตัวอักษรไทใหญ่ รวมถึงตัวอักษรในการทำพิธีกรรมและการออกเสียงอ่านเป็นภาษาปลั่งที่สื่อสารเฉพาะกลุ่มเท่านั้น

ประเด็นเรื่องการตัดสินใจ ในแต่ละกลุ่มชาติพันธุ์ในหมู่บ้านห้วยน้ำซุ่น การตัดสินใจยังไม่ได้ผูกติดกับปัจเจกบุคคล แต่ขึ้นกับลักษณะทางชาติพันธุ์ ทั้งในเรื่องความเชื่อ และค่านิยมสืบเนื่องกันมา ยกตัวอย่างเช่นคนลัวะ เมื่อจะตัดสินใจในเรื่องที่สำคัญในชีวิต เช่น การเดินทางไกลเพื่อค้าขาย และจุดเปลี่ยนผ่านของชีวิตช่วงต่างๆ เช่น การเกิด การแต่งงาน การสร้างบ้านใหม่ การตาย และความเจ็บป่วยต่างๆ ชาวลัวะใช้พิธีกรรมการทำนายเกี่ยวกับชีวิต เพื่อเป็นตัวช่วยในการตัดสินใจ ซึ่งจะต้องทำโดยหมอยของชาวลัวะเท่านั้น

ประเด็นผู้ทรงอำนาจ ถึงแม้ว่าชาวลัวะจะเป็นส่วนหนึ่งของหมู่บ้าน ซึ่งอยู่ภายใต้อำนาจการปกครองของรัฐไทยเป็นหลัก แต่การตัดสินใจเกี่ยวกับชุมชนในหมู่บ้านห้วยน้ำซุ่นยังมีกลุ่มย่อยและผู้ทรงอำนาจในการตัดสินใจในทางวัฒนธรรม ที่ไม่ขึ้นกับรัฐไทย แต่สำหรับพิธีกรรมการทำนายเกี่ยวกับชีวิต ผู้ทำนายจะเป็นผู้ทรงอำนาจในการตัดสินใจ ผ่านอำนาจทางพิธีกรรมที่สามารถติดต่อเชื่อมโยงกับอำนาจเหนือมนุษย์ เช่น ระบบผีดี-ผีร้าย และให้ความหมายเรื่องพื้นที่ในจินตนาการ ซึ่งเป็นการตัดสินใจที่มีอำนาจเชิงวัฒนธรรมในชีวิตประจำวันของชาวลัวะ

ประเด็นด้านอุดมการณ์ การทำนายเกี่ยวกับชีวิต เป็นแหล่งปลูกฝังอุดมการณ์ของการจัดองค์กรทางการเมืองอย่างไม่เป็นทางการ เป็นการเสริมพลัง และใช้ประโยชน์จากตำนานปรัมปราและความเชื่อ เพื่อสร้างบรรทัดฐานทางสังคม ระบบคุณค่า ในกลุ่มชาวลัวะเองมีกรอบอุดมการณ์ที่

มีความเกี่ยวข้องกับปัญหาพื้นฐานของสถานภาพในสังคม และจักรวาลของมนุษย์ ดังจะเห็นได้จาก การทำนายเกี่ยวกับกระดูกไก่ว่า อุดมการณ์ในแนวระนาบที่แสดงถึงขอบเขต อาณาเขตเรื่องพื้นที่ บ้าน พื้นที่ในหมู่บ้าน และพื้นที่ภายนอกหมู่บ้าน มีความสัมพันธ์กับระบบพี ที่เชื่อมโยงกับ สิ่งแวดล้อม (พื้นดิน ป่า และสัตว์) เป็นการสร้างตำแหน่งแห่งที่เชิงอนุรักษ์ และสำนึกในบุญคุณ ของธรรมชาติ ในส่วนอุดมการณ์แนวตั้ง ซึ่งเป็นอุดมการณ์ของความสัมพันธ์เชิงอำนาจ ที่ส่งให้ ชีวิตคนเป็นไปต่าง ๆ นานา มีการสร้างระบบพี และขวัญเป็นตัวกำกับอำนาจเชิงอุดมการณ์

ทั้งอุดมการณ์ในแนวระนาบและแนวตั้ง เป็นตัวกำหนดให้ชีวิตผู้คนมีอารมณ์ลึกซึ้งที่ เกิดขึ้นจากความสัมพันธ์พื้นฐานระหว่างสมาชิกครอบครัว เรียกว่าเป็นอุดมการณ์ทางพิธีกรรมที่ อาศัยความวิตกกังวลของมนุษย์ ที่ต้องเผชิญปัญหาเกี่ยวกับการดำรงอยู่ในชีวิตประจำวัน ความตาย สุขอนามัย ความเจ็บป่วย ความสุขและความทุกข์

ประเด็นด้านระเบียบวินัย อุดมการณ์ของชาวลัวะจะดำรงอยู่ได้ ก็ต่อเมื่อมีการดำรงรักษา ทำให้มีชีวิตชีวาด้วยการปลูกฝังอย่างต่อเนื่อง ก่อให้เกิดอารมณ์และทัศนคติ รวมทั้งการตอกย้ำความ เชื่อ ผ่านพิธีกรรมการทำนายเกี่ยวกับชีวิต ซึ่งจะมีสัญลักษณ์ทางวัฒนธรรม ที่มีความหมายเกี่ยวกับ ปัญหาที่ผู้คนกำลังเผชิญอยู่ อย่างไรก็ตาม สัญลักษณ์จะไม่มี ความหมายแน่นอนตายตัว แต่สามารถ จะแปลความหมายได้ตามแต่สถานการณ์ ดังนั้นการทำนายจึงไม่ใช่กลไกที่มีจุดมุ่งหมายตายตัว แต่ เมื่อผู้ต้องการการทำนาย ต้องการบรรลุซึ่งความเข้าใจในชีวิต จึงต้องมีการทำซ้ำบ่อยๆ และระบบ ของการทำนายนั้น ก็มีลักษณะเป็นวงจรหมุนเวียนทับซ้อน ไม่ได้เป็นเส้นตรงที่เดินไปข้างหน้า อย่างไม่มีที่สิ้นสุด

สัญลักษณ์ต่างๆที่ใช้ในพิธีกรรมการทำนาย เช่น สัตว์ และรูปมนุษย์ เป็นสัญลักษณ์ที่ติดตัว คนทำนาย ทั้งในรูปแบบติดตัวมาตั้งแต่เกิดจนตาย เช่นเดียวกับสัตว์ต่างๆประจำราศีหรือปีเกิด ดังนั้นการสร้างระเบียบวินัยของกลุ่ม การจัดกลุ่ม ตลอดจนมีการควบคุมดูแลผ่านการให้ความหมาย เชิงสัญลักษณ์ของสัตว์ต่างๆ เป็นหลัก

จากองค์ประกอบการจัดองค์ประกอบอย่างไม่เป็นทางการทั้ง 6 ลักษณะที่กล่าวถึงข้างต้นนี้ เป็น ลักษณะสำคัญของ “การจัดองค์กรทางวัฒนธรรม” ผ่านพิธีกรรมของชาวลัวะ ซึ่งแสดงให้เห็นว่า “กลุ่มชาติพันธุ์นั้นได้ใช้วัฒนธรรมเป็นการสร้างความเป็นชาติพันธุ์” และไม่แยกวัฒนธรรมออก จากการกำหนดความแตกต่างของกลุ่มชาติพันธุ์อย่างเด็ดขาด ซึ่งแนวทางนี้สอดคล้องกับแนวคิด ทางวัฒนธรรมของ เลมอน วิลเลียมส์ ที่ให้ความหมายว่า วัฒนธรรมจะดำรงอยู่ได้โดยผ่านองค์กร ทางสังคม ในที่นี้หมายถึงการจัดองค์กรทางชาติพันธุ์ ซึ่งเชื่อมโยงด้วยพิธีกรรมการทำนายเกี่ยวกับ ชีวิต

ดังนั้นการที่การทำนายเกี่ยวกับชีวิตนั้นดูเหมือนว่าจะไม่มีประโยชน์ในสังคมที่เป็นอุตสาหกรรมและความเชื่อมั่นในเหตุผลทางวิทยาศาสตร์ที่สังคม ภายนอกกลุ่มชาติพันธุ์เชื่อถือ แต่สำหรับกลุ่มชาติพันธุ์ที่ยังคงมีรากของวัฒนธรรมที่มีพื้นที่ ของวัฒนธรรมของตนเองอย่างเข้มข้น ยังต้องต่อสู้กับวัฒนธรรมหลักในฐานะคนพลัดถิ่น ที่ความแน่นอนในชีวิตไม่มี และการที่กลุ่มชาติพันธุ์ลัวะ(ปลั้ง)นั้นยังต้องเผชิญหน้ากับ การถูกกลืนกลาย (Assimilation) ของรัฐที่ตนเองเข้ามาตั้งถิ่นฐาน และยอมรับความเป็นคนไทย ในขณะที่กลุ่มคนที่เข้ามาตั้งถิ่นฐานพร้อมกันนั้น ยังไม่สามารถเข้าถึงสิทธิการได้สัญชาติซึ่งหมายถึงโอกาสการทำมาหากินนอกพื้นที่และเดินทางไปมาอย่างอิสระ การที่ลัวะนั้น ได้สิทธิในสัญชาติไทยได้เดินทางไปประกอบอาชีพ ในพื้นที่ห่างไกลนั้น เป็นความไม่แน่นอนในชีวิตที่อยู่เหนือเหตุผล ที่ต้องเผชิญความไม่แน่นอนในการย้ายที่อยู่ นอกเหนือจากเรื่องการเดินทางแล้ว เรื่องของ วงจรชีวิตที่เป็นช่วงของกรเปลี่ยนผ่านชีวิตในแต่ละช่วงเวลา ตลอดจนการเจ็บป่วยที่เกิดขึ้นนั้น เป็น ความกังวลใจของผู้คนพลัดถิ่น ที่ไม่สามารถกำหนดความมั่นคงในชีวิตได้ด้วยกระบวนการของกลุ่มชาติพันธุ์เอง

ดังนั้นการที่กลุ่มลัวะ(ปลั้ง) ได้ใช้วัฒนธรรมในการสร้างกลุ่มทางสังคมขึ้นในการจัดงาน ประเพณีและเชื่อมต่อกับกลุ่มลัวะเป็นเครือข่าย ลัวะแห่งประเทศไทยก็ตาม (วรสิทธิ์ และคณะ , 2549) แต่อย่างไรก็ตามการสร้างกลุ่มและการรวมกลุ่มนั้นก็ยังคงยังประโยชน์เรื่องความมั่นคงเชิงทางโลกและการผลิต แต่ความมั่นคงทางจิตใจนั้นได้ใช้การทำนายเกี่ยวกับชีวิตเป็นกระบวนการสร้าง “องค์กรทางชาติพันธุ์เชิงจินตนาการ” ขึ้นอีกทางหนึ่งด้วยดังที่ได้อธิบายแล้วจากปัจจัยทั้ง หก ประการในการสร้างความเป็นชาติพันธุ์ (Ethnicity) ที่เป็นองค์กรทางสังคมที่ถูกสร้างขึ้นเพื่ออธิบาย ลักษณะของปัจเจก การเปลี่ยนแปลงของปัจเจกและ ปรากฏการณ์ชีวิตของปัจเจกที่เป็นสมาชิกของกลุ่มชาติพันธุ์ลัวะ ที่เชื่อมโยงกับวัฒนธรรมดั้งเดิมของตน

3.2 อะไรคือคุณค่าและความหมายของการทำนายเกี่ยวกับชีวิต

คำถามเกี่ยวกับคุณค่าและความหมายของการทำนายเกี่ยวกับชีวิตของงานวิจัยเรื่องนี้เมื่อศึกษาผ่านคำราตัวเขียน นั้นสามารถอธิบายได้สองกรณีคือ

ความหมายของการทำนายเกี่ยวกับชีวิต การศึกษาของกลุ่มชาติพันธุ์ลัวะ(ปลั้ง)พบว่า ความหมายของการทำนายเกี่ยวกับชีวิตนั้นเป็นการสร้างการอธิบายชีวิตที่สัมพันธ์กับสรรพสิ่งทั้ง ในแนวระนาบที่เป็นความสัมพันธ์ที่เท่าเทียมกัน กับความสัมพันธ์ในแนวตั้งที่เป็นความสัมพันธ์เชิงอำนาจ ซึ่งความสัมพันธ์ทั้งสองแบบนี้เป็นรูปแบบขององค์กรวัฒนธรรมที่ถูกสร้างขึ้นบนความทับซ้อนของระบบวิวัฒนาการทางสังคมที่มีการดำรงอยู่ของสังคมแบบเก็บของป่าล่าสัตว์(การทำนาย ด้วยกระดูกไก่) สังคมแบบเกษตรกรรม (การทำนายที่เป็นวงจรและวงรอบแบบเกษตรกรรม)และ

สังคมอุตสาหกรรม (การตัดต่อความหมายของการทำนายและการอธิบายปรากฏการณ์ตลอดจนการแก้คำทำนาย)

ความสัมพันธ์เหล่านี้เป็นรหัสที่บรรพชนสั่งสมมาอย่างยาวนานและสั่งความหมายผ่านมายังสังคมปัจจุบันที่แม้ว่าศาสนาจะเป็นหลักในความเชื่อความศรัทธาและการอธิบายสรรพสิ่งในรูปจักรวาลวิทยาแบบพุทธศาสนา เป็นรูปแบบที่ได้รับการยอมรับ แต่กลุ่มชาติพันธุ์เหล่านี้ยังคงในความเชื่อและศรัทธาแบบดั้งเดิมเป็นการคู่ขนานไปด้วยและเป็นความหมายที่แสดงถึงระบบความสัมพันธ์องค์ประกอบรูปแบบแรกของความหมาย ที่เป็น “รหัสของบรรพชน” ที่ตกทอดมายังลูกหลานซึ่งรหัสเหล่านั้นมาในรูปแบบของประเพณี พิธีกรรม ความเชื่อ นิทาน ตำนาน ผ่านการบอกเล่า เป็นหลัก แต่สำหรับตำราตัวเขียนของกลุ่มชาติพันธุ์ ลัวะ(ปลั้ง) นี้แล้ว เป็นการใช้ประดิษฐ์กรรมทางวัฒนธรรมที่เรียกว่า “ตัวอักษรใช้เป็นเครื่องมือในการส่งต่อ รหัส”

จากตัวรหัสก็เป็นการถอดรหัส การศึกษาพบว่า การทำนายเกี่ยวกับชีวิตนั้นเป็นเรื่องของ “กฎระเบียบทางสังคม” ที่เป็นการสะท้อนการก่อตัวขององค์กรทางวัฒนธรรมที่ สร้างขึ้นเพื่อควบคุมการปฏิบัติตัวของคนในวัฒนธรรม สำหรับการศึกษาครั้งนี้พบว่าเป็นเรื่องของ “จักรวาลวิทยาแนวระนาบ” ของลัวะ(ปลั้ง) เนื่องจากกลุ่มนี้นั้นไม่ได้มี “หมอผี” อยู่ด้วยจึงไม่สามารถที่จะมีการติดต่อกับสิ่งที่เหนือ จากแนวระนาบในระดับเดียวกันได้ ดังนั้นความหมายของ การทำนายเกี่ยวกับชีวิตจึงเป็นเรื่อง ความสัมพันธ์ในระดับสิ่งแวดล้อม ระหว่าง มนุษย์ สัตว์ พืช และพื้นที่ ที่กระทำระหว่างกันโดยผลของการกระทำนั้น อธิบายได้เป็นคู่ตรงข้ามดังนี้ ผีกับขวัญ หายกับตาย ดีกับร้าย ข้างในบ้านกับข้างนอกบ้าน ปากกับเมือง(ชุมชน) สัตว์กับคน ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดทางคติชนเชิงโครงสร้างที่ได้กล่าวมาแล้ว

คุณค่าของการทำนายเกี่ยวกับชีวิต ในความหมายทางสังคมวิทยาการพัฒนาการทางสังคมมนุษย์นั้นได้ให้ความสำคัญในประเด็นการพัฒนาการจากสังคมที่ผนวกกับศาสนามาเป็นสังคมที่มีเหตุผลโดยแยกศาสนาออกจากชีวิตประจำวัน และการที่ ปัญญาชนเข้าทาแทนที่นักบวช รัฐได้แยกออกจากศาสนา ดังที่จะเห็นได้จาก ศาสนา คริสต์ พุทธ ฮินดู แต่ไม่เป็นเช่นนั้นในศาสนาอิสลาม การมองแค่จุดเปลี่ยนเช่นนี้ทำให้ละเลยประเด็นการพัฒนาสังคมมนุษย์จาก การที่ผูกพันกับการอธิบายเรื่องธรรมชาติด้วยสิ่งเหนือธรรมชาติของแต่ละกลุ่มชาติพันธุ์ซึ่งเป็นการพัฒนาการก่อนที่มนุษย์จะมีคำอธิบายที่มาจากศาสนา

ซึ่งการศึกษาในสังคมลัวะ(ปลั้ง)ผ่านการทำนายเกี่ยวกับชีวิตนั้นพบว่าความจริงของสังคมไม่เป็นเช่นนั้นทั้งหมด การอธิบายเกี่ยวกับชีวิตของมนุษย์นั้นยังคงถูกอธิบายผ่านวิธีการทั้งสามรูปแบบ คือ รูปแบบสังคมดั้งเดิมที่อธิบายผ่านสิ่งเหนือธรรมชาติ สองรูปแบบการอธิบายผ่านความศรัทธาของศาสนา และสามารถอธิบายผ่านเหตุผลทางวิทยาศาสตร์ ที่ทับซ้อนกันอยู่เสมอ ดังจะเห็นได้จากพิธีกรรมการทำนายบางอย่างที่ต้องมีพระสงฆ์ทำพิธีด้วยแต่ก็เป็นการทำที่แยกส่วนจากการทำนายและการสวดเคราะห์ และถึงแม้ว่าการทำนายด้วยกระดูกไก่จะเป็นสิ่งที่ดำรงอยู่ของสังคม

แบบเก็บของปลาตัวก็ทำตามแต่ก็ยังผนวกกับตัวอักษรที่เป็นตัวเมืองที่ใช้สำหรับพิธีกรรมทางศาสนาพุทธ และการที่มีการอธิบายการทำนายเกี่ยวกับชีวิตที่ตัดต่อให้เข้ากับระบบสังคมปัจจุบันที่ต้องย้ายถิ่นฐานทำมาหากิน

กรออธิบายเช่นนี้เป็น “ระบบค่านิยมที่เป็นอุดมการณ์” กับ “การปฏิบัติที่เป็นกิจวัตรประจำวัน” ที่มนุษย์จะต้องการบรรลุถึงสถานภาพทางสังคม ความชอบธรรมในการดำเนินชีวิต หรือการหายเจ็บป่วย จะต้องมีการอ้างอิงถึงความศักดิ์สิทธิ์ที่แตกต่างจากชีวิตทางโลก เพื่อเป้าประสงค์ในการบรรลุเป้าหมายจึงต้องกระตุ้นเตือน (ผ่านพิธีกรรมการทำนายและการแก้คำทำนาย) เพื่อให้ตนระลึกถึงความผูกพันระหว่าง “ตนเอง” กับ “สิ่งศักดิ์สิทธิ์” เป็นความผูกพันที่ไม่มีขอบเขตจำกัด และยังคงเป็นหนึ่งเดียวกับชีวิต เป็นคุณค่าของการทำนายที่ผู้กร้อย ชีวิตของคนในกลุ่มชาติพันธุ์หนึ่งเข้าใจด้วยกัน

3.3 การดำรงอยู่ของคำทำนายในสังคมที่เปลี่ยนแปลง

การทำนายเกี่ยวกับชีวิตของกลุ่มชาติพันธุ์ลัวะ (ปลั่ง) นั้นเป็นระบบค่านิยมที่เป็นอุดมการณ์ที่กระทัาระหว่างชีวิตประจำวัน ซึ่งระบบนั้นดำเนินผ่านองค์กรทางสังคมที่เรียกว่า “วัฒนธรรม” ที่ต้องเผชิญหน้ากับการผนวกรวมกลุ่มชาติพันธุ์ต่างๆ เข้าไว้ด้วยกันในกรณีของ บ้านห้วยน้ำซุ่นที่มีความหลากหลายชาติพันธุ์รวมกันอยู่และลักษณะพื้นที่การปกครองที่มีหลากหลายชาติพันธุ์เช่นนี้ก็มีอยู่ทั่วไป และบางกรณีก็ใช้เกณฑ์ทางชาติพันธุ์เป็น “เกณฑ์หลักในการจัดสรรทรัพยากรของรัฐ” ทำให้เกิดความเหลื่อมล้ำกันในหมู่กลุ่มชาติพันธุ์ยังเพิ่มความแตกต่างระหว่างชาติพันธุ์ซึ่งกันและกันในเขตการปกครองเดียวกัน ดังเช่นในหมู่บ้านห้วยน้ำซุ่นแห่งนี้

การผนวกรวมแต่ละกลุ่มชาติพันธุ์เข้ามาเป็นส่วนหนึ่งของรัฐไทย จะประสบความสำเร็จในเชิงรูปธรรม แต่ความแตกต่างยังคงดำรงอยู่ผ่านเกณฑ์การจัดสรรทรัพยากรของรัฐคือการได้รับสัญชาติที่ไม่เท่าเทียมกัน ทำให้ความชอบธรรมของกลุ่มชาติพันธุ์แตกต่างไป กลุ่มชาติพันธุ์ลัวะเองนั้นได้รับการจัดสรรทรัพยากรมากกว่ากลุ่มอื่นๆ ที่มีสิทธิในชีวิตประจำวันมากกว่า ดังนั้นทำให้ลัวะ (ปลั่ง) ยินดีที่จะเป็นลัวะ และทำให้ ลัวะ นั้นมีความหมายและคุณค่ามากขึ้น

การที่ความหมายของคำว่า “ลัวะ” มีคุณค่ามากขึ้นและแตกต่างจากกลุ่มชาติพันธุ์อื่นในพื้นที่การปกครองเดียวกันนั้นก็ทำให้คำว่า “ปลั่ง” ลดลงเช่นกัน เป็นการที่ปลั่งถูกผนวกเข้ากับลัวะ และลัวะก็ถูกผนวกเข้ากับรัฐไทยอีกทอดหนึ่ง ซึ่งเป็นผลทำให้ ประเพณีและพิธีกรรมต่างๆ ที่แสดงถึงความ เป็นลัวะ (ปลั่ง) และพรมแดนความแตกต่างของระหว่างกลุ่มชาติพันธุ์กำลังถูกลบเลือนไปและถูกกลืนหายไปในอนาคตซึ่งในเรื่องการทำนายเกี่ยวกับชีวิตของกลุ่มนี้ที่กำลังจะสูญหายไปเช่นกัน เนื่องจาก คนรุ่นใหม่ไม่นิยมแล้วการสืบทอดของ “หมอทำนาย” ก็ลดลงเช่นกัน องค์กรทางศาสนา คือ “วัด” ที่เป็นแหล่งศึกษาเบื้องต้นของการทำนายก็ได้ให้ความเห็นว่าการทำนาย

แบบ “ลัวะ” ยากและซับซ้อนมากกว่าของไทยใหญ่ และตำราที่พิมพ์ขึ้นมาใหม่นั้นก็เป็นตำราของไทยใหญ่เป็นส่วนใหญ่ การดำรงอยู่ของการทำนายเกี่ยวกับชีวิตของ ลัวะ(ปลั่ง)ในหมู่บ้านห้วยน้ำขุ่นที่เป็นพื้นที่ในการวิจัยนี้ในอนาคตก็สูญหายและลบเลือนไป อาจจะเปลี่ยนรูปไปเป็นอย่างอื่น

แต่สำหรับงานวิจัยนี้ได้ศึกษาและบันทึกไว้ก็คือ ตำราการทำนายด้วยกระดูกไก่ ที่มีลักษณะ แตกต่างจากตำราที่ทำนายด้วยกระดูกไก่ที่ค้นพบก่อนหน้านี้(พ.ศ. 2550) คือมีตัวทายมากกว่าตำราอื่นๆถึง 160 ตัวทาย เป็นการอนุรักษ์ภูมิปัญญาของชุมชนให้คงอยู่ในรูปแบบงานวิชาการที่มีการศึกษาวิเคราะห์และตีความ รหัสจาก การทำนาย แม้ว่าที่ทำนาย (ปลั่ง) จะถูกผนวกไปกับกระบวนการกลืนกลาย (Assimilation) โดยรัฐแต่ก็ยังคงมีความหวังที่จะฟื้นฟูความรู้ขึ้นมาใหม่ได้ ซึ่งในขณะที่ทำวิจัยนี้ กลุ่มชาติพันธุ์ลัวะ(ปลั่ง)นี้เป็นกลุ่มที่อยู่ในภาวะเสี่ยงต่อการสูญเสียความรู้และอัตลักษณ์ของตนเองสูงมากเนื่องจาก กลุ่มนี้ที่เป็นกลุ่ม “ภาษาปลั่ง” นั้นมีจำนวนน้อยมากเพียง หนึ่งหรือสองชุมชนในประเทศไทยเท่านั้น และจากการลงพื้นที่เก็บข้อมูลตั้งแต่ปี พ.ศ. 2547 พบว่าหมู่บ้านห้วยน้ำขุ่นและกลุ่ม “ปลั่ง” เป็นพื้นที่ของนักวิจัย หลายชาติ และเป็นหมู่บ้านที่เป็นพื้นที่ของนักศึกษาปริญญาเอก และปริญญาโท ทั้งของไทยเองและต่างประเทศ เข้ามาเก็บข้อมูลและนำเสนอเป็นวิทยานิพนธ์และคุณิพนธ์หลายคน

การรื้อฟื้นความรู้เรื่องการทำนายเกี่ยวกับชีวิตนั้น จากการศึกษาพบว่าชุมชนนี้ยังมีโอกาสในการจัดการฟื้นฟูขึ้นมาใหม่ บนฐานความเข้าใจเดิมได้ กล่าวคือ ในประเด็นของผู้ที่มีองค์ความรู้เกี่ยวกับการทำนายนั้นยังคงมีคนรุ่นใหม่สืบทอดอยู่ เช่นเจ้าอาวาสวัดห้วยน้ำขุ่นแห่งนี้ ถึงแม้ว่าจะมีเพียงผู้เดียวที่สนใจ และเป็นความสนใจในมิติเชิงบันทึกไม่ได้ปฏิบัติแต่ก็ยังสามารถอธิบายรูปแบบวิธีการและความหมายได้เป็นอย่างดี รวมทั้งวัดยังเป็นศูนย์กลางความรู้โดยผู้ที่ต้องอธิบายตีความเรื่องของการทำนายเกี่ยวกับชีวิต ใหม่ให้สอดคล้องกับวิถีชีวิตประจำวันซึ่งเมื่อรวมกับการศึกษาค้นคว้าที่พบว่า การทำนายเกี่ยวกับชีวิตนั้นเป็นองค์ความรู้ทางวัฒนธรรมที่ไม่เป็นทางการและชาติพันธุ์ก็ปฏิบัติกรอยู่ภายในองค์กรทางสังคมนี้

เมื่อกลุ่มชาติพันธุ์มีองค์ความรู้ทางวัฒนธรรมที่เป็นรูปแบบการทำนายเกี่ยวกับชีวิต ทำให้ตัวตนของปัจเจกถูกกลืนกลายเข้าไปเป็นส่วนหนึ่งของโครงสร้างความคิดเชื่อที่ดำรงอยู่นั้น แต่กระบวนการของการทำนายยังมีทางออกให้กับ ปัจเจกที่จะมีการตัดต่อ แก้ไข การทำนายนั้นได้ผ่านการสะเดาะเคราะห์ที่เป็นหนทางแก้ไข

ปัจเจกสามารถ อธิบายการแก้ไขปัญหาดังกล่าวในชีวิตประจำวันที่ทำได้ ด้วยการ สร้างรูปตัวแทนปัจเจก ในพิธีกรรม เพื่อที่จะกลายเป็นคนใหม่ในมิติการกลับตัวเป็นคนดีมีศีลธรรม หรือนำเอาเนื้อหากการทำนายไปอธิบายสังคมปัจจุบันได้เช่น โรคอุบัติใหม่หรืออุบัติเหตุที่เกิดขึ้นจากสังคมสมัยใหม่เช่น อุบัติเหตุจากรถยนต์ การอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม คุณธรรม ศีลธรรม

การฟื้นฟูและตีความการทำนายเกี่ยวกับชีวิตที่สอดคล้องกับปัญหาของชีวิตประจำวันได้นั้นคงต้องพึ่งพาผู้นำทางปัญญาของชุมชนซึ่งก็ยังมีอยู่และการสร้างความเข้าใจกับคนรุ่นใหม่ที่จะ

เข้าถึงการอธิบายและตีความหมายใหม่ได้ ทำให้วัฒนธรรมนั้นไม่ใช่เพียงแค่เรื่องเก่าหรือเป็นเรื่องที่ไกลตัว แต่วัฒนธรรมเป็นพื้นที่การต่อสู้ของประชาชนในการที่จะดำรงชีวิตอยู่ในสังคมอย่างมีศักดิ์ศรี ต่อไป

4 สรุป และข้อค้นพบในงานวิจัย

กลุ่มชาติพันธุ์ลัวะในหมู่บ้านห้วยน้ำซุ่น เป็นหนึ่งในความหลากหลายทางชาติพันธุ์ของหมู่บ้านนี้ มีการผลิตวัฒนธรรมในเรื่องความเชื่อเรื่องการทำนายเกี่ยวกับชีวิต ซึ่งมีลักษณะเฉพาะและมีบทบาทในชีวิตประจำวันของชาติพันธุ์อย่างต่อเนื่อง ผ่านตำราตัวเขียนโดยมีผู้ประกอบพิธีกรรมที่ได้รับการฝึกฝน สืบทอดมาอย่างต่อเนื่อง โดยกลุ่มผู้สืบทอดเหล่านั้นเป็นส่วนหนึ่งของผู้ประกอบพิธีกรรมทางศาสนาพุทธด้วย เป็นความเชื่อที่เป็นคู่ขนานระหว่างความเชื่อดั้งเดิม กับความศรัทธาในศาสนาพุทธ

ชาวลัวะได้ใช้การทำนายเกี่ยวกับชีวิต เพื่อตัดสินใจเกี่ยวกับปัญหาชีวิตประจำวัน เช่น ความเจ็บป่วย ของหาย รวมถึงการตัดสินใจเรื่องการเปลี่ยนแปลงในแต่ละช่วงชีวิต เช่น การเดินทางไกลเพื่อทำงานหรือค้าขาย การสร้างบ้าน การแต่งงาน และความตาย เป็นต้น

การทำนายเกี่ยวกับชีวิตของชาวลัวะนั้น จากการศึกษาวิจัยอย่างต่อเนื่อง ตั้งแต่ พ.ศ.2547-2551 พบว่าการทำนายเป็นรหัสที่ส่งผ่านจากอดีตจนถึงปัจจุบัน เพื่ออธิบายวงจรของวิถีชีวิตแบบเกษตรกรรม ที่อยู่ระหว่างสังคมการเก็บของป่าล่าสัตว์และสังคมเมือง ซึ่งสังคมเกษตรกรรมนี้มีวิถีคิดในลักษณะเป็นวงจรซ้ำไปซ้ำมาในแต่ละช่วงเวลาและผนวกกับการทำนายด้วยกระดูกไก่ที่ไม่เป็นวงจร แต่เป็นการสะท้อนพื้นที่และการเดินทาง ที่เชื่อมโยงกับพื้นที่ที่เป็นระบบทางจินตนาการของชาวลัวะเป็นสองแกนคือ

1. ในความสัมพันธ์แนวระนาบ เป็นความสัมพันธ์เชิงพื้นที่การผลิต เช่น พื้นที่ของบ้าน พื้นที่ในหมู่บ้าน และพื้นที่นอกหมู่บ้าน ในแนวระนาบนี้แสดงความสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์กับธรรมชาติ (สัตว์ ดิน น้ำ ป่า)

2. ในความสัมพันธ์แนวตั้ง เป็นความสัมพันธ์เชิงอำนาจ การทำนายได้เห็นรูปแบบของความสัมพันธ์เชิงการกระทำ ระหว่างฝักบัวขวัญของมนุษย์ ที่กระทำให้มนุษย์เกิดการเปลี่ยนแปลงในชีวิตประจำวัน

การทำนายเกี่ยวกับชีวิต แสดงให้เห็นถึงความสัมพันธ์ระหว่าง ความเป็นชาติพันธุ์ วัฒนธรรม และพิธีกรรม ที่ก่อเกิดการจัดองค์กรทางสังคมอย่างไม่เป็นทางการ เป็นรูปลักษณะ

“การเมืองเชิงชาติพันธุ์สัมพันธ์” (political ethnicity) ซึ่งสามารถอธิบายได้ผ่านองค์ประกอบ หรือ องค์กรทางสังคมใน 6 องค์ประกอบคือ องค์ประกอบด้านความแตกต่าง องค์ประกอบด้านการติดต่อสื่อสาร องค์ประกอบด้านการตัดสินใจ องค์ประกอบด้านผู้ทรงอำนาจ องค์ประกอบด้านอุดมการณ์ องค์ประกอบด้านระเบียบวินัย

ถึงแม้ว่าการทำนายทายทักและการประกอบพิธีกรรมเกี่ยวกับความเชื่อ ดูเหมือนว่าจะเป็นสิ่งที่ไร้สาระ และไม่น่าจะดำรงอยู่ในสังคมแห่งเหตุผล และสังคมแห่งอุตสาหกรรม แต่เหตุใดเล่า มันจึงยังคงดำรงอยู่ แม้สังคมจะก้าวหน้าด้วยวัตถุเพียงใด ก็เพราะว่าการทำนายทายทักเกี่ยวกับชีวิต มันไม่ใช่แค่เพียงความเชื่อเท่านั้น แต่มันคือระบบการจัดการองค์กรทางสังคมที่มีอำนาจ และระบบความสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์กับธรรมชาติ และมนุษย์กับสิ่งที่เหนือธรรมชาติ สืบทอดผ่านสิ่งที่เรียกว่า “วัฒนธรรม” ซึ่งทำให้เห็นว่าวัฒนธรรมมีความเปลี่ยนแปลงเคลื่อนไหวอย่างมีชีวิตชีวา ถึงแม้ว่าวัฒนธรรมจะเป็นสิ่งที่ครอบงำอุดมการณ์ของชีวิตประจำวันของผู้คน แต่ผู้คนเหล่านั้นก็ยัง สามารถที่จะตัดต่ออุดมการณ์ต่างๆ และสร้างความหมายใหม่อยู่ตลอดเวลา ทำให้วัฒนธรรมมีชีวิตชีวา และเปลี่ยนแปลงอยู่เสมอ ด้วยน้ำมือของมนุษย์เอง

ข้อค้นพบประการสำคัญคือ

การที่พิธีกรรมการทำนายเกี่ยวกับชีวิตมีระบบสัญลักษณ์ในรูปแบบต่างๆ เช่น ผี ขวัญ สัตว์ประจำราศี สัตว์ประจำตัวพืง สัตว์ประจำวันเกิด พื้นดิน ที่ทำกิน ป่าไม้ ฯลฯ สิ่งเหล่านี้เป็นสัญลักษณ์ทางพิธีกรรมที่สะท้อนถึงทุนทางวัฒนธรรม ของภูมิปัญญาที่สะสมกันมาอย่างต่อเนื่อง เพื่อคอยกำกับและควบคุมศีลธรรมจรรยา เพื่อสร้างระเบียบวินัยให้กับมนุษย์ที่สังกัดทุนทางวัฒนธรรมนั้นๆ

แต่หากมองอีกมุมหนึ่งซึ่งเป็นการตีความในทางตรงกันข้ามว่า ทุนทางวัฒนธรรมเหล่านั้น เป็นผลจากการถูกครอบงำในเชิงสัญลักษณ์ ที่ต้องตอบแทนในอนาคตที่เรียกว่า ทรัพย์สินเชิงสัญลักษณ์ของ ปีแอร์ บูร์ดิเยอ โดยทั้งหมดมีต้นตอที่เป็นโครงสร้างในระดับลึกที่ครอบงำผู้คน ทำให้ผู้คนเคลื่อนไหวชีวิตประจำวัน ไปในทางที่ถูกครอบงำได้เรื่อยๆ โดยปราศจากข้อโต้แย้งและลดทอนให้มนุษย์อยู่ในรูปแบบของสัตว์สัญลักษณ์ และวงจรของเกษตรกรรม

แต่อย่างไรก็ตาม ทั้งแนวคิดเรื่องทุนทางวัฒนธรรม และการครอบงำเชิงสัญลักษณ์ของกลุ่มชาวลัวะนั้น ไม่ใช่เป็นการครอบงำอย่างสิ้นเชิง ลัวะ และกลุ่มชาติพันธุ์อื่นๆ ยังสามารถที่จะตัดต่อสัญลักษณ์และทุนทางวัฒนธรรมใหม่ๆ ผ่านการทำนายเกี่ยวกับชีวิตให้สอดคล้องกับความเปลี่ยนแปลงทางสังคม ที่ยังคงมิติของสังคมแบบเก็บของป่าล่าสัตว์กับสังคมเกษตรกรรม ให้สอดคล้องกับวิถีชีวิตที่ต้องเข้ามาตั้งถิ่นฐานใหม่ ในฐานะคนพลัดถิ่น โดยปัจเจกชนสามารถที่จะเลือกรูปแบบการทำนาย ที่ตนเองสามารถนำไปใช้ประโยชน์ในชีวิตประจำวันได้

กล่าวโดยสรุป ถึงแม้ว่าวัฒนธรรมจะเป็นการถ่ายทอดสายใยเครือข่ายความสัมพันธ์ที่มนุษย์
ถ่ายทอดขึ้น โดยที่มนุษย์เองก็ผูกติดกับเครือข่ายที่ตนเองสร้างขึ้นนั้น อย่างไรก็ตามการถ่ายทอดเครือข่าย
ความสัมพันธ์นั้นมันมิได้มีที่สิ้นสุด มนุษย์ยังสามารถถ่ายทอดเครือข่ายความสัมพันธ์นั้นในรูปแบบที่
แตกต่างตามใจชอบได้ มนุษย์จึงมิได้ยอมจำนนต่อโครงข่ายทางวัฒนธรรมที่ครอบงำตัวตนโดย
สิ้นเชิง แต่ยังสามารถสร้างสรรค์อุดมการณ์ทางวัฒนธรรมต่างๆขึ้นมาได้ เพื่อเป็นทางออกของ
ชีวิตประจำวัน ทำให้วัฒนธรรมมีชีวิตชีวา และมนุษย์ก็มีอิสระ

บรรณานุกรม

- กัลยา ดิงสภักดิ์,ม.ร.ว. และคณะ 2549 ความหมายและบทบาทของไถ่ในโลกทัศน์ของชาวอำเภอใน
 ความสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์กับไถ่จากพิธีกรรมและคติความเชื่อในกลุ่มชาติพันธุ์
 จังหวัดเชียงราย: โครงการจัดตั้งพิพิธภัณฑสถานอารยธรรมลุ่มน้ำโขง
- ฉัตรรา ขมะวรรณ .2537. แนวคิดของเรมอนต์ วิลเลียม ในวัฒนธรรมศึกษา และการวิเคราะห์
 วัฒนธรรมบริโลก.วิทยานิพนธ์คณะสังคมวิทยาและมานุษยวิทยา . มหาวิทยาลัย
 ธรรมศาสตร์
- ชนิดา เสียมไพศาลสุข . 2550. เศรษฐกิจทรัพย์สินเชิงสัญลักษณ์ : สำนักพิมพ์คบไฟ .กรุงเทพฯ
 พลวัฒน์ ประพัฒน์ทอง .2549.ตำราการทำนายด้วยกระดูกไก่ บ้านห้วยน้ำขุ่น อำเภอแม่ฟ้าหลวง
 จังหวัดเชียงรายใน ความสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์กับไถ่จากพิธีกรรมและคติความเชื่อ
 ในกลุ่มชาติพันธุ์จังหวัดเชียงราย : โครงการจัดตั้งพิพิธภัณฑสถานอารยธรรมลุ่มน้ำโขง
- วรสิทธิ์ โอภาส และคณะ . 2549. การสร้างพื้นที่ทางวัฒนธรรมในชุมชนหลากหลายชาติพันธุ์
 กรณีศึกษาบ้านห้วยน้ำขุ่นอำเภอแม่ฟ้าหลวง จังหวัดเชียงราย .รายงานงานวิจัยที่
 ได้รับทุนสนับสนุนจาก สำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ
- ศุกัญญา สุจฉายา. 2549. ไถ่เลี้ยงทายตัวแรกจากตำนานชนชาติไทย : การตีความตำนานใน
 ความสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์กับไถ่จากพิธีกรรมและคติความเชื่อในกลุ่มชาติพันธุ์
 จังหวัดเชียงราย: โครงการจัดตั้งพิพิธภัณฑสถานอารยธรรมลุ่มน้ำโขง
- ศุเทพ สุนทรเกษม. 2548 ชาติพันธุ์สัมพันธ์: สำนักพิมพ์เมืองโบราณ .กรุงเทพฯ
- ศิราพร ณ ถลาง .2548. ทฤษฎีคติชนวิทยา วิธีวิทยาในการวิเคราะห์ตำนาน นิทานพื้นบ้าน : ศูนย์คติ
 ชนวิทยา คณะอักษรศาสตร์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย กรุงเทพฯ
- อะกนิโนะมิยะ ฟุมิอิโตะ.2550. ไถ่กับคนจากมุมมองชีวชาติพันธุ์วิทยา ชมนาด คีตีสาร์ แพล.กรุงเทพฯ
 : สำนักพิมพ์อมรินทร์
- Matecmawan Suwannawat, 2003. LANGUAGE USE AND LANGUAGE ATTITUDE OF
 PLANG ETHNICGROUP IN BAN HUY NAM KHUN, CHIANG RAI
 PROVINCE , Master of Arts Thesis , Mahidol University ,Thailand

สัมภาษณ์

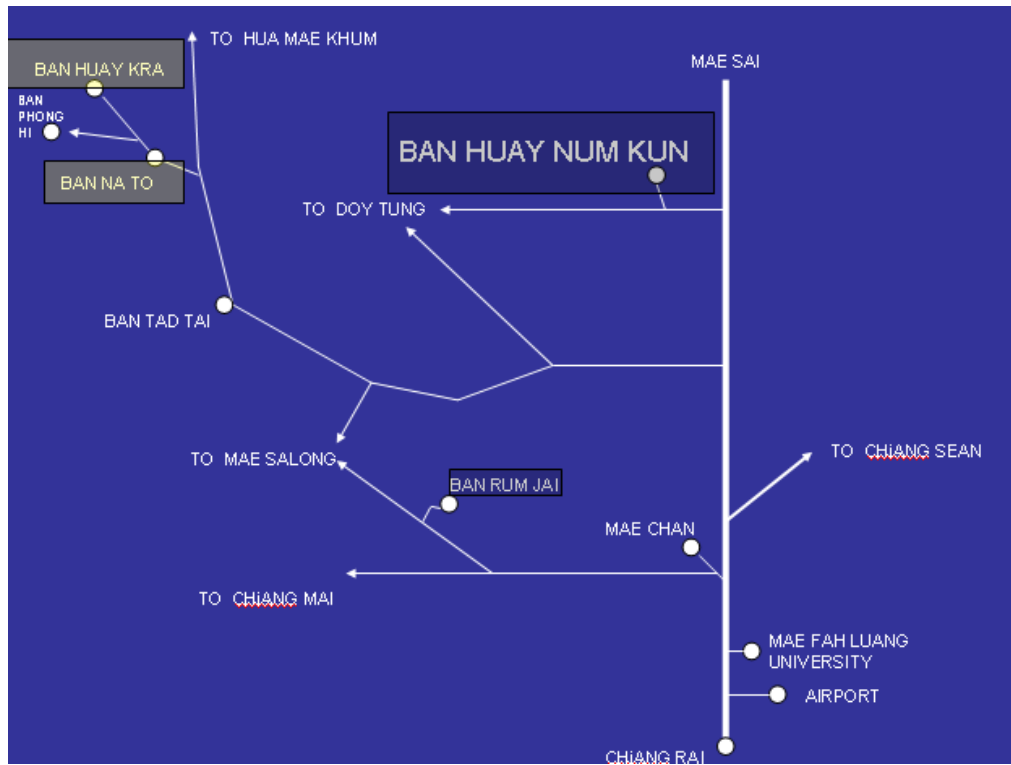
1. นายสิงคำ ตาสาย อายุ 69 ปี บ้านห้วยน้ำขุ่น ตำบลแม่ฟ้าหลวง อำเภอแม่ฟ้าหลวง
 จังหวัดเชียงราย (เสียชีวิต มีนาคม2549)

2. นายทองคำ บริจิตร อายุ 71 ปี บ้านห้วยน้ำขุ่น ตำบลแม่ฟ้าหลวง อำเภอแม่ฟ้าหลวง จังหวัดเชียงราย
3. พระมหาอานนท์ จน.ทปช.โชโต เจ้าอาวาสวัดห้วยน้ำขุ่น อำเภอแม่ฟ้าหลวง จังหวัดเชียงราย
4. นายรอด ตะละโบ อายุ 73 ปี บ้านห้วยน้ำขุ่น ตำบลแม่ฟ้าหลวง อำเภอแม่ฟ้าหลวง จังหวัดเชียงราย

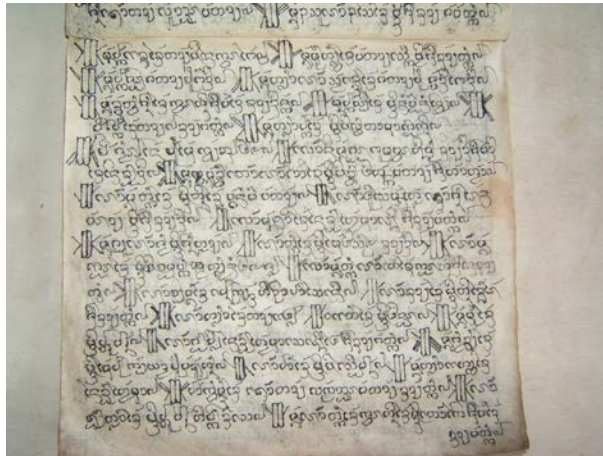
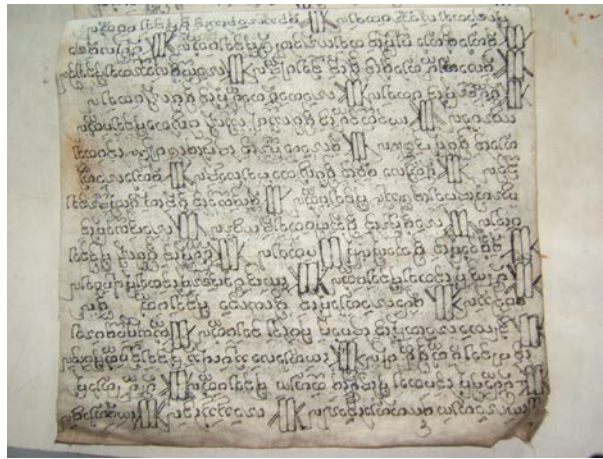
Online:

[http://www.matichon.co.th/news_detail.php?id=13487&catid]

ภาคผนวก

แผนที่บ้านห้วยน้ำขุ่น อำเภอแม่ฟ้าหลวง จังหวัดเชียงราย

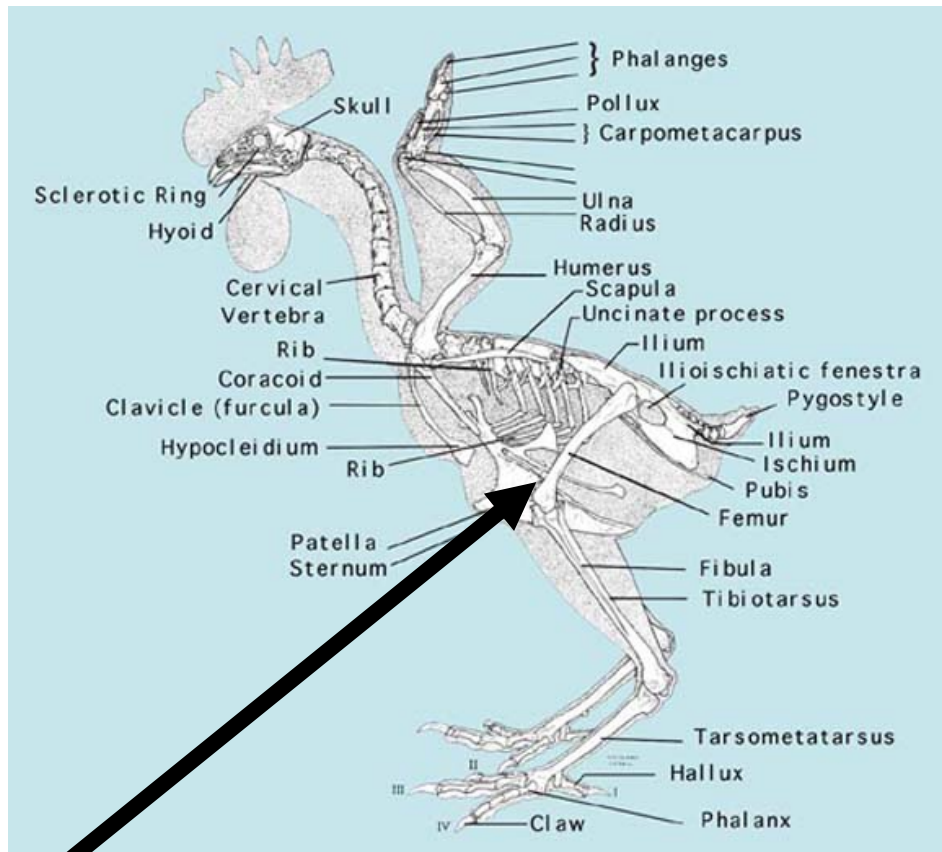
ตำราการทำนายด้วยกระดูกไก่ ของ สิงห์คำ ตาสาย

นายสิงห์คำ ตาหล้า(ชาย) นายสิงห์คำ ตาสาย (ขวา)

นายสิงห์คำ ตาหล้า กับตำราที่นำมาจากบ้านเกิด

ภาพแสดงกระดูกขาที่อ่อนบนของไก่ ที่ใช้ในการทำนย

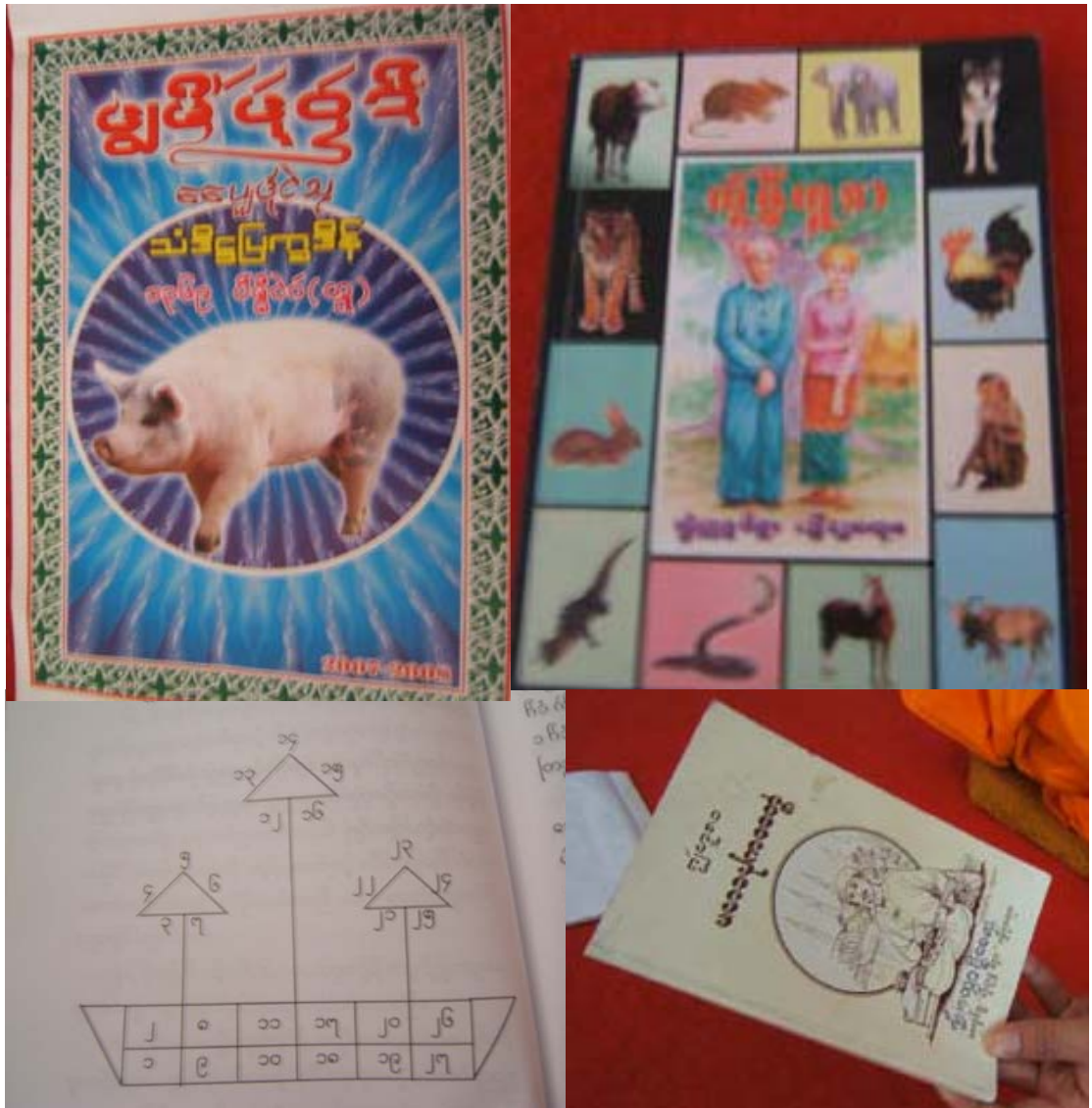
กระดูกไก่ที่ใช้ทำนาย แสดงถึงลักษณะการปักไม้ที่รูกระดูกไก่

รูปแสดงลักษณะตัวพิมพ์ หลากหลายรูปแบบ

พระมหาอนนท์กำลังอธิบาย ตำราการทำนายเกี่ยวกับชีวิต

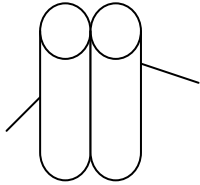
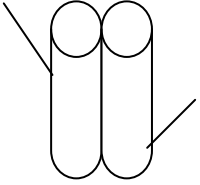

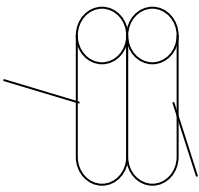
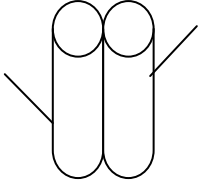
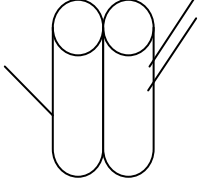
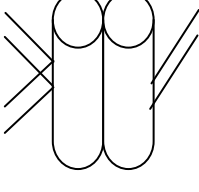
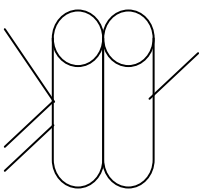
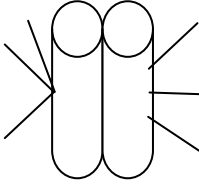
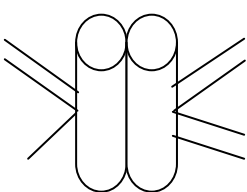
ตำราการทำนายเกี่ยวกับชีวิตของไทยใหญ่ที่จัดพิมพ์ในระบบอุตสาหกรรม

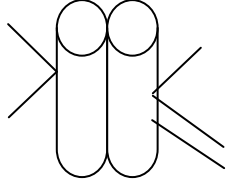
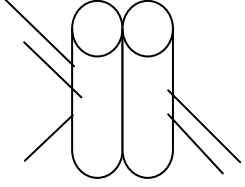
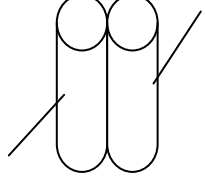
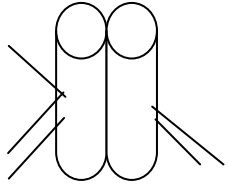
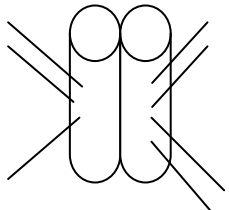
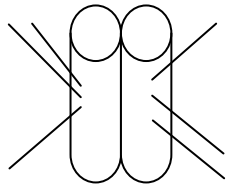
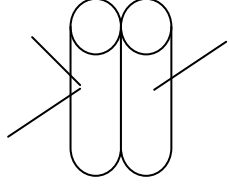
คำแปลตำราการทำนายด้วยกระดูกไก่

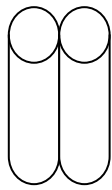
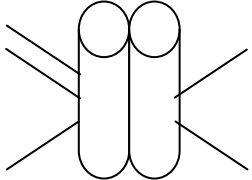
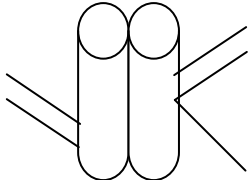
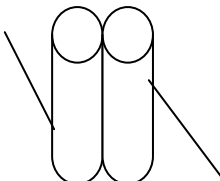
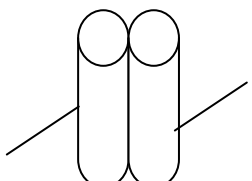
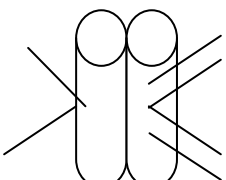
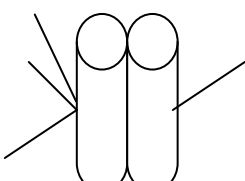
โดย พระมหาอนันต์ จน.ทปช.โชโต
เจ้าอาวาสวัดห้วยน้ำขุ่น ต.แม่ฟ้าหลวง อ.แม่ฟ้าหลวง จ.เชียงราย พ.ศ.2549
เรียบเรียงโดย พลวัฒน์ ประพัฒน์ทอง

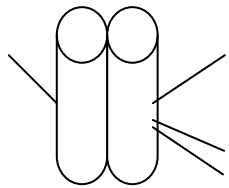
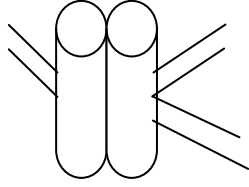
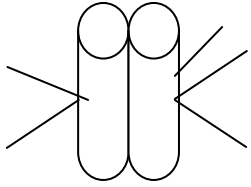
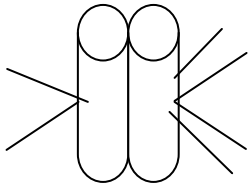
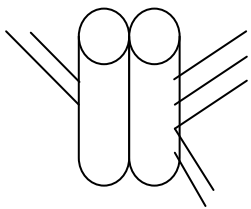
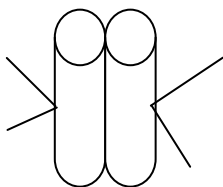
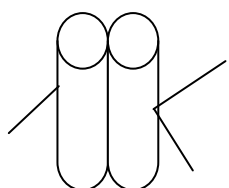
- (1) ที่นี้จักตั้งใส่ นามทัก ดูก่อนเนื้อ ถ้าว่าผู้อื่นมาถามเรา เกี่ยวกับของหาย ให้ดูผู้มาถามเรา
- (2) ถ้าว่า เขามาเอามือลูบปาก ขโมยได้ของไปแล้ว
- (3) ถ้าว่า เขามาถามเรา และเอามือลูบหูอยู่ จักมีผู้หนึ่งมาบอกให้แล
ถ้าว่าเป็นไข ได้เอาของอย่างใดอย่างหนึ่งเข้ามาในบ้าน
ถ้าว่าเขามาลูบทิศไหน ของจะอยู่ที่คั้นั้น
- (4) ถ้ามันมาลูบหัวอยู่ ของไปตกที่ผู้หลักผู้ใหญ่ หรือตกอยู่สถานที่สูง
ถ้าเป็นไข คือผิดผีร่อนน้ำ
- (5) ถ้าเขามาसानมือ กอดหัวเข่าอยู่ ถ้าเป็นไข คือได้ไปล้อมรั้วคนอื่น
ถ้าของหาย คนในบ้านเก็บ เอาไว้ ถ้าว่า ควาย หายก็จะได้อคืนอยู่
- (6) ถ้าว่า มันมา ลูบแข้ง ลูบขาอยู่ ถ้าว่า ควาย หาย ก็จะได้คืนอยู่
- (7) ถ้าว่าเขาตีตมือและลูบมือ ของที่หายไป จะได้คืน มีส่วนน้อย
- (8) ถ้าว่าเขามานั่งเอามือสอดขาอยู่ ของที่ถูกลักไป ถูกฆ่าแกงกินแล้ว หรือตกหลุมลึก
ถ้าเป็นไข แสดงว่าได้ ถมหลุม หรือได้ปักหลักที่ใดที่หนึ่ง
- (9) ถ้าว่า เขามาเอา คอกก่าย หัวอยู่ ถ้าเป็นไข คือได้ ผิดผี เต่าไฟ
- (10) ถ้าเขามา เอามือท้าวเอวอยู่ ถ้าเป็นไข คือได้ผิดในการตัดหลักปักไม้ เอาไว้ที่ใดที่หนึ่ง
- (11) ถ้าว่าเขามาเอามือท้าวคางอยู่ ถ้าเป็นไข แสดงว่าได้ทำอันใดอันหนึ่ง ได้ตอกหลักที่หน้า
บ้านเรือน จักมีแน่นอน หาดูแล
นามทักก็มีเพียงเท่านี้แล ฯ

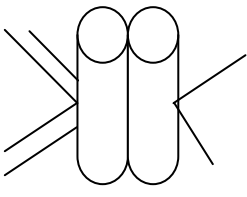
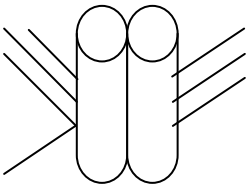
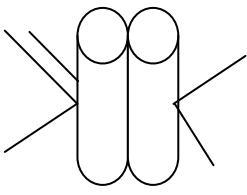
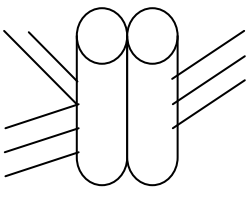
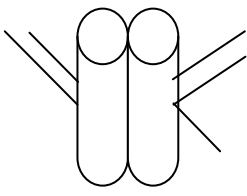
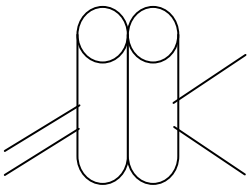
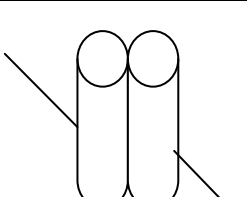
ลำดับ	รูปกระดูก	ชื่อเรียก	คำทำนาย
1.		เลานิมล	ถ้าเป็นไข คือขวัญหนี
2.		เลาตกกุม	ถ้าเป็นไขคือผิด ตินบันได หรือบ่อน้ำ หรือสิ่งที่อยู่ในคุ่มเรือน ขายจะดี ชื้อ จะไม่ได้

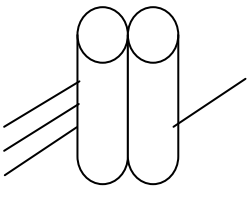
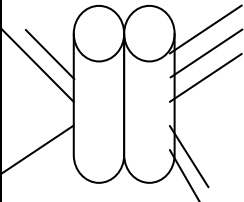
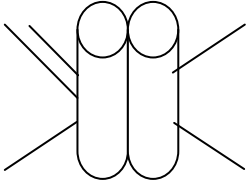
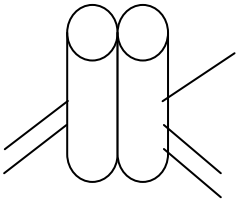
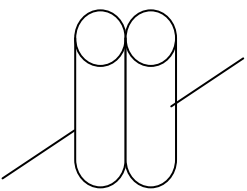
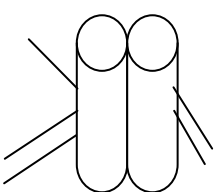
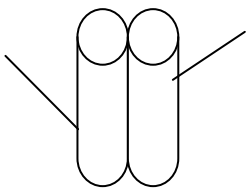
ลำดับ	รูปกระดูก	ชื่อเรียก	คำทำนาย
3.		เลากอนปี	คือ ชื่ออะไร ก็จะคุ้มค่า
4.		เร้าตกคุม	ถ้าเป็นไข้ ผิดข้างเตาไฟ ไฟไหม้มา เรือน ชื่อของใส่ได้ดูบ้านนี้ดี
5.		โกเร้าหลัก	ได้ข้าว ได้ของ เป็นร้อย
6.		เร้าสามสม	ได้แล
7.		ไก้มังหล่า	มีโชค
8.		ฟังกปากชี้	คนไข้ก็ตาย ชื่อขายไม้ - หลัก - ต่อ ไม้ดี
9.		ฟังกปักหล่า	คนไข้ คำขายไม่ดี ผิดประตูบ้าน เรือน

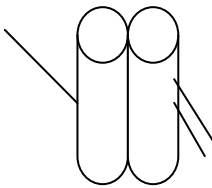
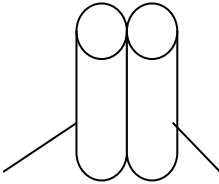
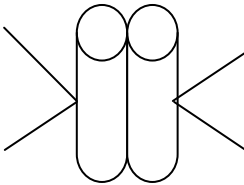
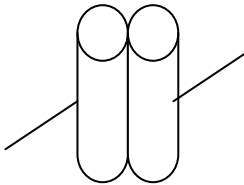
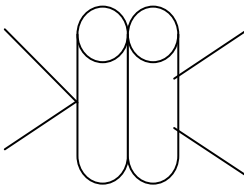
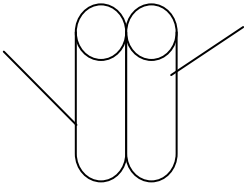
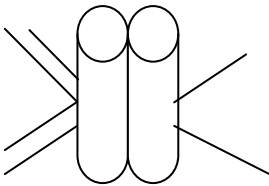
ลำดับ	รูปกระดูก	ชื่อเรียก	คำทำนาย
10.		ไก่อ้าหล้า	สูงก็ไม่มีไร คือ ขายของดี ชื่อของไม่ดี
11.		โหด้าเราใต้	ชื่อไม่ได้ ขายไม่ดี
12.		ยักยันกันก้อม	ไม่ร้าย ไม่ดี
13.		มั่งปากเร้าหล้า	คนไข้ ผิด นางข้าว ชื่อขายไม่ได้ ไม่ดีแล
14.		พังกัต	คนไข้ตาย ชื่อขายไม่ดี
15.		ไก่อัด,พานปัตดอน	คนไข้ก็ตาย
16.		มั่งมดดำ	คนไข้กินผิด

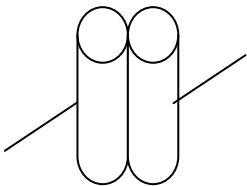
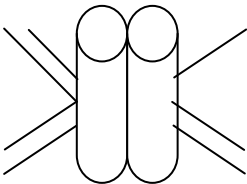
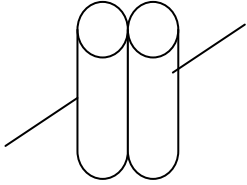
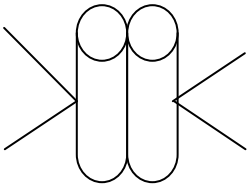
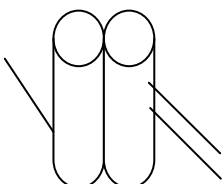
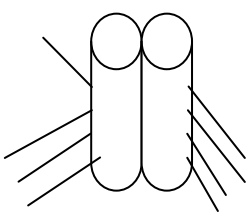
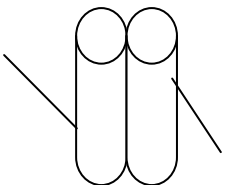
ลำดับ	รูปกระดูก	ชื่อเรียก	คำทำนาย
17.		(ไม่มีชื่อเรียก)	คนก็ตาย(หาย)(ตัวอักษรไม่ชัด)
18.		พังปัก	คนไข้ผิดผีเรือน ชื่อดี ขายไม่ดี
19.		ร้ามดซ้อน	คนไข้กินผิด ดีขึ้นไม่ตาย
20.		ร้ามปัตยอด	คนไข้ ขวัญหนีไปอยู่ปลายไม้ ชื่อขายไม่ดี
21.		มังกัดยอด	คนไข้ผิดบันได ผิดที่นอน ชื่อขายดี
22.		พังลีมลา	คนไข้ ผิดผีรุ่ง ทำยน้ำ
23.		มังกาเร้าโรงหล้า	คนไข้ผิดผี ปัดที่หนึ่ง

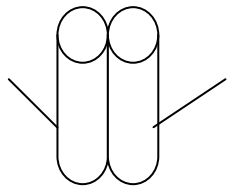
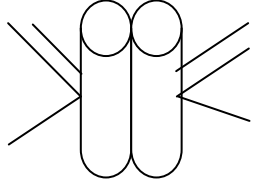
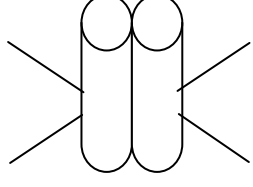
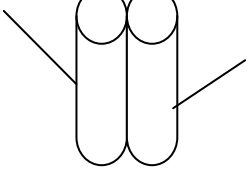
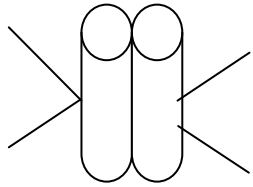
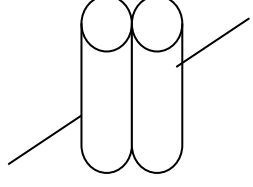
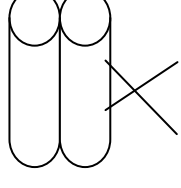
ลำดับ	รูปกระดูก	ชื่อเรียก	คำทำนาย
24.		ม้งเร้าปักช้อน	ใช้ในฟุ่มไม้ที่บ้าน ใช้ดีขึ้น เมื่อรักษา
25.		ไก่ละต้อละปัก	คนไข้ผิดผีเสียวบ้าน เสียวเรือน ชื้อขายดี
26.		ผ้งปักถอน	คนไข้ไม่ตาย
27.		เราหากผ้งหากปัก	คนไข้ผิดผีเรือน ไม่ตายแล้ว
28.		ม้งล่าปักล่า	คนไข้ ผิด บันได หนักแล้ว
29		เราฟองมด	เด็กตาย ชื้อขายดี
30.		ม้งล่ามดล่า	คนไข้ตายแน่นอน ชื้อขาย ไม่ดี

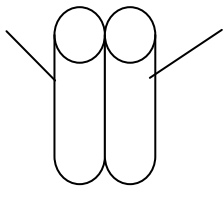
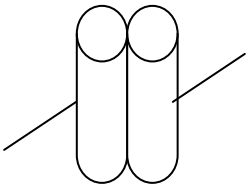
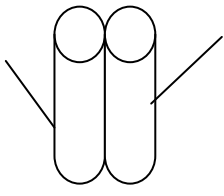
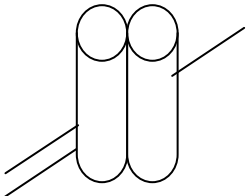
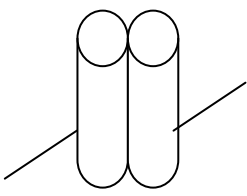
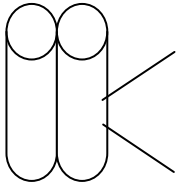
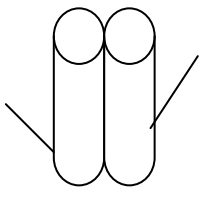
ลำดับ	รูปกระดูก	ชื่อเรียก	คำทำนาย
31.		ฝั่งหินล่ามั่งถา	คนเฒ่าตาย ถ้าเป็นเด็กไม่ตาย
32.		มั่งล่าสุร่าล่าไส	คนไข้ผิด ชื่อขายไม่ดี
33.		มั่งปักแขง	คนไข้ตาย ฝิได้ขวัญไปแล้ว
34.		มั่งมูลโหลก	ไข้ไม่ตาย ข้าศึกไม่มี คำขายดี
35.		มั่งปักซ้อน	ก็ตายอยู่พอดี
36.		มั่งล่าเร้าสมเซ็ด	ไข้ก็ตาย อยู่ไม่ดี แต่ไปได้แลฯ
37.		มั่งขัด	ตัวคนไข้ ขวัญหนี ชื่อไม่ดี ขายดีแลฯ

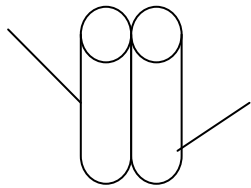
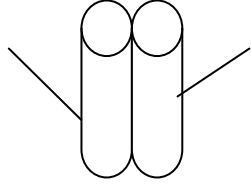
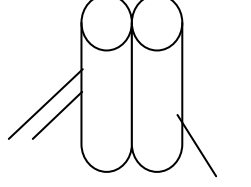
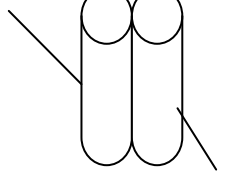
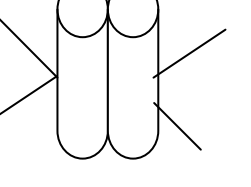
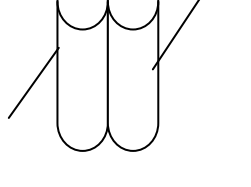
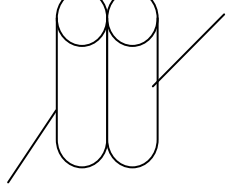
ลำดับ	รูปกระดูก	ชื่อเรียก	คำทำนาย
38.		มักปิดหีบ	คนไข้ผิดบ่อน้ำ น้ำห้วย
39.		มั่งปัก	คนไข้ตาย ชายดี
40.		มักลาปัก	คนไข้ ผิดผี ลุง ตา มาคอยกิน
41.		ฝังกุมร้อย	ปลูกไม้ กล้วย อ้อย
42.		เลานี้มั่งกรกุม	ขวัญหนี ชายดี ชื่อไม่ดี อยากรู้ของดีแลฯ
43.		มั่งโชเต้าเราใน	คนไข้ ผิดผีสะพาน เป็นหนัก ไม่ตาย ชื่อเครื่องมาสังเวย
44.		เรามั่งตก	คนไข้ ผิดผีตีนบันได หรือบ่อน้ำ แต่ไม่ถึงตาย

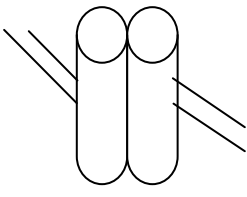
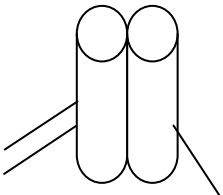
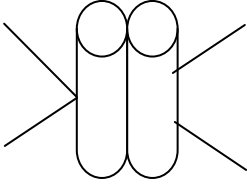
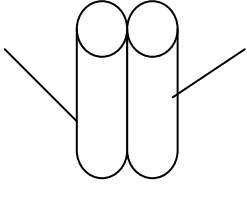
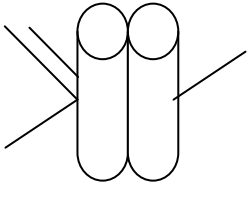
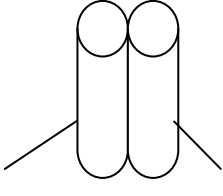
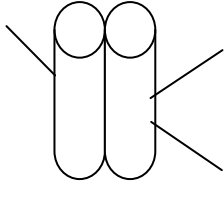
ลำดับ	รูปกระดูก	ชื่อเรียก	คำทำนาย
45.		เราตุงไสมันไหล	ข้าวของไร่นา ไม่ดีไม่ร้าย แต่ไม่ควรซื้อขาย
46.		เรามั่งงา	ถ้าใช่ คือเพราะเอาสิ่งของเข้าบ้าน ค้าขายไม่ดี
47.		มั่งกุ่มเราโกม	ผิดคนหลาย
48.		เราตก	ใช่ ผิดที่สูง ค้าขายดี
49.		เรามั่งกอน	ใช่ ผิดผีจอมปลวก หรือร่อนน้ำ
50.		เรามั่งตกเราใต้	ใช่ขวัญหนี ค้าขายดี
51.		เราจิบวัง	ใช่ ให้เอาปลา เนื้อไปบวงสรวง

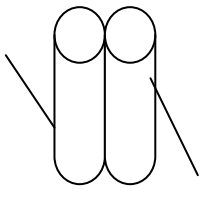
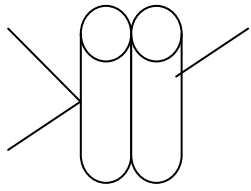
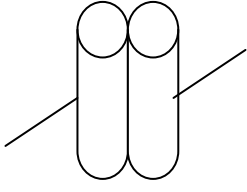
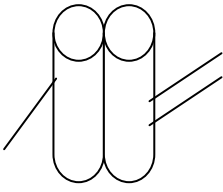
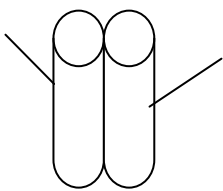
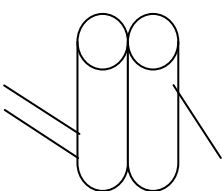
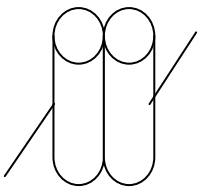
ลำดับ	รูปกระดูก	ชื่อเรียก	คำทำนาย
52.		เราขาย	ไข้ ผิดผีหัวบ้านโต ค้าขายดี
53.		เราหล่า	ไข้ตายแน่นอน
54.		วาแพ	ไข้ผิดทีนอน
55.		มั่งมูล	ไข้ ผิดประตูบ้าน
56.		เรากอนปี	ได้ของใหม่มา มักทำให้บ้านเรือนไม่ดี ค้าขายไม่ดี
57.		มั่งกุมขั้บ	ไข้ ผิดไม้ไผ่ หรืออยู่ไม่ถูกทิศ
58.		เราปัก	ไข้ ผิดผีเสี่ยวบ้าน

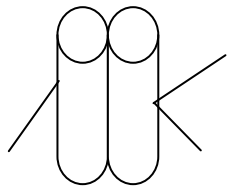
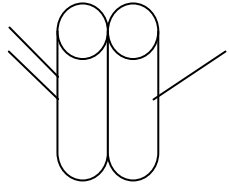
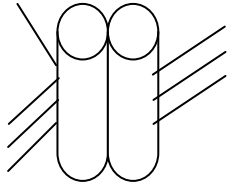
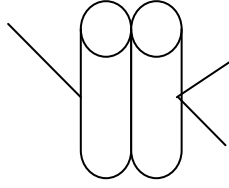
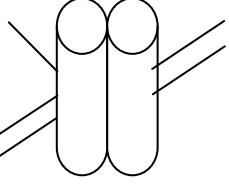
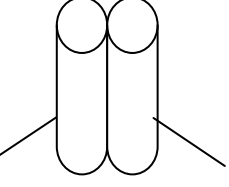
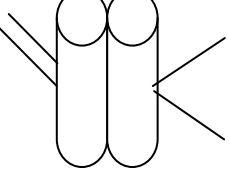
ลำดับ	รูปกระดูก	ชื่อเรียก	คำทำนาย
59.		มั่งหล้าเหลว	ไข้ เพราะได้ของใหม่มา
60.		ปักโก้มด	ไข้ คนแก่ตาย เด็กไม่ตาย ค้าขายดี
61.		เราถอนหลง	ไข้ ผิดประตูบ้าน ขอให้ซ่อมแซมใหม่
62.		มักเรตก	ไข้ ขวัญหนี ผิดผีเตาไฟ ค้าขายไม่ดี
63.		เราถอนน้อย	ไข้ ขวัญหนี ค้าขายพอดี
64.		เรตกมั่งได้	ไข้ ผิดบ่อน้ำ หรือทำน้ำ ค้าขายดี
65.		มั่งจมลม	ไข้ ให้เอาปลาบวงสรวง

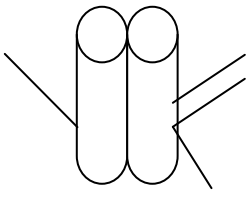
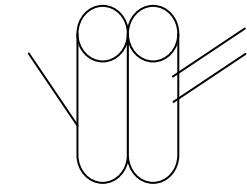
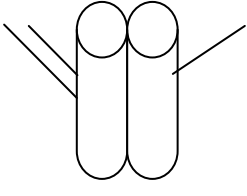
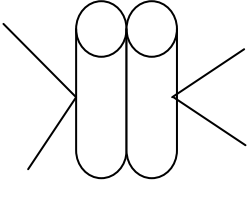
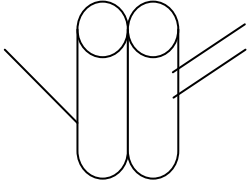
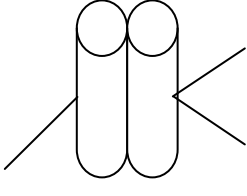
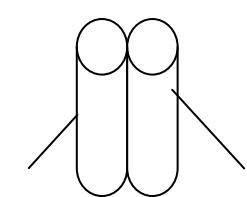
ลำดับ	รูปกระดูก	ชื่อเรียก	คำทำนาย
66.		เราบ้าน	อยู่กับบ้านดี ไม่(ไป?)ค้าขายไม่ดี
67		มั่งขึ้นจู่อยู่ถ้ำ	ใช้เพราะได้ของใหม่มาเร็ว ค้าขายดี
68.		ใกล้เรามองมั่งมัด	ผิดผี ลุง ตา ให้บวงสรวง
69.		มั่งไขเท้าเราใต้	ผิดผี ลุง ตา
70.		เราซัดตัว	ค้าขายไม่ดี
71.		เราโขงเต้ามั่งใต้	ให้ถ่ายข้าว(คร้ว?)หรือทำขานเรือน
72.		โนกับ	คนหนุ่ม ใช้ ไม่ตาย คนเฒ่าตาย เด็ก ขวัญหนี ซื่อดี

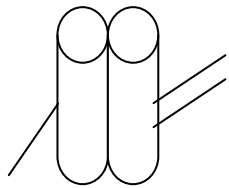
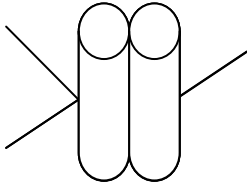
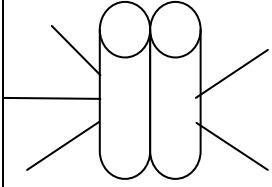
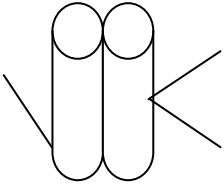
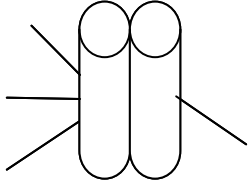
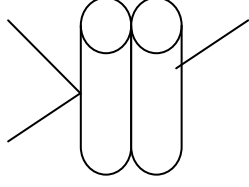
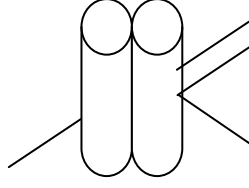
ลำดับ	รูปกระดูก	ชื่อเรียก	คำทำนาย
73.		เราโตตั้ง	ผิดที่นอน กลางเรือน
74.		มังมอนเราปัก	ใช่ เพราะได้ของหนักมา ให้เอาย้ายที่
75.		หล่าสมเสียว	เจ็บ ไม่ตาย
76.		ใกล้เราปวด	ใช่ ผิดผี ขวัญข้าว หรือเตาไฟ คำขายดี
77.		ใกล้เราหล่าปัก	ผิดผีที่สูง คำขายดี
78.		มังมัดหลอน	ใช่ผิดผี 5 วัน ที่สูง
79.		ไกลมังปวด	ใช่ผิดผี ปู่ตา ย่านาย ชายของตีนักแล

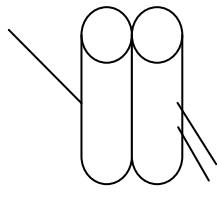
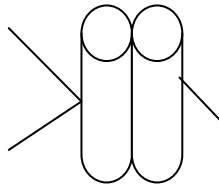
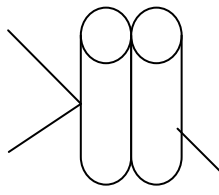
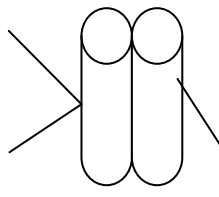
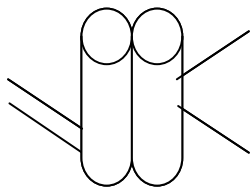
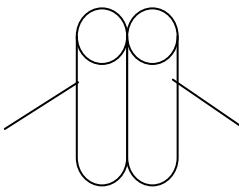
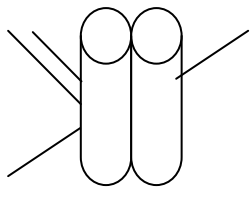
ลำดับ	รูปกระดูก	ชื่อเรียก	คำทำนาย
80.		โกลม้งปอง	ไข้ผิดผีได้ถุนเรื้อน อาจถึงตาย
81.		เราดอนปลี	ไข้ เพราะได้ของใหม่มาเรื้อน
82.		ม้งตองแลว	ไข้ ผิดผีหลักเมือง
83.		ม้งเราดก	ไข้ผิดที่นอน ตีนบันได น้ำบ่อ ค้าขายดี
84.		หลัว	ไข้ ผิดผีเรื้อน
85.		แหลวจุม	ไข้ ขวัญหนี ถ้าขวัญไม่มาก็ตาย
86.		ม้งตองหลวง	ไข้ ผิดเสี้ยวบ้าน

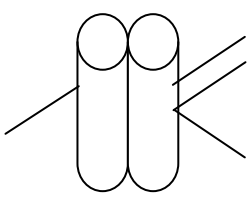
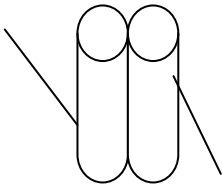
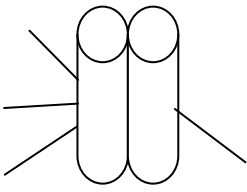
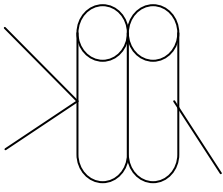
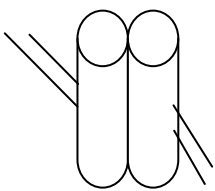
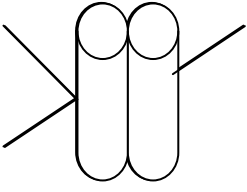
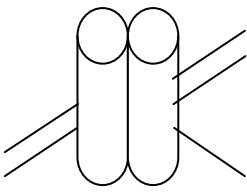
ลำดับ	รูปกระดูก	ชื่อเรียก	คำทำนาย
87.		เราปิด	ไข้ ขวัญหนี ค้าขายไม่ดี
88.		เรามังปิดทอง	ไข้ ผิดแกรน
89.		เลลา	ไข้ บวงสรวงจะดี
90.		มังกปิด	ไข้ ผิดผีเรือน
91.		จงทูกวง	ไข้ เด็กตาย คนแก่ไม่ตาย
92.		เราตุไข้	ไข้ ผิดดงป่าไม้
93.		มังกปิดกัน	ค้าขายดี

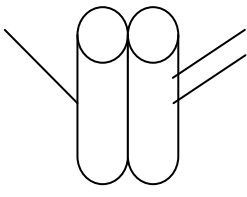
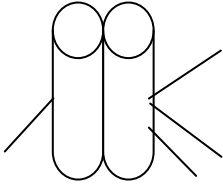
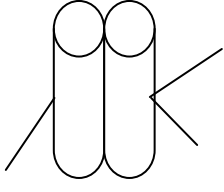
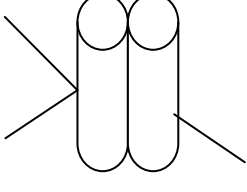
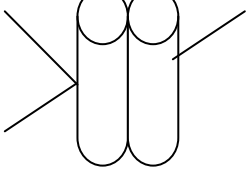
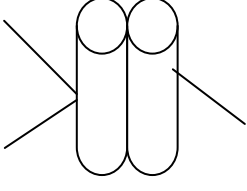
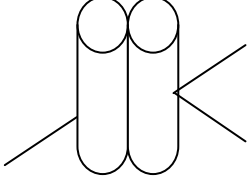
ลำดับ	รูปกระดูก	ชื่อเรียก	คำทำนาย
94.		มังเสียวคางละ	ไข้ ขวัญหนี
95.		โก้มังปัก	ไข้ ผิดผี ลุงตา ค้าขายดี
96.		สมลัก	(ไม่มีคำทำนาย)
97.		โกล้มังมด	ไข้ผิดประตูบ้าน
98.		หล้าปักคีน	ข้าศึกมาประชิดใกล้
99.		ไนยักยีนกันกอบ	ไข้คนเฒ่าตาย ชื้อได้ แต่ขายไม่ดี
100.		เราตองซอน	ผิดผีลุงตา ค้าขายไม่ดี

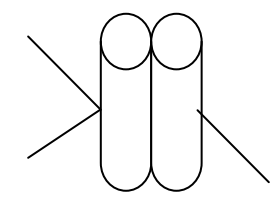
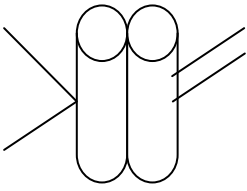
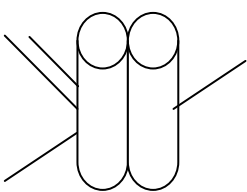
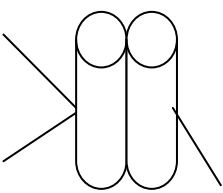
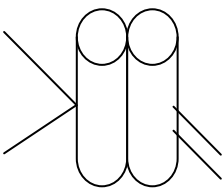
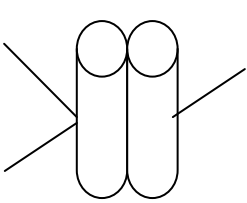
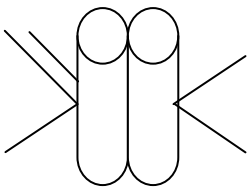
ลำดับ	รูปกระดูก	ชื่อเรียก	คำทำนาย
101.		ม้งเรापัก	ไข้ตาย ผิดผีเรือน
102.		เรटकม้งไทคน	ไข้ กินอาหารผิด
103.		ม้งปักชีคน	ไข้ ผิดผีร้าย เขามาทำให้
104.		โกขัดแก้ว	ไข้ ผิดผี เหมือนฝาย
105.		เรापักจมลื	ไข้คนเฒ่าตาย เด็กตาย
106.		ไข้เต้าเราไต	ผิดผีทางหลวงหรือแม่น้ำ
107.		เล้าน้อยตบยอม	ไข้เพราะเอาของใหม่มาเรือน

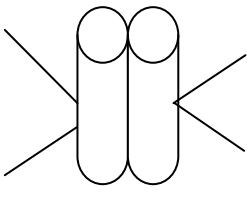
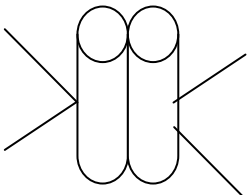
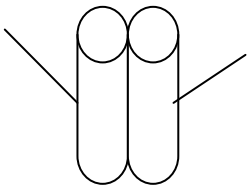
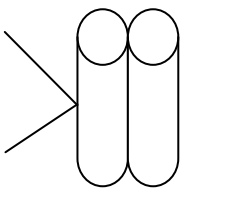
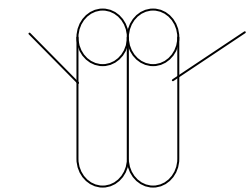
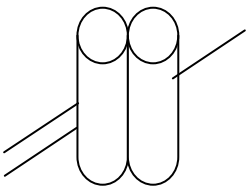
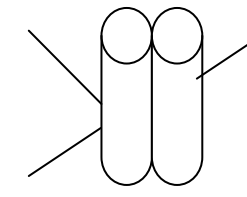
ลำดับ	รูปกระดูก	ชื่อเรียก	คำทำนาย
108.		โกเร้าหล้าม้งแหลว หล้า	ผิดหลักไม้เก่า ปะปนกัน
109.		เราตองคน	ผิดเสี้ยวเรื้อน ซื่อขายไม่ดี
110.		ม้งปักสงเปน	ใช้กินอาหารพิษร้ายจากคนอื่น
111.		ม้งตองหา	ผิดผีลุงปู่
112.		สมเสี้ยวกั้วบัต	ใช้ตายแล
113.		เราตองหับ	ผิดผีที่เลี้ยง
114.		ม้งเสี้ยวปักหลวงปัก ซื่อนไกลกัน	เห็นสัตว์ ทำเสียขวัญ

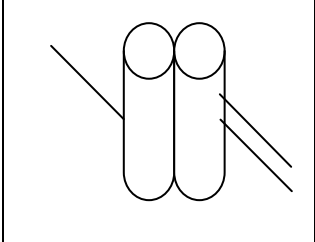
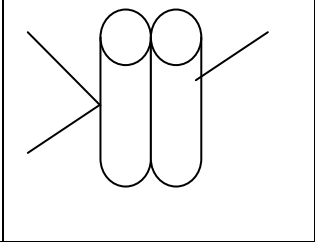
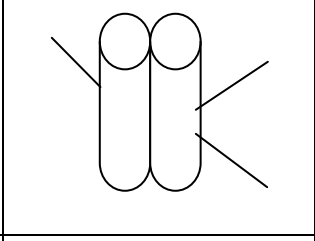
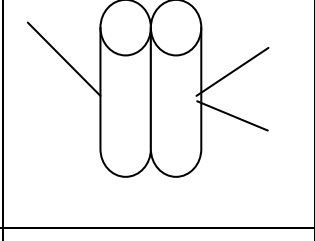
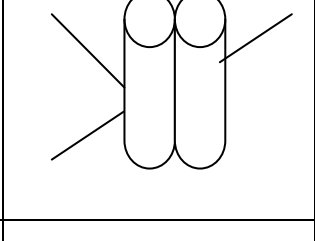
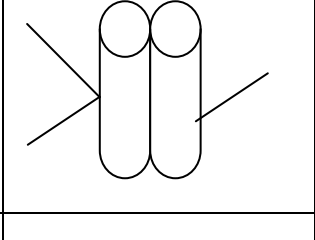
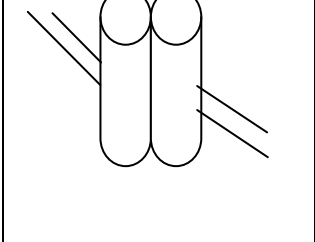
ลำดับ	รูปกระดูก	ชื่อเรียก	คำทำนาย
115.		มั่งปุมมั่งเราเต้าให้	ไข้ ท้องมวน ให้สิ่งเสียได้
116.		เสียงสะท้อนน้อย	ขวัญหนี คนเฒ่าไม่ตาย เด็กตาย
117.		เร้าเสียปวด	ไข้ผิดเสียบ้าน
118.		ไก่เราสองฟองลา	ผิดในดงป่าไม้
119.		มั่งปัดชอง	ไข้ผิดผีลุงตา ค้าขายไม่ดี
120.		มั่งเสียกัวหลา	ไข้ขวัญหนี ผิดผีท้าวพญา
121.		เรามั่งปัก	ไข้ผิดผีเสียบ้าน ซื่อไม่ได้ ขายไม่ดี

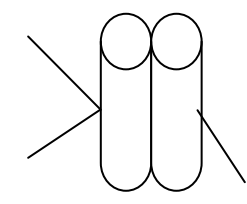
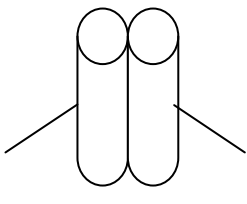
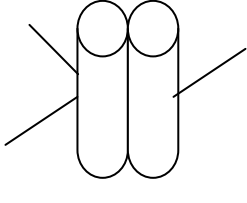
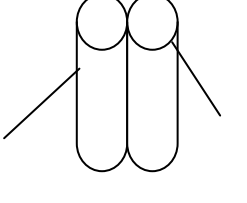
ลำดับ	รูปกระดูก	ชื่อเรียก	คำทำนาย
122.		เส็งสองหลา	ไข้ผิดผีป่าช้า ไปค้าไม่ดี
123.		มังตองเหล่า	เป็นไข้ขวัญหนี ไข้ไม่ดีขายมไม่ออก
124.		เราเสียวเหลียวปัก ซ้อน	ไข้ ตาย
125.		มังเหยียม	ไข้ขายไม่ดี
126.		เราสามเสียวมังปัก	ถ้ามีคนไข้สองคนจะตายหนึ่งคน ค้าขายดี
127.		เราตกลัง	ไข้ ตาย
128.		มังสามเสียวเราปัก	ไข้ ผิดผีเรือน ค้าขายดีนัก

ลำดับ	รูปกระดูก	ชื่อเรียก	คำทำนาย
129.		โกเรปัก	ไข้ ผิดผีเสี่ยวเรื่อน ซ้อขายตีนัก
130.		โกม้งปักเรสามเสี่ยว	ผิดผีปศาจ สี่ตีน สองตีนมาเรื่อน
131.		โกเรยั๊บ	ไข้เด็กตาย คนแก่มៃตาย ซ้อขายมៃดี
132.		เรเสี่ยวกองล่ำ	ไข้ผิดผี ที่ตอน หรือได้ตัดมៃด้วยกัน 2คน ให้บวงสรวง
133.		เรมัดหลามตอง	ผิดหัวนอน ผิดเหนือประตู
134.		เรเสี่ยวปาด	ผิดที่สูง
135.		ม้งเสี่ยวปาด	ผิดเทวดา ให้บวงสรวง

ลำดับ	รูปกระดูก	ชื่อเรียก	คำทำนาย
136.		ม้งเสียวสง	ไข้ ผิดหัวนอน หรือที่สูง
137.		เราซ้อน	ไข้ กินผิด
138.		เราตาม้งตานฝนปัก	ไข้ ผิดเรือนค้าขายไม่ดี
139.		เราม้งปา	ไข้ผิดน้ำดิน
140.		เราสามเสียวม้งไส้	ผิดบ้าน
141.		เราตองตา	ผิดผีเรือน ค้าขายไม่ดี
142.		ม้งหลาบักเหลียว	ผีแม่กองกิน

ลำดับ	รูปกระดูก	ชื่อเรียก	คำทำนาย
143.		เราตอง	ไข้ ผิดผี ปูย่า ตายาย คำขายพอได้
144.		มั่งตองกับ	ไข้ ผิดตีนบันได หรือกองไม้
145.		มั่งปัดแหลว	ผิดประตูบ้าน
146.		เราจักหลา	คำขายไม่ดี
147.		เรามั่งแหลน	ไข้ผิดอาญาเสียวบ้าน
148.		เราตองตา	คำขายดีแล
149.		เราตองตัก	คำขายไม่ดี

ลำดับ	รูปกระดูก	ชื่อเรียก	คำทำนาย
150.		มั่งเสียवाद	ไข้ ตายแน่นอน
151.		มั่งยับเรากันเสียว	ผิดผีเมือง
152.		มั่งตองตั้ง	ผิดผีฝ่ายแม่
153.		มั่งตองตัก	ผิดผีหนเหนือ
154.		เราตองหับ	ไข้ ผิดผีเรือน
155.		เราตันหลัก	ขายไม้ขาดทุน ไข้ไม่ดี
156.		เราสองไส	ไข้ ผิดผีไม้

ลำดับ	รูปกระดูก	ชื่อเรียก	คำทำนาย
157.		เราเสียว	ไข้ ผิดผีอาร์ักษ์
158.		เราตีจุมังอยู่	ค้าขายดี
159.		เรามังตองหลวง	ไข้ ผิดกลางเรือนกลางบ้าน
160.		เรามังปา	ไข้ ตาย

คาถานี้ว่า

โอม อาร์มมะนัง พรหมมะนังสัตตัง สัพเพสัตตา

สุขิตา ภันตุเม

โอม อะสายะโม เจชะ ยัมมะ

มะ หาสีหิ สวาหุม

เสกใส่กระดูกสามที

หมายเหตุ

1. ข้อความที่ใสวงเล็บเป็นของผู้เรียบเรียง

2. รูปกระดูกไก่เป็นการประมาณการตำแหน่งของกระดูกให้ใกล้เคียงกับต้นฉบับมากที่สุด

ประวัติผู้วิจัย

นายพลวัฒน์ ประพัฒน์ทอง

เกิดที่กรุงเทพมหานคร 4 มกราคม 2508

การศึกษา

จบการศึกษา ในระดับปริญญาตรี ที่มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร ในสาขาวิชา ศิลปะเมื่อปี พ.ศ.2531

จบการศึกษา ระดับปริญญาโทจากมหาวิทยาลัยมหิดล ในสาขาวิชาวัฒนธรรมศึกษา แขนงวิชา พิพิธภัณฑศึกษาและการอนุรักษ์วัตถุทางวัฒนธรรม พ.ศ.2540

ขณะที่ทำวิจัยนี้(พ.ศ.2550) อยู่ระหว่างการศึกษาระดับปริญญาเอก ที่มหาวิทยาลัยแม่ฟ้าหลวง ในสาขาวิชาสังคมศาสตร์

การทำงานปัจจุบัน(2550)

อาจารย์ประจำสำนักวิชาศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยแม่ฟ้าหลวง

ผู้ประสานงานหลักสูตรศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาวัฒนธรรมศึกษา

หัวหน้าโครงการจัดตั้งพิพิธภัณฑศึกษาอารยธรรมลุ่มน้ำโขงมหาวิทยาลัยแม่ฟ้าหลวง

ความถนัดและความสนใจ

ศิลปะร่วมสมัย วัฒนธรรมศึกษา พิพิธภัณฑศึกษา วรรณกรรมสำหรับเด็กและเยาวชน Ethnicity